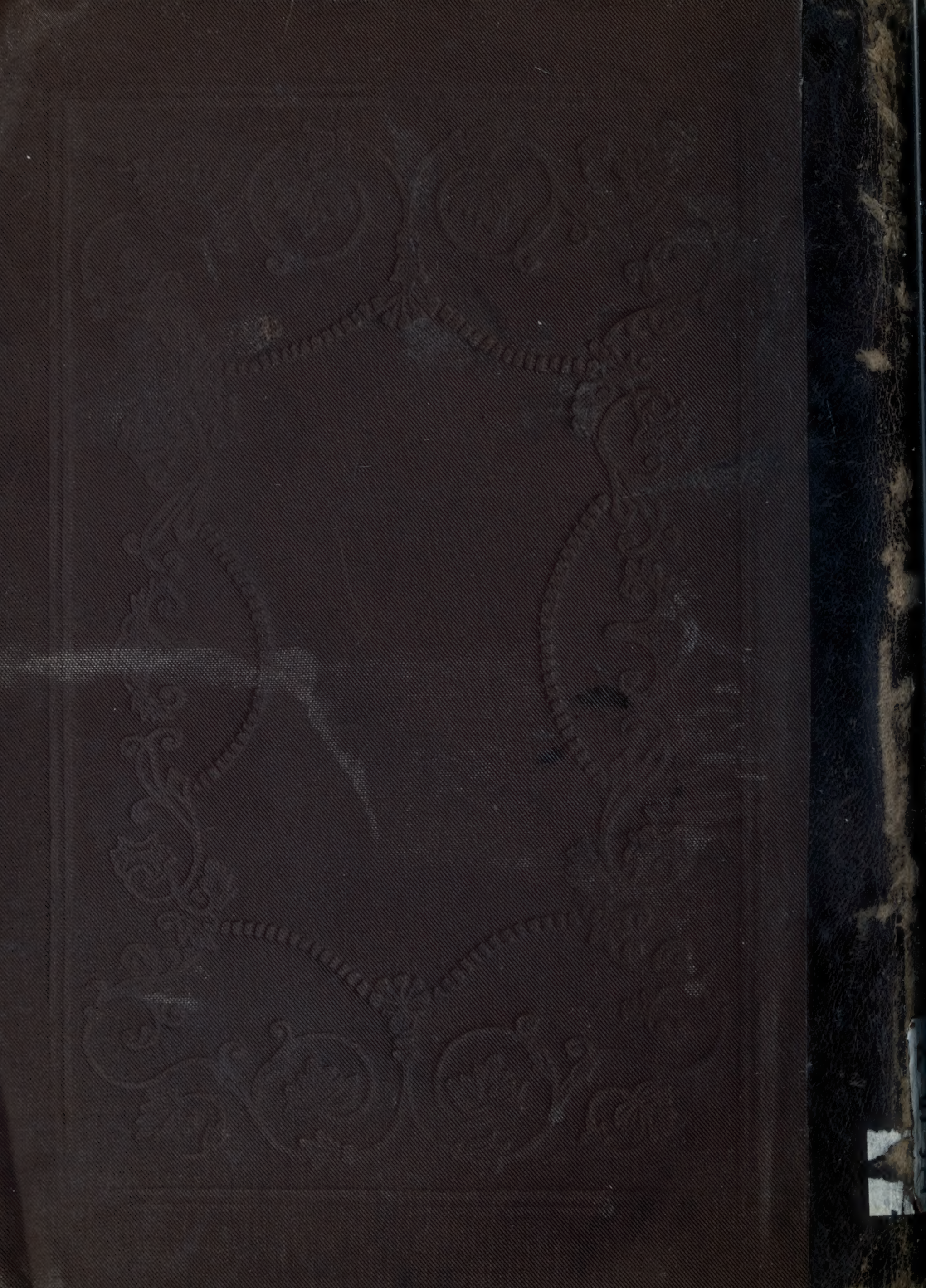

﴿ محبوب القلوب ﴾

لامیر علی شیر نوائی المتوفی سنة ٩٠٦

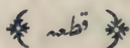
مطبعهٔ عامره ده باصلمشدر
١٢٨٩

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد انکا کیم ذاتی غه حمد انجا کیم سزاوار دور
آینسا بولماس و ثنا انکا کیم احسانی غه ثنا انجا کیم
ییری باردور بیتسا بولماس • ذاتی جمیع کمالات
صفاتی بیله موصوف صفاتی دین مجموع کمالات
کشف اهلی غه مکشوف تنزیهی تیل شرح قیلور
دین مبرا تقدیسی ایل وصف ایتاردین معرا • عظمتی
باغیدا سپهر دوار بیر نیلفردین کم و قدرتی الیدا
نجوم ثابته و سیاره اول نیلفر یوزی دا بیر نیچه قطره
شبنم • نیلفر یوز یکا شبنم ساچقوچی اول و شبنم
سوی دین نیلفرزار بلکه کلستان ارم اچقوچی همول •
بی نیازلیغی جنبی دا چرخ نکون بیر کدای نیازمند
و چاره سازلیغی ایلیدا دهر بوقلمون بیر بیچارهٔ عجز پیوند
وجودی ملاحظه سی دا افرینش ناموجود ذاتی

مطالعه‌سی قاشی‌دا اولین و آخرین بودی نابود ۰
خوان احسانی تیکراسی‌دا عالی‌شان شاه‌لار رزق‌غه
سایل و علم بی پایانی تعقلی‌دا عالی‌مکان آگاه‌لار
جهل‌غه قایل ۰ قهارلیغی صرصری، اوچوروغه
ثابت و سیار نسترن نینك ساچیلغان یافراغ‌لاری ۰
جبارلیغی قویونی ساوورو رغه دهر غدار بیت‌الحزنی
نینك توکولکان توفراغ‌لاری ۰ یوقنی بار قیلماق
و بارنی یوق قیلماق اینینك قدرتی‌غه اسان بار و یوق
یوق و بار اینینك احسانیدین امیدوار و قهری دین
هراسان ۰ بیر آووج توفراغنی ملکوت خیلی‌دا
خلافت تختی‌دا اولتورغوزماق انکا یاراشور و ییل‌لار
ملائکهٔ مقربین‌غه پیشوالیق قیلغان نینك بوینی‌غه
لعنت طوقی اول سالاالور ۰

قادری کیم قدرتیدین مونجا یوز امر غریب
بولسا بیر ساعت‌دا موجود اندین ایرماس‌دور عجب
اون سیکیز مینك عالم و آدم یاراتیب ایلاماك
بیر کیشینی افرینش دفتری دین منتخب ۰
اول قیلاالور انکا کیلدی مسلم بو امور
کراوزی ایردی مسبب لیك بو بولدی سبب ۰
سبحان ذی‌الملك و الملکوت سبحان ذی‌القدرة

والجبروت جلت الاؤه و عمت نعماوءه و لا اله غيره ٠
درود نامعدود اول محبوب عاقبت محمودغه کیم
حق‌تعالی انکا انجا قرب و منزلت بیردی کیم
عالم و ادم وجودی دین مقصود انینك وجودی
ایردی٠ خجسته‌طینتی روح پاك دین طاهر و فرخنده
خلقتی عناصر ترکیبی‌دین پاك ایرکانی ظاهر ٠
عناصری نینك ییلی مسیح انفاسی و توفراغی یعقوب
کوزی‌نینك توتیاسی و سویی خضر چشمه‌سی نینك
زلالی و اوتی کلیم درختی‌نینك ناری اشتعالی ٠
بو عناصرنی روح پاك دیسا ییری بار و روحی‌غه
روحی فداك دیماك سزاوار٠ طایر سدره نشین براق
برق‌کامی و سایر روح الامین‌نینك علوی خرامی ٠
افلاك شبستانی یوزی بهاریدین کلشن و ملائك عیونی
رخشی غباریدین روشن ٠ کلامی شانی دا «وماینطق
عن‌الهوی» و نطق بیانی‌دا «ان‌هو الا وحی یوحی»
اسرار الهی‌غه ذاتی امین عنایت نامتناهی‌دین اتی
رحمة للعالمین ؛

مثنوی

ایکی کیسوسی ایکی لیلة القدر
بو ینکلیغ ایکی لیل ایچرا یوزی بدر
بو لیل و بدر اولوب شمع شبستان

عذاری دین خوی اندا کوکبستان •
بو کوکب‌لاردین ایلاب تینکری موجود
نبوت معشری غه در مقصود •
نبوت سپهری‌دا قویاش ایرکانی معلوم ومصاحب‌لاری شانی‌دا اصحابی کالنجوم صلوات الله علیه و علی اله واصحابه الی یوم الدین •
اما بعد فقرانینك کدائی و غرائب مستوره‌لاری‌نینك چهره کشائی الفقیر الحقیر علی شیر الملقب بالنوائی غفر ذنوبه و ستر عیوبه مونداق عرض قیلور و اداسین اوزیکا فرض بیلورکیم بوخاکسار پریشان روزکار شباب اوانی نینك بدایتی‌دین کهولت زمانی نینك غایتی‌غه جادوران واقعاتی دین و سپهر کردان حادثاتیدین و دهر فتنه انکیز بوقلمون‌لوغیدین و زمانهٔ رنك آمیز کوناکون‌لوغی دین مدت مدید وعهد بعید هر نوع طریق و صورت‌دا قدم اوردوم و هر طور سلوك و کسوت‌دا یو کوردوم واوزومنی بخشی یامان‌لار خدمت و صحبتی‌غه بیتکوردوم کاه مذلت و عنا ویرانی دا شبون کورکوزدوم و کاه عزت و غنا بوستانیدا انجمن توزدوم :

﴿ مثنوی ﴾

کهی تاپتیم فلك دین ناتوان لیق

کهی کوردوم زماندین کامرانلیق
بسی ایسیغ ساووغ کوردوم زمان‌دا
بسی اجیق جوجوك تاتتیم جهاندا

افلاس هنگامی‌دا وناتوانلیغ یعنی فلاکت و نامرادلیغ ایامی‌دا گاه علم مدارسی‌دا صف نعال‌دا یېر توتتوم و گاه علما مجلسی‌دا علم نوری دین کونکلی یاروتتوم گاه اتقیا مساجدی‌داالارقدمی یېتکان یېرکا یوز قویدوم و سجده کثرتیدن مانکلایم تیری‌سین سویدوم گاه صفا خانقاهی اهلی ابریقی‌غه سو قویماق بیله ارجمند بولدوم و فنا دیری خیلی سبوکش‌لیکی‌دین سر بلند بولدوم . گاه لئیم‌لار الیدا خوارلیق وگاه رذیل‌لار ایلیددا بی اعتبارلیق کوردوم . گاه عشق کویی‌دا بی پاك‌لیك و آدمی‌کش پری‌چهره‌لارغه هلاك‌لیك دست بیردی و گاه جنون محله‌سی‌دا ارزال بوینومغه سیلی‌اوردی و اطفال باشیم‌غه تاش یاغدوردی . گاه شهریم اهلی ستمی‌دین غربت‌غه توشتوم و غریب خلایق‌غه قوشولدوم و قاووشتوم گاه جبال قله‌سی آرام گاهیم بولدی و گاه صحرا ایتاکی پناهیم بولدی گاه بو شدت‌لاردین عزم وطن قیلدیم و خمول زاویه‌سین نشیمن قلیدیم و گاه غربت‌دا علیل و غریب ایل کاذلیل بولدوم و گاه عزیزلارخدمتیدین اوزومنی

بهره مند و سوزومنی دلپسند تاپتیم ٠ ﴿ رباعی ﴾

کردون منکا که جفا و دونلوق قیلدی
بختیم کیبی هر ایشدا زبونلوق قیلدی
که کام ساری راهمونلوق قیلدی
القصه بسی بوقلمونلوق قیلدی

اما شغل و کامرانلیغ چاغی دا و کونکل ملکی و خلق هجومی بولغاغی دا کاه امارت مسندی دا اولتوردوم و حکومت محکمه سی دا دادخواه سوردوم وکاه پادشاه نیابتی دا تقرب توزدوم ونظاره کو ایل کا اوزومنی کورکوزدوم ٠ کاه مکرمت ایوانین مکان قیلدیم واکابر و اشرافنی تعظیم یوزیدین میهمان قیلدیم وکاه نشاط باغی دا بزم طرحی سالدیم وساقی و مطرب بزم وسماعی دین بهره الدیم ٠ کاه سلاطین مخالفت لاری دا اراغه کیردیم و منازعت لارین موافقت غه قرار بیردیم ٠ کاه حرب معرکه سی غه اوزومنی سالدیم و جهل ونادانلیق تهمتین بوینومغه الدیم و کاه خیرات اهلی غه اوزومنی قاتتیم و هر نوع خیر بقعه لاری توزاتتیم ٠ انداق کیم سعییم دین رباطلار بولدی و اندین مسافرغه نشاط لار بولدی بیت

دماغیما توشوبان کوب تصوز و پندار
اوزومنی جاه واولوغلوق غه ایلادیم اظهار

بومقدماتدین مقصود بو کیم هر کوی‌دا بو کوروب
مین عالم اهـلی‌دین هرنوع ایلکا اوزومنی یتکوروب
مین و یخشی یامان نینك افعالین بیلیب مین و یامان
یخشی خصلت‌لارین تجربه قیلیب‌مین. خیر و شردین
نوش و نیش کوکسومکا تیکیلیب دور و لئیم‌وکریم
زخم و مرهمین کونکلوم درك ایتیب دور زمان اهلی
دین بعضی اصحـاب و دوران خیـلی‌دین بعضی
احباب که بو حال لار دین خبرسـیز و کونکل لاری
بو خیر و شردین اثرسیز دور:

قطعه

نی بیلـکای اول کیشی کیم شهد و می نی تاتمایدور
که وصل وهجر کیبی اول جوجوك دوروز بواجیغ
بیـلور ذلیـل مسـافر کـه پویه ایلاردا
قوم و توزانك یومشاغ تاغ و خاره دور قاتیغ

بو نوع اصحاب و احباب‌غه انتباه قیلماق و الارنی
بو حالاتدین اگاه قیلماق واجب کورولدی که‌هر طائفه
خصالی‌دین وقوف‌لاری وهرطبقه ایلی‌دین شعورلاری
بولغای که مناسب ایل خدمتی‌غه شتاب قیلغای‌لار
و نامناسب ایل صحبتی‌دین اجتناب واجب بیلـکای‌لار
وباری ایل بیله مخفی رازلاری‌دین سوز دیماکای‌لار
و شیاطین انس مکر و فریبی‌دین بازی یماکای‌لار.

و هر نوع ایل صحبتو خصوصیتی که الارغه
هوس بولغای بو فقیر نینك تجربه‌سی الارغه بس
بولغای چون بو مقالات نینك قلوبغه محبوبلوغی
معلوم بولدی انکا (محبوب القلوب) ات قویولدی ·
و بو بیتیلکان فوائدنینك کیفیتی چون بیلیلدی
انی اوچ قسم قیلیلدی
اولغی قسم سائر الناس نینك احوال وافعالی نینك کیفیتی
ایکینجی قسم حمیده افعال و ذمیمه خصال خاصیتی
اوچونجی قسم متفرقه فوائد امثال و صورتی ·
امید اول کیم چون اوقوغوچی لار دقت و اعتبار
کوزی بیله نظر سالغایلار و هر قایسی اوز فهم
و ادراك لاری‌غه کورا بهره الغای‌لار بیتیکوچی‌کا
هم بیر دعا بیله بهره یتکورکای لار و روحینی اول
دعا روحی بیله سیوندورکای‌لار ·
اولغی قسم خلایق احوال و افعال و اقوالی نینك
کیفیتی‌دا و اول قیرق فصل دور

اولغی فصل

(عادل سلاطین ذکری‌دا)

عادل و عاقل پادشاه عباد اللّه‌غه ظل اللّه خلافت
ملکی اینینك فرمانی‌دا « انی جاعل فی الارض خلیفة »
اینینك شانی دا · بو کیم عادل پادشاه رفعتی تعریف

دین بیبك راك ایرور « ولدت فی زمن السلطان العادل » ادین خبر بیرور . اول که اینینك ذاتی بیله مباهی دور کونین دیب دور که « عدل ساعة خیر من عبادة الثقلین » عادل پادشاه حق دین خلایق‌غه رحمت دور و ممالك كا موجب امنیت ورأفت . قویاش بیله ابر بهار دیك قارا توفراغدین کل‌لار اچار و ملك اهلی باشی‌غه التون بیله درلار ساچار . فقرا و ناتوان لار اینینك رفق و مداراسی دین اسوده ظلمه و عوان‌لار اینینك تیغ سیاستی دین فرسوده . حراستی دین قوزی بوری خوفیدین ایمن وسیاستی‌دین مسافر قراقچی وهمیدین مطمئن رأفتی دین هر مکتب دا اطفال غوغاسی و محافظتی دین ضعفا حمامی‌دا الارنینك علالاسی . هیبتی‌دین یول‌لار قراقچی‌دین خالی و قول‌لار تولا اولوس مالی ضبطی دین عمل دارلار قلمی سینوق و ستمکارلار علمی یقوق جدی دین مساجد جماعت اهلی دین مملو و مدارس‌دا بحث و جدل خیلی دین غلو . قصاصی تیغی دین اوغری ایلیکی ایل مالی‌دین کوتاه انتقامی بیمی دین قاطع طریق حالی عدم بیابانی‌دا تباه . تون‌نینك کوبی دکان لاردا سودا اوچون شمع واوباش کوچه کشتی دین کونکل‌لاری جمع . شام

دین تا سحر خانقاه لار ایشیکی اچوق و خلوت لار
عبادت نوریدین یاروق شهردا کوی لار پاسبانی اول
و یازی دا قوی لار شبانی اول • رعیت غه، سرا
و باغ اندین معمور و سپاهی غه کام و فراغ اندین
موفور • کیجه لار ازالك ضعفاسی ایشی اورغوشنك
و اطفال ورزشی اق سونکالك عجوز لار چرخ اونی
مدی بیله ایننك دعاسیغه نغمه ساز و کنیز لار ماموق
ساباماق کوسی اونی بیله ایننك القیشی غه نغمه پرداز
فقرا ایشی انکاهم دعاهم نازش اینك دأبی فقراغه هم سخا
هم نوازش • اچ لار غداسی بذل و عطاسی خوانیدین
یالانغاچ لار لباسی خزانهٔ لطف احسانیدین • ملك
باغین معمور قیلورغه ابر سیراب ملك اهلی کوزین
یاروتورغه مهر جهانتاب • اوزکا ملك نینك رعایا
و خلق ایننك آرزوسی دا یانا کشور مظلوم لاری ایننك
عدل دعاسی کفت و کوسی دا • یخشی اتی غه علما ایشی
رسائل ترتیبی و یخشی صفاتیغة شعرا ورزشی
قصاید ترکیبی • مغنی لار اشتغالی ثناسی اوچون سرود
توزماك ومصنف لار مقالی دعاسی اهنکی دا نغمه
کور کوزماك • خلق رضاسی دین حق رضاسی غه
طالب دادخواه سوراردا سوروغ کونی وهمی کونکلی
کا غالب :

﴿ مثنوی ﴾

اولوس پادشاهی و درویش وش
انکا شاهلق دین کیلیب فقر خوش
جهاندار لارغه سپهر اشتباه
ولی اهل فقر الیدا خاك راه
جهان ملکی الیدا خاشاك جا
ولی بیر کونکل ملکی افلاك جا
باری بی نوالار نواسازی اول
همول نوع کیم شاه ابوالغازی اول
کیلیب عین انسان وانسان عین
جهان وارثی شاه سلطان حسین
که تا بولسا کردونغه دوارلیق
انکا باقی اولسون جهاندار لیق
خلایقغه بوشه دین اولسون نشاط
دمی بولماسون خالی اندین بساط

ایکنچی فصل

(اسلام پناه بیك ذکری دا)

مونداق شاهغه مسلمان بیك نبی خدمتیدا تورت یاردین بیری دیك . نامرادلار نینك پناهی پادشاه نینك دولتخواهی شاهغه دنیادا چین سوز دیکوچی

واینڭ آخرتی غمینی یېکوبجی یامانلار اندین هراسان بخشیلار دشوارایغی اندین آسان ٠ ایل مالی طمعی کونکلیدا نابود و عیالی خیالی ضمیریدا ناموجود مرادی رعایا امنیتی و مقصودی برایا جمعیتی ٠ اول مسلمانلارغه رضاجوی و مسلمانلار انکا دعاکوی اوزی نینڭ ذاتی توزوك و سعیی شاه ایشیکی دا توزوكلوك ٠ شاه ایشیکی مونداق بیكدین خالی بولماسون ٠و دولت نینڭ اوزکالارکا انتقالی ٠

اوچونجی فصل

(نامناسب نایب ذکریدا)

یالغانجی خود نما نایب نسبتی مسیلمهٔ کذاب ملتی نبوت تهمتین اوزیکا سالغان جبریل و وحی دین دیکانی باری یالغان ٠ مونکا هم شاه خصوصیتی اظهاری غیر واقع و یالغان باری ٠ یالغان حکم ییتکوروریغه باعث طمع شوم اوتروك پروانه ییتکوروریغه سبب حرص مذموم ٠نیمه الوردا یالغان انکا چین اورنیغه مسلمانلارغه نقصان انکا دین اورنیغه ٠ یالغان باریدا چین دیماکی محال رشوت الوردا اوزکا سوز دیب اماکونکلیدا اوزکا خال مونداق نائب که بیر بولماغای فعل وقولی شاه ایشیکیدین کم بولغانی اولی ٠

تورتونجی فصل

(ظالم و جاهل و فاسق پادشاه ذکری‌دا)

عادل پادشاه کوزکو و بو اینینک اوجه‌سی‌دور اول یاروق صبح بو اینینک قارانکغو کیجه‌سی‌دور . ظلم اینینک کونکلی‌کا مرغوب و فسق اینینک خاطری‌غه محبوب ملك بوزوغلوغی دین ضمیری‌غه جمعیت اولوس پریشانلیغی دین خاطری‌غه امنیت . آبادلار اینینک ظلمی دین ویرانه کبوتر طائفه لاری جغدغه اشیانه . باده سیلی چون بزمی‌دا طغیان قیلیب اول سیل ملك معموره لارین ویران قیلیب سوبجی خانه‌سی‌غه فرش مسجد رواقی توکولکانی‌دین وکوب لاری باشی‌غه خشت محراب طاقی ییمرولکانی‌دین . اکر قان توکماك انکا پیشه کیم که‌جانی بار انکا اندیشه اکر شرب‌غه مشعوف کوی و کوچه مسلمانلارغه مخوف . اکر فاسق بولسا و بد فعال ایل عرضی و عیالی‌غه اندین بیم نکال و اکر ستیزه روی بولسا و خودرای مشفق نوایی جانی‌غه وای . اوز ناشایستی اوز الیدا خوب ایل معقولی انکا مردود ومعیوب . کوب خدمت از سهو بیله الیدا نابود کوب حق از خطا بیله ایلایی‌دا ناموجود . خطا رأیی اونك کیلماسا دخل‌سیزلارغه شرکت

بلکه نقیض توتقانلارغه تهمت ناصواب خیالی
نوز چیقماسا شرکتی یوق‌لارغه عتاب بلکه خبری
یوق لارغه عذاب • حیات سویین اغو دیسا مسلم
توتماغان کنهکار قویاش نورین قارانکغو دیسا
تحسین قیلماغان تیره روزکار اوز جانی‌دین قطره نینک
دریادچه حرمتی‌وذره نینک بیضاجه قیمتی‌ایل طرفیدین
مال عالم بیر قارا پول‌دین کم و فدا قیلغان جان عزیز
انجا یوق که بیر پشیز قارا قوزغون‌نی آق تویغون
دیسا قازنی یخشی الور دیماکان مقصر یاروق
کونی تیره تون دیسا سها کورونادور دیماکان
مدبر • چین دیر ایل کا جان خطری خیرغه دلالت
قیلغوجی‌غه اولوم ضرری • حق‌اینینک قاشی‌دا باطل
خردمند اینینک عقیده‌سی‌دا جاهل ایل‌دین کونکلی‌دا
کینه‌سی مخفی خزینه‌سی نینک دفینه‌سی قتل
اوچون جان بیرمالک شعاری ایل مال وجانی‌غه
قصد شهکاری • بو یامان پادشاه که بولغای وزیری
هم یامان انداق که فرعون نیابتی‌دا هامان •

بیت

ایلاکیم بولغای مدد شهبازغه هم جعفری
یا وبایی خلق‌غه طاعون هم اولغای بر سری
تینکری مونداق بلالارنی عدم جاهی دین وجود

تختگاهی‌غه کیلتورماسون و یوقلوق زندانیـدین
بارلیغ شهرستانی‌غه یتکورماسون .

بیشنجی فصل

(وزرا ذکری‌دا)

وزیر وزر دین مشتق‌دور و بوفعل انینك ذاتی‌غه
احق و الیق . بوایشنی پسندیده قیلغـان اصف
ایرمیش کیم نکینی نقشی «قد رحم الله من انصف»
ایرمیش . همانا که اصف باردی و انصاف کوهرین
بو نا انصاف‌لار اراسی دین چیقـاردی . کیشی
اوزین اکرچه ییل‌دیك هریان سالغای اصف‌نی
بو خاکداندین قایدا تاپا الغای . دهر ایلیدا بیرآو که
اصف نهاد دوز بیلکای که سلیمان تختی برباد دور.
بوظالم‌لار ملك‌نی برباد بیرکوچی دورلار و ملك
اهلی ییغیشتورغان لارین یتیرکوچی . اولی اول که
بولار ذکری‌دا کیشی خامه سورماکای و بو خامه
دیك قارا یوزلوك‌لار آتین قلم تیلی‌کا کیلتورماکای.
زهر بیریب بیمار اولتورکوچی طبیب‌لیق بولارغه
نصیب زوربیله اولتورکوچی یخشی‌لار بولارغه
کورا ترك طبیب . بوایکی خیل‌دین هر بیری بیر
افعی، شاه‌غه واجب‌دور بو لارنینك دفعی. بولار
جمله‌سی چیان‌لار خلایق‌غه یتکوزوردا زیان‌لار

كالك‌لارى نوكى عقرب نيشى رعيت جانى‌غه
اول نيش تشويشى . نيجه موڭداق نيش مظلوم‌لارغه
سانجيلغاى اميد اول كيم باش لارى اجل تاشى
بيله يانجيلغاى .

﴿ قطعه ﴾

بولاردين كر اعلا كر ادنى دورور
كه اندين خلايق‌غه ايذا دورور
شه اولتورماك اولى‌دور اول ايلنى بات
كه ديب‌دور نبى اقتلوا الموذيات .

التينچى فصل

(ناقابل صدرلار ذكرى دا)

بى‌ديانت صدور بدعت سيئه‌دور بلاضرور بو ناكس
اكرعامى دور وفسق و فجور انيڭك كامى دور مجلسى‌دا
نغمه نوازليق علم و تقوى مرثاسى‌غه نوحه سازليق .
علما كيلتوركان كلاب شيشه‌لارى خالى قاليب باده
سالورغه آنى ملازم‌لارى اليب . بولار كيتوركان
نبات كزك اوچون اوشاليب و كويا بولار
اوچون ياسليب . وظيفه وجه‌لارى اوزكا اسباب
اوچون سايغاليب . بد كردار اندا غلبه پايكار

اندا طلبه · نوکرلاری‌غه اش خانقاه راتبه‌سی دین
و جهره‌لاری غه معاش شیخ و مدرس وظیفه‌سی‌دین
· بزمی کامی کیتورکالی محتسب راضی و می‌غه باده
پالا ریش قاضی · کشوری که اندا مناهی موینداق
بی حساب بولغای اسلام وشریعت‌غه نی عزت
ونی حساب بولغای · صدر کیراك علماغه دستیار بولسا
و مشایخ غه کارکذار و خدمتکار و سادات‌غه ممد
وفقرا خدمتی‌دا مجد و اوقاف بوزوغنین توزکوچی
و زراعت کثرتی‌دا سعی کورکوزکوچی ·

﴿ مثنوی ﴾

یوق اول کیم فاسق وخمار و زکه
که بوزغای کرچه بولغای خواجه‌دکه
رکابی نقش کیمسانلیق سراسر
تونی‌دا اندین ارتوق زیب و زیور·

﴿ قطعه ﴾

کیراك که باشی‌غه قویسا صلاقه‌لیق دستار
یاناردا هم انینك ایکنی‌دا مو تون الی دیك
یوق اول که مرکبی بوینی‌غه باغلاب اسسا قوطاس
اسیلغای اوزی نینك اوز بوغزی‌دین سقالی دیك

بیتینجی فصل

(فاسق بدمعاش بهادرلوق لافین اورغانلار ذکریدا)
شاه ایشیکی کا بارماماغ نی ضایع قیلغوچی جماعت کیم
الاردین نی تنکری غه طاعت دور و نی شاه غه
اطاعت . طریق لاری خود نمای لیغ و رسم لاری هم
خود ارالیغ . ایش لاری مست لیغ ورزش لاری هم
خودپرستلیغ . چین دیماک لاری لاف معنی لیق سوزلاری
گزاف . جرعه کش لیك دین لاری کافروش لیك
آیین لاری . کونکل لاری توبچاق سیکریتوردین ارام
تاپماق سوزلاری باش یالانك یوزکا چاپماق . بزمدا
دعوی لاری حاتم لیق رزمدا تلاش لاری رستم لیق .
اوتاغه لاری دین نسر طایرغه رم نیزه لاری دین سماك
رامح یوزی درهم . طورلاری دین اشفته راق الارغه
دستار دستار علاقه سی دین اوجالاری دا ازار .. ملك
دشمنی دفعی غه شهرت لاری شاه غه ملك اسرار منت
لاری . بو دعوی باش غه یتکونجا نیجه سینی می
اولتوروب نیجه سین اوزکا فسق دوزخ غه یتکوروب
یوزی دین ببری که معرکه غه یتیب یورتاغ چاپیش
بیله اوزینی ضایع ایتیب مبارز افکن لیك لاری اوز

حالیغه صف‌شکن‌لیک‌لاری اوز یا سالی‌غه ۰ بو نوع بهادور هیچ معرکه‌دا بولماسون هیچ صف بوزاردا اینینك قانی تولماسون . شاه‌غه سپاه عاجز لار دعاسی‌دور فقرا همتی و تنکری رضاسی دور ۰ شاه کیم انکا حق عنایتی سپاه بولغای اواسی‌نینك زینتی نصر من الله بولغای شادغه تا دولت بار دشمنی ایرور خوار و خاکسار دولت ییتکوریجی تنکری هم الغوجی هم بیر کوچی تنکری اول بیرسه کیشی الاالماس اول ییتکورسا کیشی ییراق سالاالماس ۰ شاه که حق امرین بجا کیلتورکای بو دولت کوب خوف‌لارغه رجا ییتکوركای ۰

﴿ قطعه ﴾

شهی که صدق اینینك تنکری‌ا بیرلا توز بولغای
نی غم عدوسی اینینك بیر یوق ایرسا یوز بولغای
کیشی‌کا تنکری بیرور فتح یوق که خیل و سپاه
بس اعتماد مونکا ایلاماك نی سوز بولغای

﴿ بیت ﴾

چیریك بولسا و بولماسا بخت یار
سپه‌غه عدو خیلی‌نینك حکمی بار ۰

ییکیرنچی فصل

(یساول کروهی ذکریدا)

یساول که بیر مظلوم ایشی کینی جا بارغای و اول مطلوم نی ظلم دین قوتقارغای اکر مزد تیلاماکی مقدوردین ارتوغراق دور اول ظالمغه اولوغراق اورتاق دور . اکر سعیغه یاراشا الور خیالی بولغای اتا میراثی و انا سوتیدیك حلالی بولغای . اکر طمعی حق السعی دین کم دور ایرلیك و مروب انکا مسلم دور واکر سعی قیلغای و الماغای مزدکه اکا حق دور انی دیسابولغای که ولی مطلق دور کوب ایرانلار بو ایشنی شعار ایتیب دورلار و بو سلوك بیرلا کلی مقاصدغه یتیب دورلار .

مثنوی

اولیاء الله که هر صورتدا بار
بعضی ایتمیش بو روشنی اختیار
چون ایرورلار قبه لار ایجرا نهان
حق دین اوزکا کیمسه کا ایرماس عیان .

توقوزنجی فصـل

(یساغلیق و قرا چیریك ذکری دا)

یساغلیق دیکان قرا چیریك یأجوج و مأجوج خیلی غه شریك . ایمکاک دین الارغه ارام یوق یاساق تارتاردین بیر نفس کام یوق ایش لاری تالای الغـانی تالاماق یات یورت دا چوکور تکادیك سبزه و یافراغنی یالاماق انسانلیق بیله الار اراسی دا مباینت مسلمانلیق بیله الار اورتاسی دا منازعت . فهم وادراکدین الار ذاتی عاری و عقل و انصافدین لذات باری . قایانغه که یوزلاندی لار الارغه یانماق یوق کیجه و کوندوز تغافل اویقوسی دین اویغانماق یوق . یسبغ ساووغ تن لاری غه تفاوت قیلمای اجایق یالانغاج ابق ضرریني جسم لاری بیلمـای . ادمی سیزلیق دا مخلوقاتدین ممتاز حیوانلیق لاری کوب مردم ایق لاری از .

قطعه

اول قوم دین اعجوبه خلایق بولـاس
کیم معده لاری حرام دین تولـاس
اولکونجه بلا چیکیب ایرور لار موجود
چین بولدی بودعویکه یاساغلیق اولماس .

طرفه بو کیم چون حق نینك هر ایل کا عنایت پنهانی
بار بولار اراسی دا هم یاشورون ایران لارنینك امکانی
بار . اوردو بازاری اوزین یاساغایق غه قاتغوجی
اونکای هم اونکماای اغیر ساتقوجی . چیریك
اولوشی دین هر بار الار شتل خوار انداق که ملك
اهلی دین عملدار .

سپاهی ماین اول خیل تباهی
تون وکون مفت الیب خواهی نخواهی .

ممکن یوق کیم ادمی زاد الارغه سزا بیرکای زیرا کیم
تنکری الارغه بلا بیرکای ..

اونونجی فصل

(شاه اولوسی اوزی کا مشابه بولور ذکری دا)

شاه غه هر کیم که ملازم وتابع بولغای ایشی وطوری
شاه ایشی کا مشابه واقع بولغای .. اکر شاه عدالت
شعار اولوسی نینك شعاری دا هم عدالت دین اثار
اکر اول ظلم پیشه ایل دا هم ستمدین اندیشه اکر اول
اسلام ایین خلق شعاری هم اسلام بیله دین اکر اول
کفر خصال ایلی کا داغی کفر طریقی دا افعال کیم
حکما شاهنی دیب دورلار بیر دریای زخار و قوم

و خیلین دریا تیکراسی داکی انهار ٠ دریا سوبی غه نی کیفیت و خاصیت انهارغه هم اول خاصیت وکیفیت دور اول اجیغ بو اجیغ اول چوچوك بو چوچوك اول تیره بوتیره اول سوزوك بو سوزوك ٠

﴿ مثنوی ﴾

اریغ لارکه اول بحردین ایریلور
بیلیك لیك الارنینك سوین بیر بیلور
چو بیر دور سو دریا بیله نهر ارا
اینماس طعمی دا حاجت ما جرا ٠

اون بیرینجی فصل

(شیخ الاسلام ذکری دا)

شیخ الاسلام مسلمان لار پیشواسی دین عبارت دور و اسلام مقتداسی غه اشارت دور ٠ موندای کیشی عالمی کیراك اسلام پناه و عارفی کیراك مقرب درکاه ٠ خردمند شریعت شعار فقرغه خرسندی طریقت اثار بخشی یامانغه شفقتی و فیضی عام اولوغ کیچیك کا ارشادی نفعی مالاکلام کامی شرع قانونی غه راسخ بارچا مبتدع لار بدعتی غه ناسخ ٠

انکاکه بو نوع اولغای ایین اسلام شیخ الاسلام

انی دیسا بولور والسلام . ﴿ بیت ﴾

موندین اولدی مقرب باری
شیخ الاسلام پیر پیر انصاری .

اون ایکینجی فصل

(قضات ذکری دا)

قاضی اسلام بناسی‌غه ارکان‌دور و مسلمانلار خیر و شری‌غه نافذ فرمان . دینی علوم‌دین کونکلی ملکی معمور کیراك و یقینی فراست‌دین خاطری جمعیتی بی فتور . میل شخصی ضمیری کشوریدین متواری مداهنه طرازی ملایمتی‌دین صادق کونکلی عاری محکمه‌سی مخزن علوم شرعیه حکم قیلوری‌دا اشنا و بیکانه انکا علی‌السویه . علم و تقواسی‌دین کونکل لاردا شکوه دقت و فراستی‌دین بی‌دیانت‌لاردا اندوه کونکلی کلام الله احکامی‌دین قوی حکمی‌دا مقتدی احادیث مصطفوی . شرعی حیله لار کرهی‌دین قلبی اچوق فقهسا تزویرلاری تیره‌لیکی دین ضمیری یاروق . رشوه‌خوار مفتی‌لار قاشی‌دا منکوب و حیله‌کار وکیل‌لار الیدا معیوب . عامی قاضی که می ایچکای اولتورکولوك دور دوزخ اوتی‌غه ییتماس‌دین بورون کویدورکولوك .

قاضیٔ رشوه‌خوار اسلام حصاری‌غه رخنه‌کر اول که
رشوه بیریب قضا الاالغای رشوه الیب هم شرع نی
بوزا الغای ٠ قاضی کیراك که جادهٔ شرع‌دین قدم
چیقارماغای و صراط مستقیم‌دین تاشقاری بارماغای ٠
مستقیم خط هر قایان‌که میل قیلدی ایکری بولدی
ساز تاری دیك که اعتدال‌دین تجاوز قیلدی
توزوکی بوزلدی ٠
اول که حکمی ایل‌مالی و جانی‌غه جاری بولغای کیراك
که‌دأبی پیغامبر شعاری بولغای ٠ ایاغی که‌صراط مستقیم
دین تایلدی ویل چاهی تو بین مقام قیلدی ٠ بو
ایش نی اوزی قیلوربین دیکان بی‌باك و کاذب کاذب
و بی باك کا پیغامبر شرعی حاکملیغی نی مناسب ٠

﴿ قطعه ﴾

مخبر صادق شهی کیم قیلدی دین وشرع نی
باری ادیان ناسخی انداق که ممکن ایردی توز
کاذب اول یولنی نیچوك توزکای که بیر کذاب هم
قیلدی کوب دعوی ولی قویدی جهنم ساری یوز ٠

اون اوچونچی فصل

(مفتی فقیه‌لار ذکری‌دا)

مفتی فقیهی کیراك متدین و عالی کیراك مؤمن اسلام علمی دا ماهر دیانت نوری جبینی‌دا ظاهر · میل‌دین کونکلی بی‌قصور و حیله‌دین ضمیری بی‌فتور · قلمی روایت‌دا صادق رقمی مجتهد سوزی بیله موافق یوق که فاسق بولغای می‌خوار و جاهلی بولغای بدکردار و غدار بیر درم اوچون بوز حق‌نی ناحق ایتکوچی و از کرم اوچون کوپ لانی نعم بیتکوچی · بیر سپد اوزوم اوچون بیر باغنی کویدورماك‌دین غمی یوق و بیر باتمان بوغدای اوچون بیر خرمن‌نی ساوورماق‌دین المی یوق · مفتی که حیله بیله فتوا توزار قلم نوکی بیله شریعت یوزین بوزار · مزد اوچون سیم الیب که مالی‌غه قانار دینی دنیاغه ساتار· موندافی مفتی ادمی‌کش طبیب دور بیری‌کا اسلام قتلی بیری‌کا مسلمان‌لار قتلی نصیب ·

﴿ رباعی ﴾

مفتی که ایشی‌کا مزد الیب قیلسا رقم

مزد ارتوق ایسه میل کیراك قیلغای کم

فتوی دا چو بولدی مزد اوچون لا و نعم
قیلماق کیراك اول قلم زن ایلکینی قلم

اون تورتونچی فصل

(مدرس لار ذکری دا)

مدرس نینك کیراك که غرضی منصب بولماسا و بیلماس علم نی آیتورغه مرتکب بولماسا . خودنمالیغ اوچون درس حوزەسین توزەماسا و خودستان لیق اوچون تکلم و غوغا کورکوزماسا . جهل دین دستاری اواوغ و علاقەسی اوزون بولماسا مباهات اوچون مدرسه ایوانی باشی انکا اورون بولماسا . دینی علوم بیلسا ویقینی مسائل ایل کا تعلیم قیلسابی باکلیك لاردین هراسان و ناپاك لیك لاردین کریزان بولسا . یوق که اوزین عالم و حلال بیلکای و نیجه مجهول غه انواع فسق نی مباح بلکه حلال قیلغای . قیلماس ایش لارنی قیلماق اندین معلوم بولغسای و قیلور ایش لار ترکی اندین قاعده و رسوم بولغای . بو مدرس ایماس که مبتدع دور و مونداق کیشی صحبتی اسلام اهلی دین ممتنع . عالم کیراك که متقی بولسا و اکاه و ایتوری قال الله وقال رسول الله .

﴿ قطعه ﴾

هر نی که آیتور اولسا خدا و رسولدین
اندین سونك اولسا مجتهد و اولیا سوزی
اندین کیشی نی کیم ایشیتور یا که اورکانور
بولغای خدا سوزی یوق ایسه مصطفی سوزی ٠

اون بیشنچی فصل

(اطبا ذکری دا)

طبیب غه اوز فنی دا حذاقت کیراك و بیمارلار حالی غه شفقت ٠ نفس تمی غه طبعی ملایم و حکما قولی غه پیرو و ملازم ٠ سوزی دا رفق و دلجوی اوق و اوزی دا ازرم و خوش خوی لوق ٠ حاذق طبیب که شفقتی بولغای عیسی روح الله غه نسبتی بولغای ٠ عیسی ایشی چیقغان جان نی تن غه کیلتورماك دعا بیله و مونونك ایشی تن دین چیقا دورغان جان غه مانع بولماق دوا بیله مونداق طبیب نینك یوزی مریض کونکلی کا محبوب دور و سوزی بیمار جانی غه مرغوب دمی علیل لارغه دوا قدمی خسته لارغه شفا ٠ خضر نجات اندنك طلعتی اب حیات

اینینك شربتی • اکرفنی داماهر بولساااما بدخوی و بی پروا
و درشت کوی مریضغه اکرچه بیر جانبدین علاج
ییتکورور امانیچه جانبدین تغییر مزاج ییکورور
لیکن عامی کیم ایرور شاکرد جلاد اول تیغ بیله
وبو زهر بیله قیلغوچی بیداد • اول موندین یخشی راق
دور بی اشتباه کیم اینینك قتلی کنهکارلارغه دور
مونونك بی کناه لارغه • هیچ کنه کار انکا ذلیل
بولماسون و هیچ بی کناه مونکا علیل •
حاذق طبیب خوش کوی تن رنجیغه شفادور
عامی و تند و بدخوی ایل جانیغه بلا دور

اون التینچی فصل

نظم کلستانی نینك خوش نغمه قوشلاری ذکریدا
و اول نیچه طبقه دور •
اولغی جماعت نقود کنوز معرفت الهی دین غنی و خلق
تعریفی دین مستغنی دورلار • ایشلاری معانی خزاینی دین
جوهر تیرماك و ایل فیضی اوچون وزن سلکیکا نظم
بیرماك • نظم اداسی بغایت ارجمند و بی نهایت شریف
و دلپسند اوچون ایات کلامدا نازل بار و حدیث
معجز نظامدا تیلاکان تابار • چون مع القصد ایماس

ایل حرمتی جهتی دین انی شعرا دیماس ۰ اما بو عزیز
قوم نینك پیشوا و مقتداسی و بو شریف خیل نینك سر
دفتر و سرخیلی ولایت بحری نینك کوهری و کرامت
اوجی نینك اختری امیر المؤمنین علی رضی الله عنه
و کرم الله وجهه دور کیم نظم دیوان لاری موجود
دور و اندا اسرار و نکت نا معدود ۰ بو مظهر
العجایب غه کروهی کیم تابع دورلار بعضینی عرض
قیلالی کیم لار واقع دورلار ۰ فارسی عبارت دا اول
جمله دین ناظم جواهر اسرار شیخ فریدالدین
عطاردور یانا قایل مثنوی معنوی غواص بحر یقین
مولانا جلال الدین یعنی مولوی رومی دور که الار
مقصودلاری نظم دین اسرار الهی اداسی و معرفت
نامتناهی املاسی دین اوزکا یوق دور ۰
یا ناهم اولیاء اکاه و مشایخ و اهل الله بارکه بولارغه
تتبع قیلیب دورلار و بولار کلامی اداسین و حقایق
معناسین مستحسن بیلیب دورلار ۰ بو خیل دور
حقیقت طریقی نینك سخن وری بلکه کیمیا کری و
کبریت احمری ۰ یانا بیر جماعت دورلار که حقیقت
اسرار یغه مجاز طریقین مخلوط قیلیب دورلار
و کلام لارین بو اسلوب دا مربوط ایتیب دورلار ۰
انداق که معانی اهلی نینك نکته پردازی یعنی شیخ

مصلح الدين سعدی شیرازی و عشق کروهی نینك
پاکبازی و پاك روی امیر خسرو دهلوی و تصوف
و دقت مشکلاتی نینك کره کشایی شیخ ظهیر الدین
ثنایی و فرید اهل یقین شیخ اوحدالدین و معانی
اداسی غه لافظ خواجه شمس الدین محمد الحافظ ۰
یانا جمعی هم بار دورلارکه مجاز طریقی اداسی الار
نظمی غه غالب و الار بو شیوه غه کوپراك راغب
دورلار انداق که کمال اصفهانی و خاقانی شیروانی
و خواجوی کرمانی و مولانا جلال و خواجه کمال و
انوری و ظهیر و عبدالواسع و اثیر و سلمان ساوجی
و ناصر بخاری و کاتبی نیشابوری و شاهی سبزواری
یانا حقیقت و مجاز طریقی دا کامل و علمی ایکالاسی
طریق دا وافی و شامل نظم اهلی نینك مقتداسی
و امامی حضرت شیخ الاسلام مولانا نورالملة والدین
عبد الرحمن جامی نورالله مرقده و قدس سره دور
کیم اولغی طبقه روش و کلامی دا هم شریف مقال
و سونکغی طبقه نینك اداسی لطایفی دا هم صاحب کمال
دور کیم عالم دا ذوق و حال اهلی بولار لطایفی بیلا
مسرور دورلار و بولار معارفی بیرلا حضور قیلورلار ۰
یانا ادنی طبقه سی جماعتی دورلار کیم نظم فقط
بیله خشنود و خرسند و راضی بهره مند دورلار بوز

مشفت بیلا بیتی بیت که باغلاشورغای‌لار دعوی
وازه‌دین بیتی فلك‌دین اشورغای‌لار • سوزلاری‌دا نی
حقایق و معارف نوشی‌دین حلاوت و نظم‌لاری‌دا نی
شوق و عشق اوتی‌دین حرارت‌نی شاعرانه ترکیب‌لاری
احسن و نی عاشقانه سوز و دردلاری شعله افکن •
بعضی دین اکر کاهی بیرار یخشی بیت واقع بولور
اما نیچه یامان دعوی هم ظاهر بولور که اول هم
ضایع بولور • کر بیری بیر نازك معنی‌دا پسندیده پیچ
قیلور اما اون انجا ناپسند دعوی بیلا انی هیچ قیلور •
کویا اوزلاری کا عقیده‌دا موافق‌دورلار و سوزلاری کا
اعتقاددا متفق • طرفه‌راق بو کیم هر بیری نینك
سوزی‌دا معنی ازراق اوزی‌دا دعوی کوپراك • نعوذ
بالله من شرور انفسنا و من سیئات اعمالنا •

رباعی

اعلا لاری دور نیدین که دیرسین اعلی
ادنی لاری هم بارچا دنی دین ادنی
اوسطلاری کیم هیچ نیمه کا یاراماس
بیل کیم نفس اورماماق الاردین اولی •

اون يتينچی فصــل

(کاتب لار ذکری دا)

کاتب شعرا سوزی نینك ورق نکاری دور و سوز مخزنی نینك خزانه داری خازن هنری امانت بولور وتصرفی خیانت بولور . امین کیم خیانتغه منسوب بولغای اوز هنری دا معیوب اولغـای انداق نینك ایلکی قطعی خوب بولغای . یخشی خط و نقط دین صفحه‌غه جمال انداق دور که یخشی یوز صفحه‌سی‌غه خط وخال . خوش نویس کاتب سوزکا ارایش بیرور و سوزلا کوبجی کا اسایش یتکورور . راقم که رقمی راست راست‌لار کونکلی کا قبول‌ایغی بی‌خواست . محرر که تحریری توز پسندیده دور اکر بیر بیت بیتیر اکر یوز . اکر خط صورتی ناخوش‌دور معنی خیلی و اوقوغوبجی اندین مشوش دور . خوش نویس هم کیم سهوی کوب بولغای ایلکی قیلنیج علتیغه جوب بولغای . اولکه بی‌جا نقطه بیلا حبیب نی خبیث قیلغای و محبت نی محنت اینینك دیك خبیث و محنت زده‌غه یوز لعنت . یامان خطغه غلط بی حساب قاری مسخره سقـالی‌غه خضاب . اول ساقالین مبرزغه تاشلاغانی یخشی و ایاسین

مالك دوزخ جهنم غه باشلاغانی بخشی · محبوب دین مکتوب هم خطی خوب بولغای هم مضمونی خوب جان غه اول دور مرغوب و کونکل کا اول دور مطلوب · خطی یامان هم بولسا یامان ایماس محب محبوب خطینی یامان دیماس یامان کاتب منزلی قلمدانی دیك چاه ارا بولسون قلمی دیك باشی یارا و یوزی قارا بولسون ·

بیت

قایسی بیر کاتب که اول سوزکا قلم سوزکای خلاف
اول قارا بوزلوك باشی بولسون قلم یانکلیغ شکاف ·

اون سکیزینجی فصل

(دبیرستان اهلی ذکری دا)

مکتب دار بی کند معصوملارغه جفا کار اطفال عذابی غه راغب و الار تأدیبی غه مرتکب · ذاتی بی مدارا دماغی پولاد و کونکلی خارا غضب دین قاشی دا چین کنه سیزلار بیله ایینی کین · کوپراکی دا طبع غلظتی و طبع علتی بدیدار عقل قلتی غه کرفتار اما توسن اطفال طبعینی جفا بیلا رام قیلغوچی و ناهموار صغار طوریغه سیاست بیله اندام بیرکوچی · اکرچه خوی لاری درشتلیك دا

نمایان دور اما اطفال ناهموارلیغی اصلاحی غه ایریك سوهان‌دور • انینك ایشی آدم دین کیلماس قایسی آدم که دیو قیلابیلماس • بیرقاتیغ کیشیی بیر طفل محافظتی عاجز ایتار اول بیر سوروك‌کا علم و ادب اورکاتکای کورکه انکا نی یتار انجاسی بارکه اول قوم ادراك و فهمی ازتوشار انداق کیشی‌کا یوز مونجا مشقت‌نی بوشار • هرتقدیر بیله اطفال‌غه حق کوب‌دور اکر پادشاه‌لیق یتسا و انکا قوللوق قیلسا خوب‌دور • شاکرد اکر شیخ الاسلام اکر قاضی دور اکر اندین استاد راضی تنکری راضی دور •

﴿ بیت ﴾

حق بولی‌دا کیم سنکا برحرف اوقوتمیش رنج ایله
ایلاماك بولماس ادا انینك حقین یوز کنج ایله •

اون توقوزونجی فصل

(امام‌لار ذکری‌دا)

امامت قیلغوچی اوز قرانتی‌نینك شیفته‌سی دورو اوز نمازی‌نینك فریفته‌سی • کیشی‌لیك دین خیالی‌دا تصورلار و بخشی‌لیق‌دین ضمیری‌دا تکبرلار • اوز نمازین مقبول تخیل قیلغان جماعت نمازی قبولیتین هم تکفل قیلغان •

بیلیک قرائتی محض رعنالیق و انانیت جماعت‌دین ایلکاری چیقماغی عین رسوالیق و نفسانیت • خیالی خلق‌غه پیشولیق و تصوری ایل کا مقتدالیق • نمازغه امامت کامل امام ایشی‌دور اوزین موندآق تصور قلیغان جاهل و ناتمام کیشی‌دور • امامت مناسب دور پیردین خیل مریدغه و یامعلم‌دین سوروك طفل نارسیدغه • یا عالم‌دین جهال‌غه شفقت اوچون یا کامل‌دین توابع و عیال‌غه تربیت اوچون • اداب عبادت تلقینی‌غه کاهی و تعلیم شریعت اینی‌غه ناکاهی ناکام‌دین مناسب دور و ضرورتدین تجویز قیلسا بولور • اما وظیفه و علوفه ییماك و اوزین مقتدا و امام دیماك آدمی ایشی ایماس و انداق کیشی‌نی آدمی‌لار کیشی دیماس •

﴿ قطعه ﴾

ولایت اهلی‌غه جمع ملامتیدغه باق
که خلق کوزیدین ایلار نمازینی یاشورون
بو طرفه‌راق که نمازی‌دا معجب نادان
توتار امامت اوچون خیل قبله‌سی‌دا اورون •

ییکرمه لانچی فصل

(مقری لار ذکری دا)

مؤذنی که حق عبادتیغه ندا قیلغای جان انکا فدا اکر بخشی صوت بیله ادا قیلغای . اکر پاکلیك و نیاز بو ایش کا ملحق دور خاص و عام کونکلی کا محبوب مطلق دور بو ندا یامان لارنی فسق کنجی دین مسجد ساری باشقارور انداق که فسونکرلار یلان نی ترانه بیله توشوك دین چیقارور . و اکر مقری لوندی دور بدآواز و کلغندی دور لحنی ناساز بدنی وضو قیدیدین ناپاك و هوشی وقت رعایتی دین بی باك و روحی طاعت ذوقیدین بی خبر و اونی صوت الحمیر دین انکر منع و نهی توفراغین اغزیغه اورماق اولی بلکه طاق یا منار دین انی اوچورماق .

❊ رباعی ❊

مقری که ایوور پاك رو و زاهد دوش
الحانی خوش و حسن اداسی دلکش
جان انکا فدا که روح ایتار آندین غش
کر بولسا مونوك عکسی نفس اورماسا خوش

ییکرمه بیرینجی فصل

(حفاظ ذکری دا)

حافظغه که بخشی مخرج و ادا بیله تلاوت بولغای مستمع لارنینک روحی غه اندین اسایش و جانی غه حلاوت بولغای ۰ اکر حسن صوت بولارغه باردور ایشبنکوچی صاحب حال بولسا ایشی دشواردور ۰ اکر بد لهجه بولسا و بد ادا سرمه انینک غذاسی قیلسون خدا ۰ اکر فاسق دور و بد معاش سرمه هم حیف دور بوغزی غه مناسب دور تاش ۰ اکر با وجود بو حال لار بیلا کوب اوقوغای امید اول کیم اغزی صدف اغزی دیك و تیلی سوسن تیلی دیك قوروغای ۰

بیت

یارب که هیچ بزم دا اول نغمه قیلماغای
اغزی غدادین اوزکا نیمه کا اچیلماغای ۰

ییکرمه ایکینجی فصل

(مطرب و مغنی ذکری دا)

مطرب طرب افزا مغنی غم زدا ایکالاسی کا حال و درد اهلی جان قولوب فدا ۰ اول که کورکوزکای ملایم

ترانه و نغم اگر ایشیتگوچی نینك حیاتی انکا فدا بولسا نی غم کونکل قوتی خوش نوازدین روح قوتی خوش آوازدین · خوش‌خوان مغنی‌دین درد اهلی اوتی تیز دور اگر ملاحتی بولسا حال اهلی‌غه رستاخیز دور · هر مغنی که دردمندانه‌راك نغمه چیکار زخمه‌سی زخم‌لیق یوراك‌کا کارگرراك تیکار · آتشین یوزلوك مغنی که حلق‌دین ملایم سرود چیقارغای حال اهلی نینك کویکان باغ ی‌دین دود چیقارغای · ملایم مطرب که طبع و فهم انکا یار بولغای آدمی کونکلی تاش‌دین بولسا انکا زار بولغای · خصوصا کیم هم آیتغی و هم چالغای کونکل ملکی‌کا نی قوزغالان لار که سالغای سلوك اهلی‌غه بیر مخوف یبر بو منزل دور کیم اندا هم نقصان و هم کمال حاصل دور · سالك بو بیردا بیر مهلك ایله هم مقصودغه یتیب دور و بیر ساغر جانکاه بیله یل‌لار قازغانغانی هم ایلکی دین کیتیب دور · شبلی و نوری قدس سرهما سماع‌دا کیتتی‌لار و یول سلوکی بیله مقصود سر منزلی‌غه یتتی‌لار · بسا اهل‌الله که ارغنون اونیدین دیرغه کیردی و دین و اسلام نقدین مغبچه‌لارکا بای بیردی · میخانه ده کیم که می‌دین ابا قیلغای نی اونی بیر دلکش نوا بیله انی رسوا قلغای · اگر کیشی می

هواسین باشیدین چیقارور نجنی مد ناله سی بیله
یالبارور . و طنبور پرده داغی فتنه‌دین هلاك ایتار
و عاقبت پرده‌سین چاك ایتار . وچنك زارلیغ بیلا
بوغزین تارتار و عود لسانی نغمه‌سی نینك ترغیبی چنك
دین هم ارتار انداق کیم رباب باشین ییرکا قویوب
نیاز کورکوزکای و قوپوز قولاق توتوب عیش‌غه
ترغب اهنکین توزکای . چون قانون و چغانه ناله سی
قولاق‌غه توشکای و مهوش ساقی بوکونوب می ایاقغه
توشکای اول وقت زهد و طاعت‌غه نی اعتبار
وهوش و خردغه‌نی اختیار . اکرچه عشق فقر وتقوی
اهلینی رسوا قیلوردا بولاردین فراغ دور و لیکین
اول اوتنی یارونورغه نی می ییل دمی‌دین یاغ دور .
عرب تیوه‌سی حدی لحنی بیله بادیه قطعی‌دا تیز
بولور بولوت بختی‌سی رعد صداسی‌دین صاعقه
انکیز انسانغه مخلص غلط خیال‌دور و ادمی‌غه
بوافت‌دین قورتولماق‌لیق محال اما بوطائفه‌نینك ساری
هم اکرچه طرب ایین و محنت زده لاردور و لیکن
فی‌الحقیقه لئیم سیرت وکدا دورلار ایشغوجی وچالغوجی
زارلیغ وایشلماك بیله الغوجی تا بوبورغوجی‌دا صله
و انعام بارالار ملازم دورلار و خدمتکار تا صحبت‌دا
نعمت کوب الارغه بارچا امر و نهینك جوب

چون بزمدا تنعم ازبولدی الار ایشی استغنا و ناز بولدی نعمت دیکان نیمه که تمام یوق بولدی الارنینک کونکلی سیندین توق بولدی ۰ اکر ییل لار بهره الیب دورلار احسانینکدین اشنالیغ بیرمای اوتارلار یانینکدین ازالسالار ناسپاس کوب السالار حق ناشناس اکثر فاسق وبدخوی و قالغانی کج طبع ودرشت کوی حرکات لاری خارج تورزوکسیز سازلاری دیک وکلمات لاری حشو محل سیز نازلاری دیک ۰ وفا الار طبعی دین مسلوب وفا اهلی الار الیدا مردود و منکوب ۰ مغنی وفاسیز مثل لولی حیاسیز اکر ییل لار رعایت قیلیب سین و هم خانه دور بیر قاتلا نیمه بیرمادینک بیکانه دور ۰ ایر صورتیدا شاهدی دور طناز وملایم کسوتیدا مفسدی دور خانه براندز خواص غه دلفریبی دور صوت و نغم بیله عوام غه راهزنی دور طبل و علم بیله ۰

﴿ مثنوی ﴾

کیشی کا بولماسون بو فتنه دوچار
که اوتی دین نجاتی طیری اوچار
یانسه قونماقغه طبل اورار هر دم
کیم اوشول قوشغه کوراك اولغای رم ۰

ییکرمه اوچونجی فصل

(قصه‌ساز و قصه‌خوان ذکری‌دا)

قصه‌ساز بی کار قصه‌خوان هرزه کفتارکیم معجوننانك یابنکی کونکلی‌دا انینك معرکه‌سی اهنکی بییك . اون بیله اووج قاقاغی هردم خرد و آزرم قوشلاری تاپماق اوچون‌رم . حرکاتیدین ظاهر تیلبه‌لار اطواری کلماتی‌دین باهر اوسروکلار شعاری . تیوه قومالاغین ساتاردا قند دیکوجی معرکه‌سی داغی معتقدلاری اتی ساتقون الیب یکوجی .

﴿ بیت ﴾

کیشی کیم بولماغای معجون و قندی‌نینك خریداری
انینك هنکامه‌سی بیرلا توزالماس هیچ بازاری .

ییکرمه تورتونجی فصل

(نصیحت اهلی واعظ‌لار ذکری‌دا)

واعظ کیرك قال الله‌دین آیدسا وقال رسول الله مخالفتی دین قایدسا خدا و رسول یولی‌غه قدم اورسا اوزی کیرکاندین سونکرا نصیحت بیله ایلنی هم کیوورسا

اوز یوروماکان یولغه ایلنی باشقارماق مسافرنی یولدین چیقارماقدور و بیابانغه کیتورماك و بادیه‌دا بیتورماك دور . اوسروك که ایل کا بو یورغای هشیارلیق او یقوبجی دیك دورکه کیشی کا اورکاتکای بیدارلیغ . او یقوسیدا سوز دیکان چوایکان بولور اول دیکان دیك قیلغان نی دیکان بولور . وعظ بیرمرشد اکا ایشی دور و بیر کامل اهل‌الله ورزشی دور اول بیر یولنی بارماق کیراك اندین سونك ایلنی باشقارماق کیراك . یولنی یورمای کیرکان ایتار و غیر مقصود بیری کا بیتار . واعظ اول دورکه مجلسیغه خالی کیرکان تولغای و تولا کیرکان خالی بولغای . واعظ که بولغای عالم و متقی انینك نصیحتی دین چیققان شق . اول که بو یوروب اوزی قیلماغای هیچ کیم کا اثر و فایده انینك سوزی بیرماکای . نظایر خوان بیله سورکوبجی مقال دستیار بیله بیرلاغربجی قوال .

قطعه

واعظ که دستیارسیز اولمای سخن گذار
انکا بیر او و مونکا ایانغوبجی حکمی بار
تنکری سوزین ایالغوبجی بولمای دیلماغای
بیرساز بولسا هم کیراك اول قیلسه اختیار .

ییگرمه بیشنچی فصل

(اهل نجوم ذکری دا)

منجم که ثابته و سیار نظراتی دین حکم سورار رمال دیك دور که نقطه لاری حسابی بیله لاف اورار ۰ زیجی هیچ تفهیم و تقویمی غلط تقسیم و اصطرلابی واجب الاجتناب رقعة القمری بی فایده وثمر ۰ غافلی دور بو اشیا بیله هنگامه توتفان و حق تعالی قضا و تقدیری سوزین اونوتقان ۰ اوز ایلیکی دا بیر انار بولسا بیلماس که نیچه پرده و نیچه خانه سی بار و هر پرده و خانه سی دا نیچه دانه سی بار اول دانه اچیغمو دور یا زمخت وش و یاخود چوچوك مودور یا میخوش باوجود که بارلار انی کیسیب ییب دورلار و خاصیت و کیفیتی نی بیلیب ایل کا هم شرح بیله دیب دورلار ۰ فلك مدور نجوم و برجی دین افسانه دیر و الارنینك سعد ونحسی حکمین سوروب ترانه دیر ۰ با وجود اول که اون سوزی دین اتفاقی بیری هم راست کیلماس مونینك قباحتین یا بیلماس یا بیلیب کوزی کا ایلماس ۰ کذب المنجمون مضمونی بیله انینك سوزی یالغان دور و اوزی راست لیق کشوری دین ییراق قالغان دور بصیرت کوزی کا غفلت پردهسین سالغان ۰

بیت

ایماس افلاك و انجم حالی بی نفع و ضرر لیکن
انی تنکری بیلور ایرماس منجم بیلماسی ممکن.

ییکرمه التینچی فصل

(تجارت اهلی ذکری دا)

تجار سیاحت شعار اقالیم و بلدان حالیدین خبردار عجایب دین افسانه گذار و غرایب دین نادره گفتار. جبال تاشی و دشت قومی غه نافه سورکان بحار امواجی تلاطمی دین نفع و ضرر کورکان. حلال روزی کسبی کا مسافت لار قطع ایتکان جمعیت ظاهر تیلابو باطن پریشانلیغ لاری انکا یتکان بیری یوز بولوردین باشی دا سودا بوزی کتان بولوردین کونکلی دا تمنا. موندا ق کیشی نینك مقصودی تمام آسیغ بولماسا و بو اسیغ حصولی اوچون رنجی قاتیغ بولماسا سودا اوچون تنکیز کا کیمه سورماسا در اوچون نهنك کامی غه قدم اورماسا مال و درم نی عظمتی غه سبب قیلماسا خدم و حشم نی حشمتی غه جهت بیلماسا نفیس اجناس نی ایاپ چیبان کیماسا لذیذ اغذیه نی یسیر کاب قوروغ نان ییماسا. رنجی معاش سهولتی

اوچون بولسا و سودی کونکل فراغتی اوچون بولسا صفردین عزیزلار صحبتیغه ییتمك مرادی اولسا ورعایتیدین نامرادلار ایشی کشادی بولسا • شرعی ذکات بوینیدا قالماسا فقرا حقین اوز بوینیغه الماسا • یوق که مالین عزیز اسراب اوزینی خوار ایتکای اوز مالین تمغادین اوغورلاب اوزیکا مذلت ییتکای • یا وارث سیپار اوچون ییغنغای یا حادثه قوزغار اوچون قازغانغای • مونداق کیشی خواجه ایماس مزدور دور اوز لئیم و رذیللیکی دین همیشه رنجور •

مونداق کیشیدا یوق خرد و هوشدین نشان
بیلکیل کدا اکرچه ایرور خواجهٔ جهان •

ییکرمه یتینچی فصل

(شهردا الیب ساتقوچیلار ذکریدا)

شهرتی سوداکری غدر کیش اوزیکا سود و مسلمانلرغه قحط اندیش ایلکا زیان انینك سودی اونکای الیب یونکرل ساتماق انینك مقصودی • الوردا کتانی بوز دیب ساتاردا بوز وصفیدا کتان دین

ارتوق سوز دیب • شالنی تورقه اورنیغه اوتکارا
الور بولسا تقصیر یوق دکانیدا بارجا متاع بوریا
بولسا زبفت بیری کا ساتالسا تأخیر یوق • کلبه‌سیدا
بارجا متاع موجود غیرانصاف ناانصافلیغیدین
بارجا جنس حاصل غیر تقصیرغه اعتراف • تاجر مسافر
اول کدباوغه هم‌زانو بلکه انی چیریکی دیسا بولور
مونی للک‌بانو • انکا سود و الغوبجیغه نقصان مال
ایکی جانبدین یالغان انت ایچیجی دلال •

بیت

بوخیل آدم ایماسلار بخشی باقسانک
ایرور سودینک الاردین کر بیرافسانک

یکرمه یکرنیجی فصل

(بازار کاسبلاری ذکریدا)

بازاردا سوداکر وکاسب تنکریغه خاین و وعدغه
کاذب • بیرکا ارزیرنی یوزکا ساتماقدین الارغه
مینک مباهات مینککا تیکارنی یوزکا الماقدین
الارغه یوق بیرذره اویات راستلیق بیله سودا الارغه
زیانکاراق وعدغه وفا الارغه بدکردارلیق • آخرت

علمی سوداسی دین اعراض لاری و عمل میزانی
عدالتیغه اعتراض لاری . اوغول اتاغه بازی بیرماك
پیشه لاری دغل لیق لارین کرام الکاتبین دین یاشورماق
اندیشه لاری .

بو لاردین کیم که اوزنی دیر ولی دور
اگر قیلسانك یقین بیر داغلی دور .

یکرمه توقوزونچی فصل

(سائر هنزور صنعت پرداز ذکری دا)

هنزور صنعت پرداز یالغان لاری کوبدین کوب
و چین لاری ازدین از . ایش لاری دا دغل لیق مقدوز
و حددین ناری وعده لاری دا خلاف خیال و کماندین
تاشقاری . چین سوز که ایل کا اولوغ هنزدور الار
قاشی دا عیب تمام یالغان که خلایقغه اولوغ عیب
دور الار الیدا هنز ما لاکلام .

﴿ مثنوی ﴾

تانکدین اقشامغه ایش دا صنعت ساز
هنز اطواری دا فسون پرداز

ایلابان بو طریقنی ورزش
که بیر اوکا بوکورتکای‌لار ایش
کرمۇدی غنی یوق ایرسا فقیر
انکا بازی بیروردا یوق تقصیر ·

اوتوزینچی فصل

(شحنه و زندنی‌لار و عسس‌لار ذکریدا)

داروغه و شحنه و عسس اوغری خونی‌غه ممد فریادرس· زندان اهلی دوزخ اهلی و عسس‌لار ملائکهٔ عذاب · شحنه مالك دوزخ دیك حکمران و عالی جناب ·کناه اهلی طوق و زنجیرغه کرفتار بو زنجیر و طوق‌لاری سلاسل و اغلال‌دین نمودار· کیسه‌بر بیله مقمر عسس‌لاردین بازار و قمارخانه‌غه مستأجر· زندان چاهی‌دین اوغری‌لار کونکلی تیره‌ایکی معلوم جرم‌اهلی‌غه اندا پریشان کونکل‌غه خواطردیك هجوم· کنه‌کارغه اندا امیددین بیم کوپراك و بدکردارغه اندا عناددین تسلیم کوپراك · هر قاتلا که بیر اونی تارتیب چیقارغایلار اندا قالغان‌لار اوزلاریدین بارغای‌لار· قایتیب کیلکان‌لارنینك نقل‌لاری موحش وخبر کیلتورکان‌لارنینك ماجرالاری مشوش · بیری

دیركه داروغه چیكاردا یخشی توردی بیری دیب كه
بو بنین چاپاردا یخشی اولتوردی • بیری مقتول نینك
یـكیتلیكی دین تحسردا بیری یذیم لارنینك رباعی
اوقوماغی دین تحیردا • بو نوع صعب حال بیحددور
ومونداق غریب احوال بی عد • عمل حرصی چاغی
عسس مجرم نینـك توتولماغی غه سـاعی اما اوز
مطلوبینی حاصـل قیلغاندین سونكرا قوتولماغی غه
داعی • دنیادا بو منزل قیامت كردار دور و محشردا
دوزخدین نمودار • بند و زنجیرلیق كنهكارلار شهر
زندانیدا انداق كه عشق مقیدلاری بیت الاحزانی دا•
تنكری بارچانی بو یبركا كیلتورور افعـال دین ییراق
توتسون و بو منزل غه توشورور احوال دین قیراق •

﴿ بیت ﴾

بیرمـنزل ایرور اندا بسی رنج و عقوبت
توشكان كیشی كا اندا اوكوش درد و صعوبت•

﴿ نظم ﴾

ولی اول حرم ایچرا بولغانغـه خاص
امید اول كه هم تنكری بیركای خلاص •

اوتوز بیرینجی فصل

(دهقانلیق ذکری دا)

دهقان که دانه ساچار یيرنی ييرماق بيله رزق يولين اچار اگر راستليق و صلاحی باردور اوبی صالح ناقه‌سی‌دين نمودار‌دور ٠ قوشی ایکی هم زور پهلوان بوی‌کا بو یون سونوب الیدا روان ٠ ایشی قیلوردا همدم و هم قدم دهقان الارنی سوراردا انداق که ادم ٠ عالم معمورليغی الاردين و عالم اهلی مسرورلوغی الاردين هر يان قيلسالار حرکت ایل کا هم قوت يتکوروب هم برکت ٠ دهقان که توزلوك بيله دانه ساچار حق بيری کا يتی يوز ايشيکين اچار ٠ ساچقان دانه کوکار کونجه و اوروب خرمن قيليب محصولين کوتار کونجه قورت قوش اندين بهره‌مند دشت وحشی انينك بيله خورسند ٠ مورلار اوبی اندين اباد کورلار خاطری انينك بيله شاد ٠ کبوترلارغه اندين مستليق تورغای‌لارغه اندين نشاط همدستليق ٠ اوراقچی‌غه اندين روزی باشاقچی‌نينك ياروب اندين کوزی ٠ بزرگرغه اندين کام حاصل پشته‌کش‌غه اندين مراد واصل ٠ کدا اندين توق کتخدا توقلوغی

هم اندین اوق • مسافرغه اندین طعام مجاورغه اندین
کام • ایتماکجی تنوری اندین قیزیق علاف بازاری
اندین ایسیق فقرا رزقی اندین وافی غربا قوتی اندین
کافی • زاهدغه اندین حضور طاعت عابدغه اندین
لاف قناعت • سایل خریطه‌سی‌دا اندین مهیا اقطاعی
شاه خزانه‌سی‌دا اندین بحر و کان متاعی دهقان‌نینك
بیر دانه ساچاری‌دا بو حالدور اوزکا ایش‌لاری تعریفی
محال‌دور • باغی جنت‌دین نمودار پالیزی‌دا روح
قوتی بدیدار اشجاری‌نینك هر بیری چرخ اخضر
اول شجر ریاحین و فواکهی نجوم و اختر • فقرا
سرکه و دوشابی اندین اغنیا نقل و می نابی اندین •
کوناکون فواکه بیله باغ‌دا تزیین چمن ملکی‌دا باغلانیب
تعبیه و ایین • مونداق کیشی کیراك بخل‌دین معرا بولسا
و کذب و امساکدین مبرا • شاه مالین بیروردین ابا
قیلماسا و زبون شریککا جفا قیلماسا تا دانه‌سی
در سعادت بر بیرکای و تخم ساچیب انجم علو
رفعت تیرکای • مونداق دهقان ادم‌نینك فرزند
و خلفی‌دور بلکه مرزوق‌لار انکا فرزند و اول
ادم صفی‌دور •

﴿ قطعه ﴾ کیم که دهقانلیق ایلادی پیشه
داغی نان بیرماك اولدی انکا شعار
بیلا کیسه ملو رفعتدین
ادم اولماسه ادمی خود بار ٠

اوتوز ایکینجی فصل

(لئیم و لئیم‌لار ذکریدا)

اوباش بیله ارذال مسلمانلار دیك الارغه نی معاش ونی خصال٠ انسانیت طبع‌لاری‌دین عاری حیوانیت بلکه سبعیت الارنینك شعاری لئیم کا بیچاق اورماق انینك ایتی بولغای اوزی تیلبه ایت بیچاق انینك تیشی بولغای ٠ ساغ لیغی‌دا قوتوز ایت اوسروك ایکی‌دا اندین قاچیب یوز ایت ٠ نیجه‌لاری نیش اجل قلانی نیچوك که دشت سباعی اولتورور کون اوچون ایمان دیك اورکانیب رباعی ٠ بخشی بامانغه سوکونج یتکوروب عقرب دیك هر نیکاکه یتسا نیش اوروب نی عقل الاردا نی دین نی حیا الاردا نی تمکین٠ ایش‌لاری نا اعتمادلیق و ناپاك‌لیك ورزش‌لاری بی

مروت لیق و بی باکلیک • شهرنینک سایر ارذالی حشرات الارض الاردین احتراز واجب دور بلکه فرض •

خلایق غه اذا الارغه صفات
نی دیدی کیم اقتلوا الموذیات •

اوتوز اوچونچی فصل

(غریب و بی نوالار ذکریدا)

جت واولی کوپراکی نینک مضحک حرکاتی و توز اصولی • معلق اورماق لاریدا خاکسارلیغ آشکار سر نکون تورماغ لاریدا بی اعتبارلیق بدیدار • انانیت لاری یوزیکا تیزك ساليب چمن ور انسانیت لاری دائرهسی میمون لاری غه چنبر • کیشی لیک دین سیکریماك لار بیله قاچیب یخشی لیغ دین مسخره لیغ لار بیله ملامت ایشیکین اوزلاریکا اچیب • بو کون تاپقانینی ییب تانکلا غمین ییمای تیلاب نیمه بیرماکاردین شکایت سوزی دیمای • وطن و مسکن لاری خوارلیق ویرانهسی منزل و مأمن لاری خاکسارلیغ کاشانهسی تانك اتفاج ایر و خاتون کسب اوچون هرطرف تارقاشیب اوغول

وقیزلاری کوی و کوچه‌دا بوتراشیب • هرقایسی هر
نی کیم حاصل قیلیب اقشام بارچا بیر یرکا ییغیلیپ
تاپقانلارین توکاتما کونجه اویقو میلی قیلمای تانکلا نی
ییکو میزدور دیماك سوزین بیلمای تانکلا ایش‌لاری
اوتکان بورونغی کون ایشی بو هم بیر ایش‌دور اکر
قیلاالسا کیشی • بو رذالت کیشی‌لیك تکبری‌دین خوبراق
بو ضلالت یخشی‌لیق تصوریدین مرغوبراق • بیت

کیشی اکر کیشی بولسا اوزین کیشی دیماکای
قیلوردا هیچ ایشینی هم کیشی ایشی دیماکای •

اوتوز تورتونجی فصل

(مبرم کدالار ذکری‌دا)

تیلانجی و کدا کوپراکی بی عزت و بی‌حیا کوندوز
کیزماك‌لاری ابرام ایلا ایلدین الماق اوچون کیجه
کیلیب اوغورلارغه ایل جهانی‌غه کوز سالماق اوچون
نی نعمت الیب منعم‌دین شاکر نی انعام تاپیب مکرم
عذری‌غه تیل‌لاری ذاکر • ییماك بیلا جوع اهلی دیك
معده‌لاری‌غه تولماق یوق تیلاماق بیلا مستسقی دیك
سودین سیراب بولماق یوق • کدو کیچکولی

مملو بنکی‌لار خاطری دیك متنوع خیالاتی‌دین
خریطه‌سی تولا ربابی صوفی‌لار ضمیری دیك متلون
خواطر حالاتی‌دین . هر درم کیم توکوب غسال‌دین
اوزکا کیشی اچماق محال هر سیم کیم بیرکا کوموب
توفراغدین اوزکا بیر او انی بیماککا یوق احتمال .
کوزلاری حرص‌نینك صادی . و طمع‌نینك عینی بو
حرص و طمع‌دین جان و کونکل‌لاری‌دا محروم‌اوق
شینی . بولار اراسی‌دا اوزیکا قلندرات
قویغان ملعون ادمی‌لیغ‌دین مغبون و دیو و شیطان
الیدا مطعون . انسانیت و مسلمانلیق‌دین ییراق و
ایغ ادمی‌لیغ‌دا الاردین یخشی‌راق . شکل تغییری بیله
ادمی‌لیغ‌دین کران پوستین ابوورا کیماک‌لاری حیوانلیغ
سبعیت‌دین نشانه اولوغ کیچیك‌دین هر تورلوك‌دا
کدای موحش فاسد خواطردیك صافی کونکل‌کا
مشوش .

رباعی

بیرماك بولماس بولارغه انسان حکمی
یا آدم و مؤمن و مسلمان حکمی
فاسد اخلاطغه کیم واجب‌دور دفعی
بو لغایمو کشی بیرای دیسا جان حکمی .

اوتوز بیشنجی فصل

(قوشچی و صیاد ذکریدا)

قوشچی صیادلارغه مقتدا وحکمران و بو جماعت انکا رعیت و مأمور فرمان . کیم که ایلکیدا بیر قوش کیچه وکوندوز رنج و مشقتقه توش . کیچه اویقوسی حرام و ایمکاک دین یوق انکا ارام . نفس حظی اوچون بیر کنهسیز اباغیغه سالیب بند و اوزون تونلار اینینک عذابی بیله خرسند امل رشتهسین طمع ایکنهسیکا چیکیب اول بی زبان نینک کورار کوزنی هم تیکیب . مقصودی انی صیاد قیلماق اوزکا جانلیغلار قصدیغه جلاد قیلماق . کوندوز دشت و وادیغه چاپیب بیر نیچه زبونی غافل تاپیب یوز مکر و حیله بیله قوشین الارغه سالیب و اول سالغان اول مظلومنی الیب الدورغاندین سونکرا اول صید باشی اوستیدا توتوب اورون اول قانی تولغان زبونی بسمل قیلماسـدین بورون نی دی قاناتین سـوکوب قولتوغین مویارا دور و اوزی اول قاتل قوشین شفقت بیلا تویغوروب نیچه موندای نینک که قانین توکتی قولتوغین یاروب قناتین سوکتی

فترأکی کا باغلاب اوبی کا یاندی اوزی و قوشی قیلغانلا ریغه
قواندی . شوم نفس حظی غه بیر ایکی اباغلارین
ارتکاب قیلغای اویدا اشرالغه سین کباب قیلغای
بمضینی که تانکلا بیکی کا ایلتیب نارتقای انینک
التفاتی دین کونکلی کا جولدو طمعی ارتقای . قوشی
تعریفی دا اویکانی بارجا لاف اوز تحقیق دا سوزلاکانی
باری کزاف . مونچه مذموم امرغه باعث نفس کامی
خواه اینکاکی خواه تماشاسی خواه کبابی خواه
بیکی انعامی . ﴿ مثنوی ﴾

بولار باعثی بارجا نفسانیت
که اندا ایماس داخل انسانیت
قونالغه الیب قایدا قونسه درم
اتی ارپاسی هم قوشی غه طعمه هم .

اوتوز التینجی فصل

تربیت تاپیب حرام نمک ایلک قیلغان نوکر ذکری دا .

نوکر که ولی نعمت دین رعایت کورکای و بیک
مخدومی دین تربیت و عنایت کورکای ایرلیک وانسانیت

اول دورکیم مقابله‌سیدا قوللوق و خدمتکارلیق بلکه
یك جهتلیك و جان‌سپارلیق قیلغای و تیلاکای که انکا
جان فدا ایتکای تا شفقتی حقوقین ادا ایتکای ·
حیث اول ایماس که مخدوم یانا بیر اوکا کوب ملتفت
بولغاندین شکایت اظهساری قیلغای و کله مندابغ
کفت وکذاری تا ایش انکا یتیکای که نعمت کفرانی
اراغه توشکای و حق ناشناسلیق طغیانی ماجراغه
سوروشکای و بو ادمی‌سیزلیق قاچماقغه منجر بولغای
و عدو ایشیکی کا بارورغه مقرر بولغای · اوزین بیر اوکا
قول دیب قاچقسان ددکدور بلکه ددکدین یوز
قاتلا کم راك · بتخصیص که مفرط تربیت کورمیش
بولغای و مقابله‌دا بی‌اندام لاف‌لار اورمیش بولغای ·
ایرکه بیر ییردین یانا بیر ییرکا قاچقسای نامردلیق
توفراغین ییکیتلیك باشی غه ساچقای · چون موندا ق
کیشی ایرلیك سانی‌دین ناری‌دور و ییکیتلیك نینك
دایره‌سی‌دین تاشقاری حاکمی کیم کیساستی بار انینك
قاشیدا موندا ق کیشی کا قاچان ایرانلار سیاستی بار ·
ایرانلاردین مردانه کناه وجودغه کیلسا بوینی‌غه
بو کلاکاندین سونك بو یذین اورارلار قیزیل یوزلوك
قیلور اوچون بو ینی‌غه تیغ سورارلار · اما انینك
سرخ رولوغی‌غه کالکونه سزاوار دور و یوز

اقلیغی‌غه مناسب سپیده باردور کیم قاری مخنث
مبهوت و انینك خانه‌زاده‌سی کفتار فرتوت . شرکت
بیله مشاطه‌لیغ توزکای‌لار و بوکیلین زیب و زینتی‌دا
سحرلار کورکوزکای لار و قاشین الیب وسمه‌غه شایسته
قیلغای‌لار اما وسمه‌لارین پیوسته قیلغای‌لار سقالین
قیرقیب ایکی قولاق توزلاری‌کا زلف‌لار اشفته حال
قویغارلار . اما ایکی عذاری طرفیدین داغی چپ و
راست ایکی خال قویغای‌لار . تربتی دستاردین باشیغه
بورونجاك قیلغسای‌لار که عروس مستوره و کبر
یزدی نامستوردور کشیده‌لیك یاغلیغ‌دین فرقی‌غه لچك
سالغایلار که جوان مخدر و حله نازك اوکی نا مقدور .
بونوع اراسته قیلغاندین سونکرا چنبرشاخ یورغه
اوی‌کا تیرسکاری میندورکای‌لار و شهرنینك کوی
و محلاتی‌غه کیزدورکای‌لار و اکر ورق یوز قرالیغی
دین اویات و قلم قرا تیل‌لیك بولوردین حجاب بولماسا
انکا مناسب حریف‌لار مسطور و موافق عاشق‌لار
مذکور بولغای‌ایردی عیش و نشاط بزمی قورولغای
ایردی . اما انداق سیه‌روی‌نینك تقبیحی و اول نوع
قرا یوزلوك‌نینك تفضیحی بیرنیچه دعا اهلی‌غه ملتمس
بولسا مونجا اوق بس بولغوسی‌دور .

بیت

بو نوع مسخره‌لیق ایل‌کا بس دورور حیرت
که اولکای ایشیتیبان کیم‌کا یار ایسه غیرت ·

اوتوز ییتینچی فصل

(کتخدالیغ صفتی و خاتون‌لار ذکری‌دا)

کتخدالیغ قوتولا الماس بلاغه مبتلالیغ دواسیز رنجغه خوار و زار بولماق وعلاج سیز ایمکاک‌کا گرفتار بولماق· اگرچه بو ایش باشدین اباق الم و آزاردور اما انینک کیفیتی‌دا تفاوت‌لار باردور · موافق توشسا کد بانو دولت و جمعیت‌غه بولماق تورهم زانو · اوی نینک ارایشی اندین واویلوک‌نینک اسایشی اندین· جمالی بولسا کونکل‌کا مرغوب و صلاحی بولسا جانغه مطلوب عاقله بولسا روزکارغه اندین انتظام و معاش اسبابی‌غه اندین ترتیب و سرانجام · بو نوع جفت کیشی‌کا قاووش‌سا بلکه موندا ق کامکارلیق ایلیک‌کا توشسا باری نهانی غم و محنت‌دا هم راز و همدمینک و مخفی و پنهان درد و مشقت‌غه دمساز و محرمینک بولغای · روزکاردین هر جفا ییتسا اندیسینک

اول و چرخ دواردین هر ابتلا کیلسا جلیسینك اول ·
کونکلونك غمی دین اول غمناك و بدنینك ضعف ملالی دین
اول هلاك · اکر حسن و جمال اورتا چاغلیق دور
و موافقتی رشته سی مخالفتغه باغلیق دور خوف
و رجا بیله تیربلماك دور و حکمت و مدارا بیله معاشینی
بیلماك دور و کتخدالیغ نینك بعضی مشکلی بولسا اسان
دور اما کوبراك حالی دا کونکل هراسان دور بو نوع
نی نافرجاملیق وناکاملیق تحمل قیلغای و هر نیچوك
بولسا اوتکاریلکای اما نعوذ بالله ناساز جفت
ایوکا مهلك مرض دور اشکار و ذمفت سلیطه بولسا
کونکل اندین رنجه وقبیحه بولسا روحغه اندین
شکنجه · یامان تیل لیك بولسا اوشقه کونکلی اندین
یاراليغ یامان ایش لیك بولسا ایرکا اندین یوز قرالیغ
میخواره بولسا اوی دین ابادلیق برطرف بدکاره
بولسا اوی اندین بیت التلف اول که اوّل مذکور
بولدی و یوقاری راق مسطور روزکار اناسی دین
یوز ییل دا بیر توغماس و یوز مینکدین بیر یولوقماس
یواوقغان کیشی کا تاج تارك بولسون و بو سعادت
انکا مبارك بولسون اما بو طایفه نی حق تعالی ناقص
و چپ یاراتیب دور و کمال وراستلیغ نی ذات لاری دین

هوراتیب‌دور و فعل‌لارین ناخوش قیلیب‌دور و کوبراك
ایران‌لارنی الارغه زبون و بارکش قیلیب‌دور فتنه
ومکر الارغه پیشه افسون وغدر الارغه اندیشه حق
نعمت‌لاری‌غه ناسپاس خلق‌بخشی‌لیق‌لاری‌غه نا شناس
ناحفاظ لیغ دین‌لاری نا انصاف‌لیغ ایین‌لاری خود
نمالیق الارغه شیوه خودپسندلیق الارغه میوه ۰
دین‌لاری‌کا عقل یوقی‌دین قصور عقل‌لاری‌دا دین
یوقی‌دین فتور لباس‌لاری‌دا نفس لوثی‌دین ناپاك‌لیك
صفات‌لاری‌دا ذات خباثتی‌دین بی باك‌لیك هشیارلاری
جهـل میی دین مست واوسروك‌لاری می و
معشوق پرست ۰ عیب بین‌لیك نظرلاری عیب
جوی‌لوق هنرلاری ۰ کید و فریب‌دا فسونساز مکر
و حیله‌دا سحر پرداز بی‌جرم‌لارغه قصد وغیبت‌لاری
قتل پیوند بی‌کنه‌لارغه کذب و تهمت‌لاری راست
مانند ۰ حق طرفین تونماق‌لاری متعسر باطل جانبی
دین اوتماك‌لاری متعذر ۰ ایتیك‌لیك بیله یوزقیرارتماق
الارغه تزیین سوز اشناسی‌دا بوزلاری‌کا قرا تیلاماك
الارغه ایین ۰ شهزادهٔ پری‌صورت ابو شـقه‌غه
ایش‌لاری غدر و بیداد زنکی دیو سیرت اوباشقه
رسم‌لاری محبت واتحاد ۰ پرده‌دا اولتورماق‌لاری

حیله سازلیغ یاسانیب انلانماغ لیغ لاری اسبك بازلیغ .
حیله لاری عنکبوت تاری نی پرده پوش بولغسای
کیشی نینك بو نوع پرده داری کنیزهٔ ایسکی سناجغه
غازه سورتکای و تیترای تورغان باشغه تیتراکوج
سانجقای اولی اولدورکه فلان اینك باشین اجل تاشی
بله یانچقای . بو طائفه دین اکر قاری ددك دور که
یاسلورغه راغب دور و اکر اربابی الماس ایشاك
دورکه نقشین افسار و جلغه طالب . بولارنینك
زبون ایران لاری یوك تارتار ایشاك لاری و عاجز
قلتبان لاری قول لاری بلکه ددك لاری . انداق که
باری خلایق دا تفاوت بار بولارنینك هم تفاوت لاری
بی حساب دور و بی شمار بو تفاوت اوج قسم دور
بیری عوام دور بیری خواص دور و بیری خاص
الخاص . عوام لاری بهایم و سباع مانند ایچماك
و یماك واویقوغه خرسند طاعت لاری زیب و ارایش
عبادت لاری زینت و نمایش شعار لاری اسلام دین
غفلت مراد و کام لاری فسق دا شهرت خواص لاری
ابلیس شعار و دیو ایین شیوه لاری مکر و پیشه لاری
کین . صواب رأی لاری ریب و مکارلیق صلاح
و تقوی لاری ستم و غدارلیق . غدر و مکردا دیو

الارقاشيدا غول فساد و حيله دا شيطان الار اليدا
كول • ملايك الار قاشيدا بلاهت بيلا معيوب شيطان
الار اليدا حماقت غه منسوب • خانواده لار بوزماق
الارغه مسجد یاسار دیك فن ناحق قان الارغه
اولوك تيركوزكونجا مستحن • بوز يخشى ليق غه مينك
يامان ليق ايش لارى نوش يتكوركا نكا نيش اورماق
اسايش لارى • عفت و صلاح اويى الاردين بوزوق
عافيت و زهد بناسى الاردين يقوق • الار مكرى
تعريفى دا كوب علوم ليغ دانا و كوب دقت ليغ حكما
كتاب لار تصنيف ايتيب دورلار و مجلدلار بيتيب
دورلار و مبالغه لار بيله بسط لار قيليب دورلار و
هنوز اوزلارين عاجز و مقصر بيليب دورلار • بو بير
نيجه پريشان كلمات بيله نى نوع تعريف لارين ايتسا
بولغاى و توصيف لارى دين يوزدين بيرى كا يتسا
بولغاى • اما خاص الخاص لارى بولارغه عكس
مطلق • حق كوى و حق شناس و تيل لارى دا حق
و كونكل لارى دا حق علماء اسلام غه الاردين فائده اميد
اولياء عظام الار انفاسيدين مستفيد انبياء مرسلين نى
الارغه مادح بيلكيل و ملائكهٔ مقربين الارغه
ايكاجى سينكيل • عفت تارى دين باش لارى دا مقنع

وعصمت حله‌سی‌دین یوزلاری‌دا برقع · برقع‌نی اول یوزدین حق یبراق قیلماسون و فنور یسلی‌دین بو پرده اول وجه‌دین اچیلماسون ·

اوتوز سکیزینچی فصل

(ریائی شیخ‌لار ذکری‌دا)

شیخ ریائی رعنالیق جلوه نمایی مسی‌دور التون بیله روکش تاشی خوش‌نمای و ایچی ناخوش · صورتی درویش‌وش معنیسی سراسرغش · و ارسته‌لیغی بارچا قید کراماتی تمام شید عمامه‌سی ریاست یوکی باشی‌دا بیر فاسد خیال هرتوکی ایکنی‌داکی مرقع رنك امیرایغ‌لار بله ملمع · رداسی عیوبی‌نینك پرده داری ریا چرخی ایکیرکان هر تاری · مسواکی طمع تیشین ایتورورکا سوهان شانه‌دانی‌دا ریش‌خند التی نهان · مهره‌بازلیق تسبیحین ایوورماك اوزوراق نمازدین غرضی ایل کورماك · کلاه دولت اول دولتمندغه دستار اوزوراق علاقه‌سی تولکو قوروغی‌دین نمودار محل‌سیز صیحه‌سی بغایت ساوغ انداق‌که وقت‌سیز اون تارتقان تاوغ غفلتی‌دین اورادی‌دا علالا نیچوك کیم مست‌لار بزمی‌دا درناتلالا · بارچه کلماتی حیلت‌انکیز و مجموع

حرکاتی غرض امیز . واقعه‌سی بارچا یاسالغان اویقاغ ایغ
دا دیکانی بارچا یالغان . سماعی اصول‌دین تاشقاری
وجد و صعقه‌سی تعریف اهنکی‌دین ناری صورتی‌دا
مونجا پیچ درپیچ معنیسی خود باشدین ایاق هیچ .
بو خبیث ذات‌غه مونجا ارایش پاك ابرارلار حالی‌دین
اندا نمایش . هیهات هیهات اویات و یوزمینك اویات .
طرفه‌بو کیم بو مظهرغه مریدلار هم بار خدمتی‌دا بارچه
شیفته و بی‌قرار و اول بو دکانی یوروتوب تدبیر
بیلا و بو معرکه‌نی توتوب تزویر ایله کیم شیاطین‌غه
محل حیرت‌دور و دیو لعین‌غه موجب عبرت .

﴿ قطعه ﴾

فقر اسمی بیرلا مونجا شید و زرق و بوریا
سلطنت دیك دورکه قیلغای پادشاه بور یا
بو اگر درویش اوزین قیلسا گمان اول پادشه
یوق عجب چون ایکیسی دا یوق دورور عقل و حیا .

اوتوز توقوزونچی فصل

(خرابات اهلی ذکری دا)

رند خراباتی که می ایچماك بیله اوتار اوقاتی حباب

دیك باده هواسی باشی‌دا صراحی دیك باش قویار
ییری ساغر قاشی‌دا • دیردا هر قایان که بزمی کوروب
سبو کش‌لیك وسیله سی بیله اوزنی ییتکوروب • ناموس
دستارین باش‌دین الیب بیر جرعه اوچون می فروش
ایاغی‌غه سالیب • میخانه ترددی‌دین بی خانمانلیغی
و پیمانه تعلقی‌دین بی‌سر و سامانلیغی • هر مغبچه
ایلکی‌دین که جامی تارتیب جمشیددین استغنا و شوکتی
ارتیب مغبچه‌لار یوزی الیدا بت پرست دیر ییری
ایاغی‌دا باشی توفراقغه پست • یاقاسی میخواره
شوخ‌لار ایلکی‌دین چاك کونکلی هم الار عشقی تیغی‌دین
زخمناك دیردامی کدالغی‌غه اشتغالی ایلکی‌دا میخانه‌نینك
سینوق سفالی رسوالیق کویی‌دا ایاغی یالانك باشی هم
بدمست‌لار دست بردی‌دین مانکلایی زخم‌لیق قاشی
هم • وجود شخصین قیلور اوچون پامال مجالس‌دا
ییری صف نعال باشی‌غه عمامه محنتی ارتمای بوینی
ردا منتین تارتمای • نفسی کرچه توفراقغه همدست
همتی الیدا فلك پست زمان نوایی‌دین کونکلی
غم‌سیز فلك حوادثی‌دین خاطری الم‌سیز • وجود
وعدم‌دین بولمای هراسان بار و یوق همتی الیدا
یکسان • صراحی دیك تلخ ییغلاماق‌دین نشاطی می‌دیك

ایاق‌غه توشماکدین انبساطی ۰ مغ دیری‌دا بیر دم ساغالمای دهر خیر و شری‌غه کوزسالمای ۰ زمان بخشی یامانی بیله ایشی یوق دیسا بولغای که عالم‌دا موندای کیشی یوق ۰ دهر اهلی ظلمیدین موندای معاش‌غه محق عفو رحمتی‌غه مستحق وجود فناسی میکده‌سی توفراغیدا فانی امیدی حق کرمی‌دین بقای جاودانی ۰ رندو کداغه کیم یتیب بو اقبال و دولت شاه‌لارغه انینک حالی‌دین ارزو و حسرت ۰

رباعی ۰ رندی که فنا جامینی تارتار پیوست
دنیا بیله اخرت‌غه ایرماس پا بست
حق رحمتی امیدی بیله تون کون مست
کوب ارتوغراق که زاهد رزق پرست ۰

امید اول کیم باری نامرادلارغه حق تعالی بو فنا دولتین قریب قیلغای و تو به سعادتی بیلا بقای جاوید نصیب قیلغای امین ۰

قیرقینچی فصل

(درویش‌لار ذکری‌دا)

درویش اول دورکه بولغای رضااندیش اکرایچی‌دا

بولسا یوز نیش تاشی بولغای مرهم ایین و ملامت
کیش ۰ درویش کیراك که صدق و فنا طریقین توزکای
و اوزین نیچوك که بار انداق کورکوزکای ۰ انانیت
غلاظتی غه قاتیغ ریاضت بیله صفا بیرمیش بولغای
و نفسانیت شدتیدین عظیم مجاهده‌لار بیله چیقیب
فقر طریقی غه کیرمش بولغای بلکه وجود تفرقه‌سی
وادی‌سین قطع ایتمیش و فنادار الامانی جماعت
خانه‌سی غه ییتمیش بولغای ۰ همتی نظری غه
ماسوی الله ناموجود بلکه وجود مطلق‌دین اوزکا
بارچه نابود ۰ ایچی تاشی بیله موافق بلکه اریغراق
باطنی ظاهری بیله مساوی بلکه یاروغراق ۰ اکر
ظاهری‌دا باطن اخفاسی اوچون کورونسا غش‌لیق
اندین مرادی بولسا ملامت کش‌لیق ۰ باطن صافی
ظاهر تیره‌لیکی کانی منافی ۰ درویش تونی ییرتوق انداق
دورکه گنج مکانی بوزوق صفا اهلی چپان‌دا انداق
دورکه فریدون کنجی ویران‌دا معنی اهلی‌دا حقیقت
مخفی و صورت اهلی نینك حقیقتی دعوی و دعوی
حقیقت‌دا بی‌معنی ۰ ایرانلار حال‌لاری صورتین
یاشوروب دورلار و ملامت صورتی‌دا نعل بازکونه
اوروب دورلار وظاهرلاری بناسین بوزوب دورلار

و باطن‌لاری اساسین توزوب دولار • قضادین نی کیلسا اوزلارین رضاغه یاساب‌دورلار و عالم اهلی‌نینك قاتیغ رنج و ایریك ملامتی‌غه چیداب دورلار بیماك ایچماك‌دین کیچیب دورلار حق رضاسین ایستاردا غم یب قان ایچیب دورلار رضاء و تسلیم زاویه‌سی مقام‌لاری فقر و فنا هاویه‌سی‌دا ارام‌لاری ادب و تواضع الارغه کیش دشمن و دوست‌غه نیك‌اندیش • بو صفت و ایین بیله بولغان ایرور درویش •

﴿ رباعی ﴾

یارب که فنا قوشینی رامیم ایلا
رامیم دیمایین که صید دامیم ایلا
هم فقر طریقی‌دا خرامیم ایلا
هم زاویهٔ فنا مقامیم ایلا •

ایکینجی قسم

(حمیده افعال و ذمیمه خصال خاصیتی‌دا)

(اول اون باب دور)

اولغی باب

(توبه ذکری‌دا)

توبهٔ حقیق مذموم افعال قباحتی‌غه مطلع بولماق‌دور و توفیق رفیق بولوب اول افعال‌دین اجتناب قیلماق‌دور . توبه مجرم بنده‌نینک وقتی کوزکوسین عصیان ژنکی‌دین آریتور و نیاز مصقلی بیله اول کوزکو یوزین یاروتور شقاوت طریقی‌نینک نهایتی‌دور و هدایت جاده‌سی‌نینک بدایتی‌دور و انانیت غفلتی‌دین سیسکانماک‌دور و بشریت اویقوسی‌دین اویغانماق . اوز ناشایست احوالین انکلاماق‌دور و نابایست افعالین تانکلامق‌دور یاراماس مخفی‌لارغه کاشف بولماق‌دور وکیراکماس دعوی‌لارغه واقف بولماق اعمال قبایحی‌دین شرمنده‌لیق‌دور و افعال فضایحی‌دین سرافکنده‌لیق واکه لیق‌دور بشریت عنادی‌غه واقف لیق‌دور

نفس اماره فسادیغه کونکل‌کا نافرمانلیغی دین متغیر
بولماق‌دور و روح‌غه نا فرجام‌لیغ‌دین متنفر بولماق
دور حق‌دین نجات وقتی یتماك‌دور و بنده نفس متابعتین
ترك ایتماك بو کوهر شب‌چراغ هرتیره روزکار لایق
ایماس و بو شمع توفیق‌نی هادیٔ عنایت هرکیمکا بیرماس
اماقایسی اریغ طینت‌لیغ بولادین ازمیش بولغای وقایو پاك
خلقت‌لیق جاده‌دین چیقیب قیلور ایشین یازمیش
بولغای کیم انکا غریب حالات حادث بولمیش بولغای
واول حالات‌غه نفس شوم باعث بولمیش بولغای بادیٔ
توفیق یتکای و انی اول حالاتدین اکه ایتکای
چون اکه بولادی حیاتی‌دین تاریققای و اویات دودی
دماغیدین چیققای و اعتذار بیله قیلادوغانیدین
ابا قیلغای و استغفار بیلا قیلا تورغانی‌دین استعفا
قیلغای و ناهموار افعالی‌غه اندام بیرکای و بی راه‌لیغ‌دین
چیقیب حقیقت یولیغه کیرکای و بو مرتبه طریقت
اهلی‌نینك اولغی کامی‌دور . مقصد وادیسی‌نینك
اولغی منزلی‌غه خرامی . بو سعادت کیشی‌کا اوزلوکی
دین یتماك حاشا « ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء » .
هر صاحب دولت‌غه بو اکه‌لیق بیر وسیله بیله یتیب
دور هر سعادتمند بو اقبالنی بیر واسطه بیله کسب

ایتیب دور .   ﴿ رباعی ﴾

حق دین انکا کیم یتی عنایت وقتی
کونکلی کا یامان فعلی سرایت وقتی
عصیانی غه فاش اولور نهایت وقتی
بو بولدی هدایت غه بدایت وقتی .

(حکایت) مظهر صنع حق تبارك شیخ عبد الله مبارك قدس سره نینك توبه سی نینك بدایتی و توز یولغه کیرار نینك هدایتی بو ایرمیش کیم حالی اوایلی دا بیر پری وش عشق غه کرفتار ایردی و خلق اراسی دا مجنون شعار وکونکلی بیر شوخ حسنی غه مبتلا وهوش و خرد کونکلی ملکی دین جلا . بیر قیش کیجه سی معشوقی دیواری توبی دا وصلی امیدیغه پابست و یوزی خیالی دین انداق بی خود و مست ایردی باوجود اول کیم بواوت هوادین زمهریر بار وتون مشکی اول زمهریر دین کافور کردار ایردی و دی صرصری دین قار کونکلی ملکی کا عشق سپاهی چاپقونی دین نشانه کورکوزور ایردی و برودت دشدتیدین اشجار یافراغ لاری ساوغ ایلتکان لال تیل لار حالیدین فسانه ایتور ایردی واول عشق اوتی حرارتیدین بو حال دین خبرسیز ویالانك اعضاسی قار و زمهریر برودتی شدتیدین

اڭرسیز توروب ایردی انکا تیکروکیم تانک قوشی ناله
توزدی و سحر مؤذنی نغمه کورکوزدی اول ایشیتکاچ
ساغیندی کیم خفتن نمازی نینک نداسی دور وعشاصلواتی
نینک اداسی ابتداسی چون تانک یاووشتی قویاش دیک
ایچی کا اضطراب و اشوب توشتی وصبح صادق نوربدین
کونکلی کا یاروغلوق یتتی و ملهم هدایت انی اکاه
ایتتی اوزی کا دیدی کیم ای مبارک نینک نا مبارک اوغلی
وای تنکری نینک قاچقان و بی ادب قولی خفتن
نمازی قرائتی دا اکر امام اوزوراق سوره اوقوسا
ملالینک توتار و یوز فاسد خیال کونکلینک کا اوتار
قیش نینک بیر اوزون تونی نی انداق شوم نفسینک
هواسی غه مشعوف ومذموم طبیعتینک کامی خیالی غه
مغلوب اوتکارورسین که خفتن اوتکاندین وقوفونک
و سحر یتکاندین شعورونک بولماس بو حالاتدین انینک
ایچی کا قوزغالان توشتی واوبتدین روحی بدن دین
مفارقت قیلغالی یاووشتی . عنایت الهی قولدادی
توبه هدایتی غه بولدادی کیم انداق ریاضت وسلوک کا
راسخ بولدی که از وقت دا مکه و مدینه دا شیخ
المشایخ بولدی . امید اول که حق سبحانه و تعالی
بارچاوالدین چیققانلارنی اکاهلیغ بیله ارجمند قیلغای
و بو نوع توبه سعادتی بیله بهرمند قیلغای .

قطعه

تو بهٔ کیم ایلک سعادتی دین
بیر قول اوغلی بو پایه کسب ایتکای
کیم انکا شاه‌لار قول اوغلسای‌لار
مونکا اوزلوک بیله نیچوک یتکای ·

ایکینجی باب

(زهد ذکری دا)

زهد دنیی ارزولاری دین کیچماک‌دور و نفس الار
نینک موتی زهرین ایچماک و مال و جاه خیالی
رشته‌سین کونکلدین اوزماک‌دور · ننک و ناموس
بت‌لارین اوشاتورغه اوزونی توزماک و قبول امیدیغه
ریاضت طریقین توتماق دور و نفس نینک بارچا مدعا
لارین اونوتماق شریعت جاده‌سی دا مردانه تورماق
و طریقت وادی‌سی‌غه دردمندانه قدم اورماق ·
باشنی ریائی سجده‌غه ایندورماماک دور بلکه انداق
طاعت‌نی خیال‌غه کیچورماماک · کمان کوزنی اسراماق
دورور بارچا نامحرم یوزدین تیلینی توتماق‌دور بارچه
نامشروع سوزدین · قولاق کرلیکی دور مالایعنی

مشروعات دین ایلیک تارتماق دور بارچه نامشروعات
دین ایاغ لنکلیکی دور خلایق ترددی دین و نطق
کنک ایکی دور سوزدا ایل تشددی دین اغیزغه صوم
مهری دور نیدین که نفس تمناسی بولغای و نفس غه
یأس کافوری دور هر شی دین که طبیعت تقاضاسی
بولغای • طعام قلتی دور انجاکیم میسر وانینک جباتی
رعایتی دور انجاکیم مقدر خلوت غه الفت دور علی
الدوام عزلت غه مداومت دور مالاکلام • و لیل
قیامی غه مواظبت دور و ذکر دوامی غه مداومت دور
هر سالک کاکیم بو مقام تاریغای و خلقتی ریاضت
نوری بیلا نفسانیت لوثی دین اریغای کوکلی اوبی کا
اشنالیغ شمعی دین نور یتکای و اول نور پرتوی
انینک کونکلین مسرور ایتکای • عبادت نتایجی یتا
باشلاغای و ریاضت فوائدی بهره مند ایتا باشلاغای
اول ساعت بساعت ایشی دا ایسیق راق بولغای
و لحظة فلحظة قیلیشی قیزیق راق بولغای • بو فیض
ساغرلاریدین ایچیب قانماغای و ذوق قدح لاریدین
لاجرعه تارتاردین اوسانماغای • یارب انینک جرعه ء
جامی دین محروم تشنه لب لارنی کامیاب قیلغیل و بو
وادی دا اغزی قوروغان لارنی سیراب ایتکیل یاکریم

یارحیم ·

بیت

بوطلبدا کیم که بولسا انکا روزی ایتماحرمان
بوتعبدا کیم که اولسا انکا وصل ایله درمان ·

(حکایت) قدوهٔ اهل یقین مولانا شمس الدین معناوچه قدس سره جام ولایتیدا مذکور بولغان کنتدا بواور ایردی اوتوزییل ایردی که جمیع ظاهر تنعماتیدین بی بهره قائم اللیل و صائم الدهر ایردی بیر مسجددا منزوی ایردی کیم غیر تجدید وضواوچون مذکور مدتدا اندین چیقمای دور ایردی و جنس بشردین نیمه قبول قیلمای دور ایردی · حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم متابعتیغه کیم احد غزوه سیدا ایکی مبارك تیش لاری شهید بولوب ایردی اوتوز ایکی تیشین اوشاتیب ایردی و بو اوتوزییلدا یانی استیدا بیر بوریا باشی استیدا بیرخشت بیله اوتکاریب ایردی کیچیك میرزا علیه الرحمه اول ولایتدین اوتاردا بوعزیزنینك مذکوربولغان صفاتین ایشیتیب انینك زیارتیغه یتتی مولانا هم اول مسجدغه کیرکاندا ایکینداکی خرقه و باشیداغی ایسکی بورك بیله ایردی و تعلق رنکی اطلاقین انکا قیلسا بولماس ایردی مذکور میرزانینك کونکلیکا رقت کیلیب بیر

اووج درم کیلتوروب التماس قیلیب دورکیم اوشبو
نیازمندلیغ‌نی قبول قیلغای مولانا دیب دورکه چون
مین بو طریق بیلا عادت قیلیب تورمین هیچ نیمه‌کا
احتیاجیم یوقتور اگر سیزنینک خاطرینکیز اوچون
السلام منکا تعلیم قیلینک کیم انی نی قیلای و قای‌دا
قویغای سیزنینک بیر ملازمینکیز نینک بیر جزوی
وصله‌سی‌غه اولتورورمین منت‌دار بولادوم سیز کرم
قیلیب مینی معذور توتونک . کیچیک میرزا بو سوزکا
جواب ایتاالمای ییغلاب قولاق توتوب ییر اوپوب
چیقیب‌دور . اوزی رحمه الله بو فقیرغه مونداق
تقریر قیلدی بیر نیچه وقت‌دین سونکرا بو فقیر هم
مولانا خدمتی‌غه مشرف بولوب سیرتینی .
بو طریق بیلا موافق تاپتیم بلکه ارتوغراق هم
حق تعالی بارچه طالب نیازمندلارغه اول کلستاندین
نفحهٔ واول ریاحین‌دین شمهٔ نصیب قیلسون .

﴿ بیت ﴾

کیم که کونکلی‌دین ایدینک فقر ارزوسی کیتمکای
بودورور امید کیم حق انی نومید ایتماکای .

اوچونچی باب

(توکل ذکری‌دا)

توکل حق یولی‌دا واسطه اسبابین رفع قیلماق دور
و وسیله حجابین دفع قیلماق و سبب‌لارغه میانجی‌لیق
دین‌عذر قولماق و سبب و عذرسیز مسبب‌غه
بنده بولماق . تقدیر قدرت بازوسی الیب‌دا سبب
رشته‌سی چوروك دور و قضا مشعلی پرتوی قاشی‌دا
واسطه اوچقونی اوچوك . توکل اهلی که مقصود
وادی‌سی‌غه قدم قویوب دورلار یول زادین حق
خوان احسانی‌دین یالیب دورلار و اندین تویوب
دورلار . توکلی درست ایل‌نینك یماکی حق خوان
انعامی‌دین دور و ایچماکی انینك شربتخانه‌سی
جامی‌دین وکیماکی انینك خزانهٔ احسان و اکرامی‌دین
بس بولار موجود کورونکاندین اول نیکا خوشحال
بولغای و نابود ایکاندین انکا ملال . دریادین اوتاردا
کیمه‌نی سبب دیسانك تابانی نم بولمای او تکوبچی‌لارکا
نی‌سوزونك بار و بیابان قطع ایتارکا مرکب‌نی واسطه
کمان قیلسانك طی ارض بیله بارغوچی‌لار الیدا
مرکب‌کانی اعتبار . انداق که سینینك نصیبینك نی

یانا بیر او بیماس اننک هم نصیبین سین بیماک
ممکن ایماس • سینینک روزینک سنکا دور اننک
قسمتی انکا تیلاماسانکیز هم یتکورور و بیماسانکیز
هم یتدورور • مونی انکلاغانلار قوتولوب دورلار
روزی اوچون محنت چیکاردین و تینیب دورلار
فراغت اوچون دانه ایکاردین • روزی اوچون کسب
اهتمامی توکل قصوریدین بولغای و معیشت اوچون
سعی مالاکلام یقین فتوریدین • تنکری رزاق لیغین
بیلکان روزی اوچون غم بیماکای و قسام لیغین بیلکان
رزق ازوکوبی دین سوز دیماکای • اول که وحش
و طیر رزقی غه ضامن دور سنکا یتکورماکای مو
اول که مور و ملخ غه روزی بیرور سنکا بیرماکای مو•
سعی بیله ازل قسمتین ارتورای دیکان یاغین رشته سی غه
کره اورای دیر وجد بیله قلم یازغان قضانی قایتارای
دیکان قوروغ یبردا کیمه سورای دیر • بو ایش لار
کونکلی او یی یقین نوری دین تیره لار ایشی دور و باطنی
کوزی حقیقت قویاشی دین خیره لار عادت و ورزشی
دور • توکل اهلی بارچا اسباب و واسطه دین
کوز یوموب دورلار و « فلیتوکل علی الله » دریاسی غه

چوقوب دورلار روزی یتکورکوجی حقنی بیلیب دورلار . انی یتکورکوجی هم انی عقیده قیلیب دورلار شك و تردد قاطع طریقلاریدین اعراض ایتیب دورلار . و واسطه سیز توکل بادیه سیغه قدم اوروب مقصود کعبه سیغه یتیب دورلار .

بیت

کیم که قطع ایتسا توکل قدمی بیرلا طریق
یاغین و سیل انکا موذی ایماس و برق حریق .

(حکایت) شیخ ابراهیم ستنبه بیر مریدی بیله توکل قدمی ایله کعبه عزیمتی قیلدیلار شیخ مریدغه ایتتی کیم سینده هیچ معلوم بارمو مرید شیخغه دیدی کیم یوق مین توکل بیله بو یولغه قدم قویوب مین میندا معلوم نی نیلار . یانا بیرنیچه قدم بارغاندین سونکرا شیخ ایتتی کیم سین اوزنکدا یخشی احتیاط قیل معلومونك بواسا تاشلاغیل کیم مینینك اباغیم اغیرلیق قیلا دور یانا مرید دیدی کیم میندا بیر ایکی نعلین شراکی بارکه بادیه قطعیدا نعلینیم شراکی اوزولسا انی تارتارغه الیب مین . شیخ مریدغه دیدی حالا خود نعلینینك شراکی بوتون دور

واوزولمای دور ارتوق شراکی تاشلا . مرید دیب دور
تاشلامای چارهم یوق ایردی ضرورتدین تاشلادیم
وکره بیله بارور ایردیم یولدا ناگاه نعلینیم شراکی
اوزولدی توروب ایلیك اوردوم که انی نعلین دین
سوغوروب تاشلاغای مین و شیخ نی اول امردا طعن
قیلغسای مین کوردوم که نعلین یانی دا بیر شراك
توشوب یاتور . مین تعجب یوزیدین اول شراکنی
نعلین غه تارتیم و شیخ نی ایریشتیم هر قاچان نعلین
شراکی کا احتیاج واقع بولسا ایردی هم اول دستور
بیله مهیا شراك ظاهر بولور ایردی . بو ایش دا مینینك
توکلوم درست بولدی . توکل اهلی حق یولین بو
نوع باریب دورلار وانینك غیری غه توسل خیالین
کونکل دین چیقاریب دورلار .

قطعه

توکل چون درست ایرمای مخل دور
انکا نعلین نینك ارتوق شراکی
درست اولغاج یقیلسه گنج قارون
یوق اول دم راه رونینك هیچ باکی .
الله ولی الهدا .

تورتونچی باب

(قناعت ذکری دا)

قناعت عبادت قوتی حاصل بولغونچه قوت بیله
اوتکارماکدور واندین ارتوق بارچا نیمه‌نینک هوسین
خیال دین کیتارماکدور و بی نوالیغ بیله نفس نی
ازرده توتماقدور و محروملوق بیله قوای شهوانی‌نی
پژمرده توتماق . قناعت چشمهٔ دورکه سویی الماق
بیله قوروماس و مخزنی‌دورکه نقدین سایغاماق بیله
اوکسوماس . مزرعی دورکه تخمی عزت و شوکت
بار بیرور و شجری دورکه شاخی استغنا و حرمت
ثمر کیلتورور کونکل‌کا اندین اچوقلوق فایده‌سی
یتار وکوز اندین باروغلوق نتیجه‌سی کسب ایتار
قانع درویش نینک قوروغ نانی طامع شاه نینک
خطایی خوانی‌دین خوراق‌دور و فارغ فقر اندیش
نینک باوغان اوماجی الغوبجی غنی‌نینک نباتی کلاچی
دین مرغوراق . شاه اولدرکه الماغای و بیرکای کدا
اول دورکه ساچاغای و تیرکای . اول که قناعت‌غه
معتاد بولدی شاه وکدا ترددی‌دین ازاد بولدی .
معاش اوبی کرچه بو اور تار اما هر نیچه مبالغه

قیلسانك بیری بار ۰ حصاری دور که اندا کیرسانك
نفس شریدین قوتولورسین و کوهساری دور که اندا
چیقسانك دوشمن و دوست‌دین مستغنی بولورسین
افتاده لیغی دور که نتیجه‌سی سرافرازلیغ نیازمندلیغی
دور فایده‌سی بی‌نیازلیغ ۰ تخمی دور بری غنا و شجری
دور ثمری استغنا ۰ میی دور اچیغ اما نشائه‌سی طرب‌انگیز
یولی دور قاتیغ اما منزلی فرح‌امیز ۰ قناعت‌دا نیجه
کیم فراغ بال عکسی طمع‌دا رذالت و نکال ۰ خسیس
طبیعغه دوستی دور لئیم‌وش کدا شیوه‌لیك و رذالت
ایندنك طوریغه خوش ۰ موافقتی‌غه اثر خوارلیغ
مناسبتی‌غه بهره سبکبارلیغ هر طبیعغه کیم اول موجود
بولدی اول کیشی اولوس طبعی‌غه مردود بولدی ۰
لئیم‌لیق و رذالت‌غه کمال اندین ادمی‌لیق وانسانیت‌غه
زوال اندین ۰ اوتی دور ناموس اوین کویدورکوچی
ییلی دور عزت خرمنین ساوورغوچی و وقار شمعین
اوچورکوچی طمع انعام‌غه انداق دور که شره طعام‌غه
اول بیری دون‌لار حرکاتی بو بیری بهایم صفاتی ۰
قناعت جوهری دور که ابانی موندا ق ایکی بلادین
اونکارور و موندا ق ایکی ابتلادین قوتقارور
و بو ایکی ذمیمه فعل که یامان دور کویا ایکی ناخوش

تواماندور اول موندین یامان و بواندین یامان
ایکالاسی یاماندین یامان · بیری لئیم و بیری مدبر
ایکالاسی نینك حقیقتی بیر · مخبر صادق صلی الله علیه
و سلم مونکا موافق دیب دور قانع نی عزیزغه و طامع نی
ذلیل غه نسبت بیریب دور ·

رباعی

هر کیم که قناعت طرفی نسبتی بار
بارچا ایل ارا تواضع و عزتی بار
اول کیم طمع و حرص بیله الفتی بار
یخشی یامان ایچرا ذلت و نکبتی بار ·

(حکایت) کاشف اسرار الهی شیخ شاه زیارتگاهی
قدس الله سره عبادت فراغتی اوچون قناعت شعار
قیلدی و زیارتگاه قصبه سی دا مسکن اختیار قیلدی·
اولوس نذر و هدیه سین پروا قیلمادی و سلاطین
انعام و سیورغالین که زکا ایلمادی محقر موروثی
محوطه سی غه اشجار تیکتی و ایکین ایکتی اوز مبارك
ایلیکی بیله ایکین سوارورغه بیل اورار ایردی و اشجار
تربیتی غه تیشه وره سورار ایردی بو نوع قناعت
بیله معاش تو زوب تنکری نینك عبادتی غه اشتغال

کورکوزور ایردی بو قناعت نتیجه‌سی «عز من قنع»
حکمی بیله اول ییرکا ییتتی کیم هراة دارالسلطنه‌سی‌دین
سلاطین مسند نشین وعلماء دین و مشایخ اهل یقین اوچ
شرعی یولنی اول بزرکوار خدمتی‌غه بارور ایردی‌لار
و استانی توفراغین اوپماك بیله تفاخر باشین فلك‌دین
اوتکارور ایردی‌لار اول زراعت نانی‌دین و اول
فواکه خوانی‌دین هر نی الیك‌لاری‌کا توشسا
کوزلاری‌کا سورتوب قویون‌لاری‌غه سالیب تبرك
اوچون شهرغه عیال و اطفال‌لاری اوچون کیلتورور
ایردی‌لار و اندین ییکان‌لار اخرت نجاتی‌غه هم
امیدوار بولور ایردی‌لار قناعت نتیجه‌سی موندین
کامل‌راق آز ظهور قیلیب ایرکین و خرسندلیق باغی
نینك ریاحینی موندین طراوت‌لیغ‌راق کم اچیلیب ایرکین

﴿ قطعه ﴾

جهان ایچرا کوب صنع کورکوزدی صانع
ایماس دور کیشی طرفه انداق که قانع
کیشی دین طلب‌سیز غنا حاصل ایتماك
یانا جودغه بولماماق هیچ مانع

بیشنجی باب

(صبر ذکریدا)

صبر اوزنی چیقارماق دور حظوظ نفسانیدین وتنعمات جسمانیدین و نفس‌نی حبس قیلماق دور عبادات محنتیدا وقدمنی ثابت توتماق دور ریاضت صعوبتیدا ۰ حق یولیدا قاتیغ ایریککا توزماك دور یخشی یاماندین هرنی ایشیتکان کورکانکا تحمل کورکوزماك دور ۰ اجیغ دور اما سودمند قاتیغ دور اما دافع کزند ۰ قایسی نامراد ایلیك صبر ایتاکیکا اوردی کیم مراد تاپمادی وقایسی کرفتار کونکل صبر بندیغه قویدی کیم کشاد تاپمادی ۰ فرجلار مفتاحی دور و بندلار فتاحی دور ۰ رفیقی دور صحبتی ممل اما عاقبتی مرادغه قرین‌لیق و حریفی دور امیدی اوزون اما نهایتی مطلوبغه همنشین‌لیق سمندی دور کاهل خرام اما منزلغه یتکوروکوچی و بختی دور ثقیل کام لیکین مأمنغه توشورکوچی ۰ ناصح تلخ کفتار دیك طبع اندین ازرده لیکن ضمنیدا مقصود حاصل طبیب بطی العلاج دیك مریض اندین

پژمرده اما سونکی‌دا صحت واصل • عشق اهلی
ذکری‌دین متغیر ولیکن غایتی وصلغه امیدوارلغ
هجر اهلی یادی‌دین متنفر و لیکن نهایتی •
اتصالغه کامکارلیغ • قفسی‌دا جان بلبلی‌غه نی
خوش‌لوق سود ایتیب نی نوا و الحان مجلسی‌دا
روح‌نینک طوطیسی‌غه نی سکوت نفع ییتکوروب
نی فریاد و فغان • صحراسی‌دا فراغت همان و اضطراب
همان بیداسی‌دا درنك همان و شتاب همان •
سوختهٔ فراق اولماکدین انکا غم یوق و غم اندوختهٔ
اشتیاق کوبماکدین انکا الم یوق هجرشامی‌دیک تیره‌و اوزون
اما غایتی صبح وصال حج یولی‌دیک قاتیغ و ییراق
اما نهایتی کعبهٔ اقبال • هر کرفتارغه که اول نابود
حیاتی اندین بری و هر امیدوارغه که اول ناموجود
روحی اندین سپری • عاشق‌لارغه مرضی‌دور قاتل
و بیمارلارغه زهری‌دور هلاهل • صحیح اینینك صعوبتی
دین بیمار حواس اینینك عقوبتی‌دین ناکار • روح
ایشی انی تارتاردا تعلل کونکل اینینك قاتیغ لیغی
دین بی طاقت و تحمل • یولی بادیه‌سی‌دا ظلمات
افات حضر دیك انی قطع قیلغانغه بهره ذلال
حیات • شدتی یوکی‌کا حامل لاردین بیری ایوب نبی

وصعوبتی حملی غه کامل‌لاردین بیری محمد عربی ·

﴿ بیت ﴾

عجب رنجی که اندین صعب یوق رنج
ولی چیککان کیشی نینک بهره‌سی کنج ·

حکایت) بیر ناتوان کونکلی‌کا بیر کلعذار خار خاری بولادی و اول تهمت بیله زندان کرفتاری بولدی · اول ایش اقراری اوچون انکا قیلماغان عذاب قالمادی اما اول مخفی سرین کونکل‌دین نیمه تیل‌کا سالمادی · عاقبت بیر کون عسس‌لار باردی‌لار وانی زنداندین سوداب چیقاردی‌لار باش‌اباغدین تارتیب اوزاتتی‌لار و بیر قوجاق ییغاجنی انینک اعضاسی‌دا اوشاتتی‌لار اندافکه باشدین اباغی جراحت بولدی وباری اعضاسی‌نینک تیریسی سویولدی تاباغ اعضاسینی اندافکار قیلدی‌که قانی اول معرکه‌نی لاله‌زار قیلدی مظلوم مطلقا دم اورمادی و اقرار تکلمین تیلی‌کا سورمادی چون تعذیب شدتیدین هاردی‌لار اول مجمع‌دین سوداب چیقاردی‌لار و نومیدلیغ‌دین قویا بیردی‌لار وانصاف عالمی‌دا محق ایدی‌لار · چون جفاپیشه‌لار یراق باردی جفاکش اغزی‌دین

بیر اوشالغان درم چیقار ی جمعی که انی کوردی لار ایش کیفیتین سوردی لار . اولجه جوابی دین مفهوم بولدی بو حالت معلوم بولدی کیم سیاستی نینک هنکامه سی دا منظوری حاضر ایرمیش و بیر کوشه دین انینک حالی غه ناظر ایرمیش انکا تیکرو که اول بیداد ستم تیشی استیدا ایرمش اول درم عذاب اعتدالدین اوتاردا درم غه تیش بر کیتور ایرمش و تیش زخم دین اول درم نی پاره پاره اوشاتور ایرمیش و منظور ناظر الیبدا صبر و تحمل قیلور ایرمیش و انینک نظاره کر ایرکانین بیلور ایرمیش . منظور چون بو حالنی بیلدی مهر و شفقت بیله باشی غه کیلدی یومشاغ سوز بیله یاره لاری غه مرهم بینکوردی و چوچوك تیل بیله مجروح تنی غه جان کیوردی . خیالی غه کیچماس دولت غه سزاوار بولدی و کمانی غه اوتماس سعادت غه کامکار . بو بارچا اول شدت داغی صبر و شکیبالیغ نتیجه سی ایردی و اول صعوبت و شدت دا تحمل دین اوزکا انکا دست بیردی .

﴿ بیت ﴾

کیم که بیر شدت ارا صبر و تحمل ایلادی
بخت انینک نیشنی نوش و خاربنی کل ایلادی .

التینچی باب

(تواضع وادب ذکریدا)

تواضع خلقنی کیشی محبتیغه شیفته قیلور و اوسنی فاعل بودتیغه فریفته دوستلیغ کلشیدا نضارت کللاری اچار و اول کلشدین انس و الفت بزمیذا توراوك کللار ساچار • متکبر دشمنغه بلایت ساری یول کورکوزور و معجب خصم خاطریغه انسانیت ذوقین اوتورغوزور • تکراری حیاسیز مدعینی اویات سرحدیغه باشقارور و تعدادی انصافسیز عدونی یامانلیغدین اوتکارور • اکرچه بارچه ایلدین خوب دور و بای خلایقدین مرغوب اما سرافرازلاردین خوبراقدور و بی نیازلاردین مرغوبراق • ابنای جنس دین بیر بیریکا مستحسن و اکاردین اصاغرغه احسن سخا قیلمای ایلنی شاد قیلور و عطا کورکوزمای کیشینی غمدین ازاد ایلار • ادب کیچیك یاشلیغلارنی اولوغلار دعاسیغه سزاوار ایتار و اول دعا برکتی بیله عمردین برخوردار • کیچیكلار مهرین اولوغلار کونکلیکا سالور و اول محبت کونکلدا مؤبد قالور

اوشاغلارنی کوزکا اولوغ قیلور اطواریدین خلق
اواوغلوغ بیلور خلق جانبی دین بی حرمتلیغ ایشیکین
باغلار وکیشی نی خلق هزل و استخفافی دین ساقلار.
طبیعتغه انسانیت طریقی دا اندام بیرور و مزاجغه
ادمی لیق منزلی دا ارام. کیچیک لارکا کیم اندین مونجا
نتیجه بولغای اولوغ لارغه کورکیم مونجه نیجه بولغای
محبتغه زیب و پیرایه ادب دین بیتار و مودتغه
رونق و بها ادب ترکی دین کیتار ادب وتواضع دوستلیغ
کوزکوسی کا جلا بیرور و ایکی جانب دین یاروغلوق
ییتکورور. تواضع و ادب اهلی غه تعظیم و حرمت
بیتار اول دانه نی ایککان بو محصولنی جمع ایتار.
خلق اصطلاحی دا حمیده اخلاق ابتداسی بو خصال
دور و بو رسوخ تاپسا محبت اختلالی محال دور
ایکی جانب دین اکر خلق کریم بولغای ادب وتواضع
مقابله سی دا عزت و تعظیم بولغای. خوشا بو نوع
احباب اراسی دا صحبت و بوطور اصحاب اورتاسی دا
مودت و موذاق اهل محبت و وداد بوخل محبت و
اتحاد. اکر ظاهردا دوستلوق صفاسی اوچون دور
دنیادا کامکارلیغ دور و اکر معنی دا تنکری رضاسی
اوچون دور اخرت دا امید رسته کارلیغ دور اکر تنکری لیق

اوچون بولسا التعظیم لامر الله سعادتی حاصل
و اگر خلق دوستلوغی اوچون بولسا و الشفقة
علی خلق الله دولتی واصل ٭ بو عالی مرتبه‌غه
و شایسته و لایق موفق دور ذاتی فقر دولتی‌غه ملایم
و موافق یوق که متکبر و خودپسند و جاهل
ناخردمند ٭ ﴿ بیت ﴾

عقل و حکمت ایشی دور بیلا معاش و ایین
قایدا تاپقای مونی هر نفس پرست خودبین ٭

حکایت) اخبار راوی لاری و اثار حاوی لاری مونداق
روایت قیلیب دورلار که بیر آو هنگامه سی غوغاسی‌دا
و چاپماق و اتماق اراسی‌دا خسرو پرویزنینگ
سرافرازلیق تاجی‌دین بیر گوهر ابدار و در شاهوار
اوزواوب یېرگا توشتی آو اشتغالی‌دین انگا و هیچ
کیشی‌گا خبر بولمادی آودین مداین‌غه قایتتی‌لار ٭ اول
ایشنی بیلدی‌لار خلایق نی منادی بیله چیقاردی‌لار
و اول گوهر نایاب نی تیلای باردی‌لار ٭ چون اول
زیب تاج ملک خراجی ایردی تاپقانغه کوب نعمه
و کرامند صله وعده بولدی ٭ خلق اول بیابان‌دا
گوهر جست و جویی‌دا و صله‌سی ارزوسی کفت
و کویی‌دا اتفاقا ایکی همراه بیری غافل و بیری

اکاه • غافل جهل یوزیدین خودپسند اکاه تواضع
و ادب زیوری‌دین ارجمند بیری‌نینک اسمی مدبر
جهان‌کرد و بیری‌نینک اتی مقبل جوانمرد • اول
بیابان‌داغی یولغه عازم و شهر ساری بارورغه جازم
پویه‌نما و دشت پیما اردی‌لار • چون در طلب ایلار
ایل‌کا یاووشتی‌لار اول خیل‌نی باشلاب چیقفان
تن‌کا یولوقوشتی‌لار مدبر تکبر بیله انکا باقای اوتتی
مقبل انسانیت طریقین ایلکاری توتتی و اول سالارغه
ادب و تواضع بیله باش ایندوردی ایاغی استی‌دا
کوهر خود توشکان ایرمیش کوردی • الیب اوپوب
اول سالارغه توتابردی • اول خود موعود صله
نینک وکیلی اردی مقبل‌نینک ایلیکین توتوب
شهرغه قایتتی واوتکان حالات‌نی خسرو قاشی‌دا
شرح بیله آیتتی • خسرو خوشحال و منبسط بولدی
و اندینک عذرین دیکاندین ارتوق احسان بیلا قولدی •
مدبر تکبر نتیجه‌سی‌دین شهر کلخنی‌دا ارام توتوب
مقبل ادب و تواضع فایده‌سی‌دین کوهر مقصود
تاپیب شاه کلشنی‌دا مقام • ﴿ بیت ﴾

متکبر کیزیبان شهردا خوار و مردود
متواضع نی غنی ایلادی در مقصود •

یتینچی باب

(ذکر شرحیدا)

ذکر کونکل بیله حق یادی اشتغالیدور و تیل بیله داغی هم اول تکلم مقسالی و بعضی تیلکا اول امردین معزوللوق دیب دورلار و کونکلکا مداومت و مشغوللوق ۰ کونکل حق یادی بیلا تولماقدور و انینک غیری خیالیدین خالی بولماق۰ اول مشغوللوقغه ما خلق الله فناسی دور و ماخلق الله خالقینینک بقاسی و نفی کلمه‌سی بیله که لااله بولغای ماسوی الله نی اونوتماقدور و اثبات کلمه‌سی بیله کیم الا الله بولغای کونکلنی اووتماق و مشغول توتماقدور و انینک نهایت مرتبه‌سی ذاکر مذکوردا نابودو یوق بولماقدور بلکه ذکر ذاکر و مذکور بیر اوق بولماقدور اندا تیلکا کلکل یوق و تقریر و بیانغه مدخل یوق ۰ نی لسانغه تکلمدین خبر و نی بیانغه ترنمدین اثر بو حرمغه کلی محرم بولماغلیق نفی خواطر دور و افنای موجود و ناموجود و غایب و حاضر۰ اوزنی بود و نابود خیالیدین قاچورماق و مقصود

اصلی طلبی‌دا قدم اورماق• اوز و یاتدین بیگانه بولماغونجا بو محبوب بیله اشنا بولسا بولماس و بود و نابوددین خالی بولماغونجه بو حیات زلالیدین تولسابولماس • بو درياغه کیرکان کوهر مقصود تیلاسه دم اسراماق کیراك و بو حرمغه یول تاپقان محرم‌ایق تیلاسه دم اورماماق کیراك • شاه رازین اسراماق‌دا تیلین تیماغان‌نینك باشی باریب دور و غیرت و سیاست تیغی انینك نهادی‌دین دمار چیقاریب دور• بو می ایچکاندین کیفیت اظهاری کونکل بی‌تاب‌لیغی دین‌دور و بو باده بدمست‌لیغی نینك شراب لیغی •

رباعی

میخانه‌دا جمعی که ایرور باده پرست
ظاهر میی ایچکاندین اولور بدمست
مینك‌دین بیر ایماس بو می حقیقت میی‌دین
ایچکان انی اخسو‌ملاسا تانك یوق پیوست •

حکایت) مقرب حضرت باری خواجه عبدالله انصاری قدس سره دیدی کیم اول تکلمغه که منصور دم اوردی مین هم اوردوم اول آشکار ایتتی

و مین یاشوردوم • مین که یاشوردوم تاجدارلیق
منکاقریب بولدی اول که اشکار ایتتی دارغه تاج
اولماغلیق انکا نصیب بولدی • اول هنوز خام ایردی
و بو معنی‌دین خروش قیلوری بی‌هنکام • ایشیتکوچی
ابا ایتتی و انکا یتتی اولچه یتتی • مین اول سوزنی
انجمن‌دا اظهار ایتارمین و اظهاری‌دا اصرار
و تکرار ایتارمین هیچ کیشی منکا نیمه دی الماس
و دیماس کیم سوزوم نینک اکرچه معنیسی اول‌دور اما
صورتی اول ایماس کیم صورت اهلی صورتغه نظر
سالورلار و معنی اهلی معنی‌دین بهره الورلار • الهی
بو اکاه‌لار اباغی نینک توفراغیدین بیز کمراه‌لار تیره
کونکلی کا اچوغلوق یتکور و قارارغان کوزلاری کا
یاروغلوق یتکور •

بیت

هم اول کحل الجواهرنی کوزومکا توتیا ایلا
اول اکسیر سعادتدین وجودوم کیمیا ایلا •

سیکیزینچی باب

(توجه ذکری دا)

توجه حق سبحانه و تعالی غه یوزلانماك و اول یان ایلانماق دور و خلق دین تعلق تارین اوزوب انکا اولانماق دور . جمیع ارزو دین چیقماق که حق نینك غیری غه ایلانمورغای و ما سوی الله اشتغالی غه چیرماندورغای . انداق که دنیا و اخرت سعادتین عرضه قیلسالار و صدیق و پیغمبرلار مراتبین جلوه بیرسالار سالك اول یان نظر اوقین اتماغای وکونکلی کا الار رد و قبولین مطلقا یاووتماغای . اکر توجه دا یوزی کا اوق لار کیلسا کوز یومماقنی اونوتقای اکر بیر کوزین اول اوق لار ضایع ایتسا یانا بیرنی ایلکاری توتقای اکر اول نظاره دا تاش یاغسا باشین یاشورماغای وانی محافظت قالقانیغه قاچورماغای . اکر الیدین شیر ژیان یوزلانسا انکا مورچه کیلماکای یامان اکر پیل دمان اوچراسا اول همان بولغای و پشه همان . سیل بلادین توجهی ورقی غه نم ییتماکای و صرصر افت بیر تار مویین خم ایتماکای چرخ غدار فتنه لیق نجومی بیلا

انکا بیر زرافشان کاغد ماوی برق حوادث انکا
یل اوچورغان بیر ساریغ گل یافراغی بیله مساوی .
مهر منیر الیدا ذره‌دین حقیر و خاکسار بحر زخار
نظری‌دا بیر قطره‌دین بی‌مقدار یعنی اول توجهی‌غه
مانع ممکن بولماغای و اول نظاره‌سی شعله‌سی دریالار
سویی بیلا ساکن بولماغای . بو مقام سالك نینك
صدقی‌غه دال‌دور واخلاصی‌غه کواه حال و داغی
عاشق‌لیق‌دا یکدل‌ایغی‌غه دلیل بی اشتباه . یك‌روی
و یك جهت‌لیکی‌کا کواه صادق و شوقی غایت‌سیز
ایرکانی‌کا و محبتی نهایت سیز ایرکانی‌کا دلیل موافق .

مثنوی

توجه بیرلا هندو سعی ایتار چاغ
توشورور کوك ییغاج دین تازه یافراغ
کشف ایلاب توجه بیضه سیغه
یارار کوز بیرلا بادای کاسه سیغه .

حکایت) بیر کلخنی محنت‌کش کونکلی‌کا بیر شاه زادهٔ
خورشید وش عشقی حرارتی توشتی و اول حرارت
دین قانی قوروشتی و روحی مفارقت قیرغه
یا و وشتی . خرد متاعی ایلکی‌دین باردی و جنون

و شیدالیق غه باش چیقاردی اطفال قاووب تاش
اورارلارایردی و کوچه دین، کوچه غه سورارلارایردی
اینینك اغزی دا شهزاده اتی مذکور و کونکلی
اینینك ذکری بیله مسرور. چون اطفال تاشی دین توبار
ایردی قاچیب کلخن غه یوز قویار ایردی . چون
کلخنی مجنون نی شهزاده عشقی مشهور اینتی بو سوز
شهزاده قولاغی غه هم ییتتی انداق که پاك عشق
بالخاصیه معشوق کونکلی کا جاذب بولدی شهزادهٔ
پری وش دیوانه سین کورارکا راغب بولدی سیر
اثناسی دا مرکبی نی اول کلخن ساری سوردی . چون
دیوانهٔ نامراد بو مرادنی کوردی نظاره و توجهی
انداق بیخودلوق غه اولاشتی کیم کلخن اوتی
باشدین ایاغی غه توتاشتی . اول نظاره دین بی خبر
ایل ییتیب اوتین اوچورکونجه اندین نی خبر قالدی
و نی اثر . شهزادهٔ قاتل دیوانه سی حالیدین ییغلاب
غصه یوتتی طرفه کورکیم اوزی اولتوروب
اوزی عزا توتتی .

﴿ بیت ﴾

مجازی عشق دا موینداق توجه ایله خیال
کر اولسا عشق حقیقی دا کورنی بولغای حال .

توقوزونجی باب

(رضا ذکری دا)

رضا اوز دلخواه و رضاسی دین کیچماکدور حق سبحانه
و تعالی رضاسی جامین لاجرعه ایچماک· اوزکونکلی
بیلاکانلار موتی عزاسین فرض بیلماک و محبوب
حقیقی رضاسی بیله تیریلماک· بو مقام دور سالک نینک
اعظم مقاماتی و ارفع درجاتی نیوچون که سالک
بدایت دا مسکنت و حقارت مقامی دادور حقیرنینک
رضاسی و مطلوبی هم حقیر بولور چون اوز رضاسین
بالکل فنا اوتی غه آتتی و حق سبحانه و تعالی
رضاسی بیله اوزین توزاتتی ماسوی الله لوثی
عاری دین قوتولدی و المتخلق باخلاق الله صفتی
بیله متصف بولدی· عجب مقامی دورکه اکر بو
کارخانه دا خطایی نقشین کورسون و اکر اسلامی
بارچانی نقاش نقشبند خامهٔ صنعی دین مصور بیلکای و
هر بیرینی اوز یری دا بی نظیر تصور قیلغای· روضهٔ
خلدی دین کوب شاد دوزخ دودی دین کوب تیره نهاد
بولماغای· کلیم الله مدحی دا مبالغه ترانه سین توزماکای

و فرعون ذمی دا داغی مبالغه کورکوز ماکای ·
خلیل‌الله اکاه بیله نمرود مردود اراسی‌دا مخالفت ایشیکین
رست کورکای و موافقت رشته‌سین درست · افرینس
باغی‌دین اکر ایاغی‌غه تیکن سانجیلسون و اکر باشی‌غه
کل ساچیلسون چون باغبان چمن آرا رضا و اختیاری
بیله‌دور نی اول بیری‌دین ایاغینی ییغیشتورغای و نی
بو بیری‌دین باشین یاشورغای · دوست رضاسی‌غه
جان فدا قیلغای و اکر یانا جان تیلاسا اندنك اوچون
بولغای که مونینك شکرین ادا قیلغای · تبریك‌لیك نی
اندنك رضاسی اوچون تیلاکای و اولوم‌دا اندنك
رضاسین تاپسا جان بیریب ایستاکای رضاسین حق
رضاسی بیلیش بولغای و مرادین اندنك خواستی‌دا
محو قیلیش بولغای و اوزلوکی‌دین خبر قالمیش
بولغای و اوزی‌کا اوز رضاسی‌دین اثر · حق‌دین اکر
غفارلیق بیتار اندنك مرغوبی و اکر قهارلیق ظهور
ایتار هم اندنك محبوبی · نیش بیتسا زخمی‌غه مرهم
و اکر مرهم بیتسا باغری زخمی‌غه هم مغتنم ·

بیت

راضی اولغای کر یامان کر یخشی بولغای جلوه کر
صنع کلکی دین مصوردور چو هر یانکلیغ صور ٠

(حکایت) ولایت دریاسی نینک کوهری و هدایت سپهری نینک اختری اسد الله الغالب امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب رضی الله عنه وکرم الله وجهه رضا مقامی تعریفی دا و سالک نینک راضی لیق غه متصف بولغانی توصیفی دا ورق یوزی کا معارف نکار خامه اوروب دور بو نوع دقیق نکته سوروب دور کیم رضا مقامی غه کمال و اوز جفاسین حق رضاسی غه موافق قیلغانغه حال بو دور کیم اکر دیسالار کیم سول کوزونک خانه سی خیبر ایشیکی کا مکان بولسون و اول باشغه اچیلور یا یپلوردا اول مکان دا ایورولسون ایشیتکوچی عین رضادین اوز شانین اونوتماغای و غایت تعظیم دین اونک کوزین اول خدمت او چون ایلکاری توتماغای اکر مونداق قیلسا اوجه انکا قضادور انینک مقابله سی دا هم فضول لوق هم عدم رضادور ٠ رضا مقامی دا اوزین نابود و فرمان بردارلیق دا اوزلوکین ناموجود قیلغانغه بو وجود قایدین کیلدی کیم سول کوزنی

خوار اونك كوزنی عزيز بيلكای و بو خوار و عزيز
اراسيدا تمييز هم قيلغای انكا رضا شرطی اول‌دور
كه امرغه اطاعت قيلغای و مأمور بولغانغه اظهار
طاعت · بو شيرين ميوه ولايت باغی شجره‌سی دين
بولغای و بو لذيذ فاكهه هدايت شجره‌سی نينك ثمری
بولا الغـای ٠

بيت

ولايت‌لاردا بولغای ميوه‌لار كوب ط وعم حالت‌لبق
ولی قايسی ولايت ايچرا بولغای ٠ونجا لذت‌ليق ·

اونونچی باب

(عشق ذكری‌دا)

عشق اختری دور رخشنده بشريت كوزی نور
و ضياسی اندين وكوهری‌دور درخشنده انسانيت
تاجی‌نينك زيب و بهاسی اندين · مهری‌دور طالع
محزون خاطرلار خارستانی اندين كلشن و بدری‌دور
لامع تيره كونكل‌لار شبستانی اندين روشن · بحری‌دور
وسـيع هر ايكرئی بوز عقل و هوش كيمه‌سـين

چوورکان و ناغی‌دور رفیع هر تیغی مینک تقوی
باشینی اوچورغان ۰ شعلهٔ دور سوزنده خاشاکی کوب
جان و کونکل بولغای و برقی‌دور فروزنده کوب جان
وکونکل اشعه‌سی کول قیلغان ۰ اژدهایی‌دور خونخوار
عالم‌نی دم بیله تارتماق انکا کام پادشاهی‌دور قهار
کامی هردم عالم اهلی‌غه قتل عام ۰ هر نیچه ظلم قیلغان
سایی انکا اوسانمق یوق و هر نیچه قان قیلغان سایی
انکا قانماق یوق ۰ صاعقهٔ‌دور عقل و دین خرمنین
کویدورکوچی و صرصری‌دور الارنینک کواین‌کوککا
ساورغوچی ۰ عنادی الیدا تینک هم پادشه هم کدا
بیدادی قاشی‌دا بیر هم فاسق و هم پارسا ۰ عاشق
کونکلی‌کا معشوق هواسین سالغوچی همول بیرجلوه‌سی
بیله نقد حیاتین الغوچی همول ۰ عاشق موندا‌ق
بلانینک کرفتاری و موندا‌ق افت‌نینک بی اختیاری
موندا‌ق طوفان‌نینک غریقی و بو نوع صاعقه‌نینک
حریقی و موندا‌ق غدار پیرزادنینک مفتون زبونی
و بو نوع دیو کردارنینک مجنونی و مونونک دیک
اشوب‌نینک شیفته‌سی و بو یانکلیغ قاتل‌نینک فریفته‌سی
بو طور خونریزنینک هلاکی و بو تورلوک بلا انکیز نینک
دردناکی ۰ عشق کوهستانی بیدادی‌نینک ناشادلاری‌دین

بیری فرهاد دور و صحرای جنون نینک زبون لاری دین بیری مجنون • شبستان سوداسی دیوانه لاری دین بیری پروانه و کلستانی هواسی ناشکیب لاری دین بیری عندلیب دیوانه • آتشکاه حرارتی کرم رولاری دین بیری خسرو نامی و میکده دردمندانی نامی لاریدین بیری جامی نور مرقده نورا و وفقنا الله طریق شعارهم واهدنا لسلوك اثارهم •

﴿ بیت ﴾

که تا بولغای بولار بیر بیرلاری بیرلا قرین بولسون
سمندرلار کبی عشق اوتی ایچرا همنشین بولسون •

بو تعریف قیلغان عشق و بیان ایتکان اهل عشق معشوق وجودی بیرلا قایم دورلار و بو ادا تابقان حالاتغه منسوب اوغلاری دایم • اول معشوق عبارت حسن دین دور کیم « ان الله جمیل یحب الجمال » اندین خبر بیرور کیم عشق بو اعتبار جلالی بیله و بو اختبار استقلالی بیله حسن سراپردهٔ کبریا و بارکاه استغناسی تیکراسی دا بیر بندهٔ چاوش و بیر کمینهٔ حلقه بکوش دور کیم هر قاچان حسن سلطانی محجوب لوق نقاب لاریدین و مستورلوق حجاب لاریدین چیقماق اسبابین توزسا و ظهور تجلی سی بیله جلوه کورکوزسا اول نور

عاشق مهجور کوزی روزنی شیشه‌لارین روزن کوزی
شیشه‌لاری دیك حیران قیلیب عشق بی‌باك عیاری
اول روزن یولیدین اوزین کونکل معموره‌سیغه تاشلار
اول معموره‌دا خراب‌لیق اغاز قیلیب و خرد وهوش
خیلی‌غه قوزغالان سالا باشلار اول معلوم ایماس که
حسن سلطانی‌نینك بو ظالم چاووش بیدادی‌دین
اول ملك اهلی‌نینك مظلوم‌لاری نیتکای و حال‌لاری
انینك تشددی صعوبتی‌دین نی بیرکا یتکای باوجود
بو حال اول کشورنینك اسیرلاری و اول ملك‌نینك قتل
و تاراج کورکان اهل فزع و نفیرلاری اول جلوه
می‌دین مست بی‌خود و اول جمال نمایشی‌دین واله
و بی‌خرد بولوب انینك هواسی‌غه مشعوف و انینك
تماشاسی‌غه مغلوب بولورلار ایمدی کیم اول کشورنی
تسخیر قیلدی و اول ملك ایلین یغما و اسیر ایتتی .
یانا اول سلطان جلوه‌کاه فضا ارمی‌دین خلوتکاه خفاسی
حرمیغه میل ایتیب . همول نور و ظلمت پرده‌لاری‌غه
بوزلانسه و جمال قویاشین همول شب اندود نقاب
سحاب‌لاری‌غه یاشورسه بو ترکتاز تاپیب مسخر بولغان
ملك اهلیغه و بو قتل وتاراج کوروب بوزلغان کشور
ایلی‌کا اول تماشا حرمانیدین و اول نظاره امتدادی

ارمانیدین رستاخیز توغلانکای و قیامتی بوزلانکای کیم جزع اکبر واویلاسی و اشوب و فزع محشر وا شوقاسی الارنینك نهادیدین فلك غدارغه میل ایتکای و سپهر دوارغه یتکای • بو حالتی دورکه مونونك شدتی تقریردین ناری و صعوبتی تحریردین تاشقاری دورکه مونی کورماکان کیشی بیلماس و مونکا یتماکان باور قیلماس که هجران و فراق عبارت موندین دور • عشقغه مراتبلاردور و اول اوچ قسم بیلا منقسم بولور •

اولغی قسم عوام عشق دورکه عوام الناس اراسیدا بو مشهور و شایع دورکه دیرلار فلان فلانغه عاشق بولوبدور و بو هر نوع کیشی و هر نیچوك کیشی کا بولسون شغب و اضطرابلاریجا لذت جسمانی و شهوت نفسانی ایماس و بو قسمنینك بییك راك مرتبه سی شرعی نکاح دورکه باری خلایقغه سنت دور و مباح پستراق مرتبه سیدا پریشانلیغ و مشوشلیغلار و بی سامانلیغ و نا خوشلیغلارکه ذکری ترك ادب دور و بیانی بی حجابلیقلارغه سبب •
ایکنچیسی خواص عشقی دورکه خواص اول عشقغه منسوب دورلار اول پاك کوزنی پاك نظر بیله پاك یوزکا

سالماقدور و پاك کونکل اول پاك یوز اشو بیدین
قوزغالماق و بو پاك مظهر واسطه‌سی بیله عاشق پاکباز
محبوب حقیق پاك جمالی‌دین بهره الماق ۰ عشق
اهلی‌نینك پاکبازلاری و شوق و نیاز ایلی‌نینك نظم
طراز و افسانه پردازلاری متقدمین‌دین انداق که
نظم بیشه‌سی‌نینك غضنفری و درد وعشق اتشکده‌سی
نینك سمندری و ذوق و حال و ادیسی‌نینك پاك‌روی
امیر خسرو دهلوی دور کیم پاك نفسی و کفتاری
و پاك الفاظ و معانی‌لیق اشعاری عشق اهلی
اراسی‌دا غوغا و وجد و حال انجمنی فضاسی‌دا
علالا مالیب‌دور ۰ یانا سوزی پاك و کوزی پاك
عشق اهلی اراسیدا مجرد و متفرد و بی‌باك بو طایفه‌نینك
بی نظیر و عدیل طاقی شیخ فخرالملة و الدین عراقی
دورکیم عشق صفاتیغه متصف‌دور و لمعات پاك
معانی و تراکیبی‌غه مصنف ۰ متأخرین‌دین ایکی
عالمنی بیر داو بیله اوتناغان مسخر شیوه‌لار پاکبازی
و عشق دیر فناسی‌دا حقیقت باده‌سی‌دین مست
رندلار همرازی شمس‌الملة و الدین خواجه حافظ
شیرازی‌دور که دنیی واخرت‌نی بیر اه بیله اورتاکان ۰
پاك عشق‌لار امامی ملك و ملکوت‌دا سایرلار شیخ

الاسلامی حضرت مرشد و مخدومی نور الملة والدین عبدالرحمن جامی نور الله مرقده دورکه اکرچه الار وصفی نظمغه نسبت بیروردین یوقاری راقدور اما هر صنف نظمدا بی نظیر ایردیلار و نیجه که تعریفلاری شعردا مهارتدین تاشقاری راق دور و لیکن هر اسلوب شعردا جهانکیر ایردیلار٠ نظملاریدا هر شعر بیله عشق اوتین عالمغه اوروبدورلار و شعرلاریدا هر بیت بیله درد اهلی جان و کونکلیلارین کویدوروب دورلار٠ یانا اول حضرت جام محبتیدین دردکشلار و ارشادی سلوکیدین فانیوشلار کیم درد وعشق طوری اداسیدا کفتارلاری ترک اواوسیدا حرارت امیز و سارت خیلیدا افتانکیزدور٠ باری نینک غرضی کفتارلاری اشتغالیدین و اشعارلاری قیل و قالیدین بو عشق اظهاریدور و بارجانینک شوق و عنا یالینیدین عجز و نیازمندلیغ حالتی و درد و بلا چاقینیدین سوز و کدازغه مباهاتی اوزین بو عشقغه منسوب قیلماقدور بلکه مغلوب بیلماک٠

بو عشق عالمیدا عاشقلیقنینک صعب حالی و معشوقنینک مفرط وصف جمالی و هر بیریدا

هر بیری نینک عجیب حالاتی و غریب خیالاتی
وغایتسیز بوالعجبلار و نهایتسیز رنج و تعبلار که
بوزلانیبدور انینک اظهاری لازم کیلیبدور · اول
جمله دین معشوق حسن و جمالی نینک بی نهایتلیغی
و ناز و استغناسی نینک بی حد و غایتلیغی و انداق
احوال که مونکا موافق بولغای · اندین سونک عاشق
درد و شوقی نینک فراوانلیغی و عجز و نیاز و سوز
وگدازی نینک بی پایانلیغی و هر امر که مونکا مناسب
دور · یانا ایکالاسی نینک بیر بیری کا امتزاجی ترکیبی دین
و اختصاص و ترتیبی دین وقوع تاپقان حالات
اداسی دا و یوز کورگوزگان مشکلات املاسی دا که
هر بیری دا اگر کتابلار تصنیف قیلیلسا و مجلدلار
ترتیب ایتیلسا هنوز اولچه انینک اداسی نینک حقی دور
تحریر رقمین کیوورماک و تقریر قلمین سورماک متعسر
کورونور بلکه متعذر دور · کاینات بازاری نینک
غوغاسی و عنصریات چارسوسی نینک علالاسی
بو تکلم و ترنم بیله دور · مونسیز انسان کلامی تنی دور
جانسیز · و بشر الفاظ و عباراتی چمنی دور گل و
ریحانسیز · سوز که نظم چاشنی سی دین عبارتی
بولغای و نظم که عشق حرارتیدین حرقتی بولماغای
نورسیز شمع بیل و سرورسیز جمع کمان قیل · حاصل

كه سوزكا بو ترانه‌دور و موندين اوزكا بارچا افسانه سوز عشق سوزی‌دور و كونكل‌دا حيات نشائه‌سی عشق اوزی‌دور ·

سوزكه معنیسی‌دا عشق اوتی‌نشانی بولماغای
بير تحركسيز بدن انكلاكه جانی بولماغای ·

حكايت) مجنون عشق اوتی هجر كذاری‌غه اولاشتی ضعيف بدنی‌غه اول حرارتدين ايسيتمه شعله‌سی توتاشتی · باری معالجه كيم قيلديلار سود ايتمادی مرض آرتتی و ايسيتمه كيتمادی · چون بيمار ايشی نزع حالتی‌غه يتتی بير او اول حالدين ليلی‌غه خبر ايلتتی پری‌وشنی اول خبر ناشاد قيلدی ديوانه‌سين سوارغه نامه سواد قيلدی · قاصدكه اول نامه‌نی مجنونغه يتكوروب بيردی روح‌دين تنی‌دا رمق يوق ايردی · مهربانلاركه نامه‌نی مطالعه قيلدی‌لار بيمارغه استماعی‌دين اثر بيلدی‌لار هركيم كه انی تكرار ايتار ايردی اول نفس‌دين بيمار تنی‌غه روح يتار ايردی · اول دم كه ايشی حرز و دعادين اوتتی معشوق نامه‌شی حرز و دعا يرين توتتی مريض ضعف‌دين صحت تاپقونچه تكرار قيلدی · چون صحت تاپتی بوينی‌غه طومار قيلدی عشق سوزی‌دين مرضی

صحت تاپتی و اول سوز تکراریدین بدنی قوت •

﴾ بیت ﴿

عاشق‌غه کرچه ضعف و مرض‌لیق دورور مزاج
معشوق ذکری اول مرضی‌غه ارور علاج •

عشق‌نینک اوچونچی قسمی صدیق‌لار عشقی‌دورکیم الار حق‌نینک تجلیات جمالی‌غه مظهر واسطه‌سی‌دین ایرو واله و مغلوب‌دورلار و اول مشاهده بیخودلوغی‌دا شعور الاردین مسلوب • شهودلاری استغراق‌غه یتکان و اول استغراقدین استهلاک مقامین حاصل ایتکان • اکر حوادث ییلی سپهر کلشنی اوراقین اوچورسا الارغه اندین خبر یوق و انجم کلبرک‌لارین هرساری ساورسا الارغه اندین اثر یوق • حواس‌لاری ناکار تجلیات جمالی صدماتیدین و شوق‌لاری نامقدار عشق هجومی غلباتیدین • انبیاء مرسلین یتکاندین نظرلارین مقصود دین المای و ملائکهٔ مقربین اوتکاندین نظرلارین اول ساری سالمای • حال‌لاری مطلوب مشاهدهٔ جمالی و اشتغال‌لاری هم انینک ملاحظهٔ صنایع و کمالی وصال میی زوریدین کونکل‌لاری بیخود و مست متعاقب تجلیات سطوتیدین اعضالاری‌دا شکت • وصل باده‌سی‌دین اوزکا

روحلاری‌غه کام یوق و حق مشاهده‌سی‌دین اوزکا
کونکل‌لاری‌کا ارام یوق . بولار دور عشق‌دا وصل
دین کام تاپقـان و « عند ملیك مقتدر » مقامی‌دا
توتقان . بو طایفه‌نی واصل‌لار دیب دورلار عشق‌دین
وصل مقصودی حاصل .

حکایـت) حج شرفین حاصل قیلغان مشایخ و اولیا
علیهم التحیة والدعا عرفات‌دا مناجات قیلیب هر
قایسی‌سی بیر مراد ایستارلارایردی و اوزلاری اوچون
بیر تیلاك تیلارلار ایردی . کوپ‌نینك دعاسی
بوایردی‌که الهی بیزکا توفیقینك بیله همراه‌لیغ بیر
و اوز حقیقتینکدین اکاه‌لیغ . قطب السالکین
و سلطان العارفین عرفان طریقی‌دا اولیادین ممتاز
شیخ ابو سعید خراز قدس الله سره العزیز اغزی‌دا
سکوت مهری ظـاهر جمال تجلیات‌غه مستغرق
و متحیر توروب ایردی و کوزین اسمانغه اوروب ایردی
بیر آو دیدی کیم یاشیخ دعا بو محل‌دا مقبول و باری
مشایخ دعاغه مشغول‌دور سین نیچون دم اورماس‌سین
و دعا رخشین اجابت میدانیغه سورماس‌سین . شیخ
دیدی کیم هر نی کیم بو خلایق دعا بیله تیلای‌دورلار
بارین مینکا بیریب‌دور بلکه ارتوغراق کوکلوم

اویی‌دا تیریب‌دور اندین‌نی ایستایین دعا قیلیب نی
تیلایین الارکه اکاه‌لیغ تیلای‌دورلار منکا مطلوب بیر
زمان غفلت‌دور و اوز حالیم‌غه ایورولکالی بیر نفس
مهلت کیم انینک وجودی تجلیسی صدماتیدین
بی‌تاب و توان‌مین اول اغیر یوك اسی‌دا خس دیك
ناتوان مین که انینك جمالی حیرتیدین اونوم‌دین
خبریم یوق‌دور و اوزلوکوم‌دین اثریم یوق• عشق‌نینك
غایتی بو یرکاجه‌دور و عاشق‌غه وصال‌نینك نهایتی
بو سوزنی دیرکاجه‌دور • عاشق‌لار که حق الیدا
قبول اهلی دورلار بو طریقت اصطلاحی‌دا وصول
اهلی دورلار بولارنی تنکری‌غه عاشق دیسا بولور
محبوب هم و حق‌غه طالب ات قویسا بولور
مطلوب هم •

رباعی

بو یرکا یتورسا بنده‌سین لطف اله
تحقیق بیلور هر کیشی کیم بار اکاه
کیم تاپماس انینك الیدا موجود سواه
اول قالدی و تنکری قالدی الله الله •

اوچونجی قسم

(متفرقه فوائد وامثال صورتی ٠)

جاه استغناسی غه دوا تنکری تعالی نینک ملك و ملکوتی نینک تأملی دور و کبر ابتلاسی غه علاج هم انینک کبریا و جبروتی نینک تعقلی بولالور ٠ سعادتمند اگر عالم بولسا نادان لار سوزی انکا موجب عبرت و اعتبار بی سعادت جاهل بولسا عالم سوزی دین انکا عار ٠ فی الحقیقه جاهل لیق دین بی سعادت لیق راق اوزکا نی نیمه بار ٠ اول که اوزین بیلکانکای زهی غباوت و اول که اوزسوزین بیلکانکای زهی شقاوت ٠ عالم اهلی اوزلاری قاشی دا محبوب دورلار و سوزلاری اوزابلای لاری دا مرغوب ٠ بشر جنسی بو صفت غه مجبول دورلار و نفس لاری بی اختیار بو دعوی غه مشغول ٠ تنبیه) اندین که نفس کامی وزر و نفسانیت مقامی هیچ کیم اوز کونکلی کا غم تیلاماس و اوز نفسی غه الم ایستاماس اما اوزکانینک شریف ذاتی غه صد ندامت کورسا انجا تفاوت قیلماس که اوزی کا جزوی

شدت • و یانا بیر عزیز نفسی‌غه بی‌عدد محنت انکلاسا
انجا متأثر بولماس که اوزی‌کا ازکلفت یارجاغه
اوزکادین اوزی عزیزراق و اوزکالار سوزیدین اوز •
سوزی تمیزراق • عالم یخشی‌ایغین کیشی اوزیدین
دریغ توتماس اما اوزکا کیشی‌کا یاووتماس •
تنبیه) ایرانلار یاسانمساغی که نمایش اوچون‌دور
خاتون‌لار بیزانماککی دورکه ارایش اوچون‌دور
اکرچه بو معنی ایکالاسی‌کا قبیح‌دور اما ایرانلارکا
کوپراك موجب تفضیح‌دور • بارچا اوز نمایش
وآرایشی‌غه علیل و بو اوز قاشلاری‌دا محبوب‌لوق‌غه
روشن دلیل • شاعرکه هرزه‌سی کولماك‌کا لایق اوز
خیالی‌دا سعدی وخسروغه فایق کاتب‌که کلاغ پایی
زاغ ملوث ایاغیدین منکو براق اوز الیدا جعفر
واظهر خطیدین محبوب‌راق مصورکه موحشی‌دور
صورتی‌نینك یامانی اوز تصوری‌دا عبد الحی‌دور
و مانی مذهب‌که خطایی‌سی خطادور و فرنکیسی قلم
اهلی‌نکی عطاردغه طعن اورماق‌دور سوزی‌نینك
رنکی • هرپیشه‌ورکه هنری تعریفی‌دا مبالغه واقع‌دور
اول تعریف فی الحقیقه اوزنفسی‌غه راجع‌دور • جدل
اهلی‌نینك مدرسه‌دا قیل و قالی هم خودپسندلیق‌غه

تارتار مألی • بو انینك سوزین رد قیلور اول مونینك سوزین هر قایسی‌سی بتکانور اوزسوزین و اوزین •

تنبیه) خود پسند ناخردمند خودآرا شاهد رعنا مستغنی مغبون متکبر ملعون شهوت پرست نفس‌غه زیر دست خود پرست بت پرست بو بلالاردین نفس‌نی فنا قوتقارور و بو مهلکه لاردین نجات ساری اول باشقارور •

تنبیه) فنا اهلی‌غه کوب آیتماق مردود دور و کوب ایشیتماك مطلوب و محمود • ایشیتماکی ایل‌نی تولاقیلور و ایتماق خالی ایشیتکوبی و آیتقوبی‌نینك بودور حالی • کوب دیکان کوب یانکیلور کوب یکان کوب ییقلور قالب امراضی‌نینك ماده‌سی کوب بیماك دور وقلب امراضی‌نینك ماده‌سی کوب دیماك • کوب‌دیماك سوزکا مغرورلوق وکوب بیماك نفسی‌غه مأمورلوق آدمی‌غه بو صفت‌لار زواید و بارچاسی خود پرست‌لیق‌غه عاید •

تنبیه) خود پرست‌لیق که ایرور ماده‌ٔ ادبار موندا داغی تفاوت و مراتب بار • خود پسند که نی قیلغانی اوزی‌کا چوب‌دور بو ناپسند فعل‌غه تفاوت کوب‌دور • اکرچه انکا کوب اقسام لازم بولور اما

بو یيردا اختصار اوچون اوچ قسمغه منقسم بولور •
اولغی قسم اولدورکه اوزینینك اقوالی و افعالی و اشکالی هرنی کیم بار اوزی کا خوب کورونکای اکرچه ایل کا مردود بولغای انکا محبوب و مرغوب کورونکای انداق که مذکور بولدی و اوراقدا مسطور •
ایکنجی قسم اولدور که جمیع حالاتی و ناخوش خیالاتی اوزی کا پسندیده و ربانیده و مستحسن وخوش آینده کورونکای واول قبایحنی یخشی دیب اوکونکای • کریه ذات اوزین یوسف کنعانی دیکای و « انکرالاصوات » اونین یوسف اندکانی الحانی • ناموزون ابیاتین سلمان نینك مصنوع قصیده سی دین یخشیراق بیلکای و بی معنی هذیانین جارالله بیتیکان کشاف کمان قیلغای • حق نینك هیچ امری غه بویون قویماغای شیطان نینك بارچا بویروغین بجا کیلتورور دین تویماغای • اوز الیدا دانا و چیچن هر نامقبول قیلادورغانی انکا مقبول و مستحسن • می غه حریص وبدمست ومدمن مجلسی غه کرفتار بولغان نینك قوتولماغی ناممکن • نامبارك بزمی غه اول که کرفتار اولغای نامعقول حرکاتیدین عمری دین بیزار بولغای •

مجلسی‌دا اوکنه حکم‌لار سورارچاغی بارچا اجرای
احکام بیر بوداغی . کرفتار مجلسی‌دین قویارغه سوروك
قلتبانی مانع و اکر انی غافل قیلیب ایشیك‌کا یتسا
دربانی مانع . مبتلاغه بلایی توشکای که اولومنی
کوزی‌کا توتیا قیلغای اولتوروب بو بلادین سینی
قوتغارای دیکانکا جانینی فدا قیلغای . اکر قوتولسا
روم بلکه فرنك‌کاچا تورماغای یانا مجلس اکر
بهشت بولسا اول یان قدم اورماغای . بو خودپسند
بدکردار و بولوند مردار بو پلید مجلسی‌دا که زندان
اندین بخشی‌راق و نجسی مجلسی‌دا که مستراح
اندین اریغ‌راق . اکر ایلایی‌دین کیکیرسا وکینی‌دین اوزکا
یل سیکرسا اوز قاشی‌دا محبوبلوغی اول مرتبه‌دا
واوز افعالی‌نینك خوبلوغی اوز الیدا اول مثابه‌دا
کیم طبعی بوکیم بزمی‌داغی حاضرلار و بو افعال
و احوالی‌غه واقف و ناظرلار بو واقع بولغان
حرکات‌نینك هم اونین دلپسند دیکای‌لار هم رایحه‌سین
دماغ‌غه سودمند و بو قبایح‌نی انکا کیشی ایتا الماغای
و ایتا الغان‌نینك سوزی‌کا قولاق سالماغای و ایشیتسا
هم مسلم توتماغای . نامِلایم ایشنی اوز شریف ذاتی‌غه
یاووتماغای و ناصح‌غه ایذا وقصد ایتکای و بو نصیحت

دین انکاکوب مذلت ییتکای . بو نوع کیشی که انکا
مونداق بولغای کردار حالا بو دوردا موجود و حاضر
بار . بوطوردا یانا عزیزلار هم جلوه قیلورلارکه زمان
اهلی تأمل قیلسالار بارین بیلورلار که اکر بعضی
مذکور بولغان عزیزدین کیچیك بولسا بعضی اولوغ دور
واکر بعضی ایشلاری اندین اوکسوك بولسا بعضی
ارتوق دور کیم کوپی کا بو فقیر مظـلوم نا مقدور
رعایتلار ییتکوروب دور و مقـابله دا نامحصور ظلم
و تعدی لارین کوروب دور و کورماسکا شـالیب
کیچوروب دور . کریم تنکری الارنی انصاف حرمی غه
خاص قیلغای یا بو مظلوم نی و سایر مظلوملارنی الار
ظلمی دین خلاص .

بو مذکور بولغان افعال و مسطور بولغان خصال
بارچا کیشی قاشی دا اوز محبوبلوغیدین دور و نفس
شیطانی امری غه مأمور و مغلوب اوغیدین که مجموع
زمایم افعـال مونکا داخل دور و باری نینك رفعی
شکستهلیك و فنادین حاصل .

﴿ قطعه ﴾

کیشی که تاپسا فنا کوره سی اوتی غه کذار
اکرچه ذاتی دا یوز نوع قلب وغش لیق بار .

وجودی التونی اول قلب وغش دین ایریلیبان
سونی جوهری انی کا تاپار تمام عیار .
اوچنچی قسمی بو نوع ایشی دا مفرط بی اعتدال ایق دور
و اول هم اوچ نوع دور .
اولغی نوع بو مذکور بولغان اطواردا مفرط
بی اعتدال لیق توزماك دور واول غایت غه جا افراط
کورکوزماك که باشی غه سلطنت هواسی بنیاد بولغای
و اول باش بو هوا بیله برباد بولغای . بو نوع کوب
بی خرد نادان لار اوزلارین عزیز و شریف تصور
قیلغان ایله قلتبان لار شریف و عزیز عمر ترکین
قیلدی لار و مذلت و خوارلیغ بیله سیاست داری غه
اسیلدی لار . تاج خیالی بیله باش لارین ترك ایتتی لار
و عدم ملکی نینك تختکاهی غه کیتتی لار .
ایکنچی نوع بو جماعت دین مقصورراق و بو کروه دین
خودپسندراق و متکبرراق اول خیل دور که نبوت
دعویسی میدانی غه مرکب سوردی لار و بو فاسد
خیال قلعه سی برجی غه علم اوردی لار . شعبده لاری غه
اعجاز تهمتی باغلادی لار و بی معنی هرزه لارین وحی
کسوتی دا جلوه بیردی لار هرخائن کاذب که بو دعوی نی
قیلا کیریشتی انبیا ارواحی دین انکا جزا رسوالیغ لار

یېتیشتی و دوزخغه یېتماسدین بورون بعضینی کویدوردی‌لار بعضینی سویدوردی‌لار و کولینی کوککا ساوردی‌لار و الارنینک فتنه‌سی اوتین اوچوردی‌لار ·

اوچونچی نوع بولاردین داغی غفلت کردارراق و لعنتغه سزاوارراق هم اوتوب دورلارکه غریب دعوی یولین توتوب دورلار انداق که فرعون بی عون و نمرود مردود و یانا هم بولاردیك بی ادب و بی حیالارکه قیلیب سهو و خطالار اغیزلاری غه تاش و توفراغ که مذکور بولاالمای ایش کا دعوی و لاف‌لار اوردی‌لار و دعوی‌لاری استیدا کزاف‌لار سوردی‌لار و اخرخداوند بی‌مثل و مانندکه انکا یوق‌دور شبیه و شریك و والد و فرزند یکتای‌دور بی‌اشتباه و بی اکراه وحده لاشریك له لااله الا الله غیرت الهی بیله و غضب نامتناهی بیله الارغه هم نی رسوایغ‌لار نصیب ایتتی و درك الاسفل‌غه کیتیب ایش‌لاری نی بیرکا یېتتی ·

بیت

ذره‌دین مینك قاتلاکم راك کیم قویاس‌لیق اورسا لاف
کیم که بولسا ذره عقلی بیلور کیم دیر کزاف ·

تنبیه) سبحان الله نی وسیع درکاه و نی رفیع
بارکاه‌دورکیم اندا پیل خرطومی پشه خرطومی‌غه
زبوزدور نی عجب اکر سرکش مبهوت و علمی
نکون‌دور • اینینك که یوز قلاده پیلی بار ایردی یاریم
پشــهٔ مهلك نیشی‌غه زبون و زار ایردی •
بو دعوی‌غه اول که روشــن دلیل‌دور اصحــاب
فیل واقعه‌سی بیله طیرا ابابیل‌دور •
تنبیه) هر نی کیم بقاسی پیوسته ایماس پرستش‌غه
شایسته ایمــاس • هر نی کیم بیر اوزی دیك کا
محــتاج‌دور الوهیت کشــوریدین اخراج دور •
تنــکری‌دورکیم کیشی‌کا اوخشــاماس و کیشی انکا
اوخشــاماس اولکه بو نوع ایماس تنکری‌لیــك‌کا
یاراماس • اول دورکه نی کیشی انکا اوخشار و نی
اول کیشی‌کا هراینه کیم هیچ کیشی‌نینك هیچ ایشی
اوخشاماس انینــك ایشی‌کا • نی انکا زمان و مکان
احتمــالی نی هیچ مکان و زمان اندین خالی نی
خلا انینك یبری‌دور نی ملا اما هم خلا و هم ملا
اندین تولا • کبریا و جبروت ایاسی خالق جبار دور
بو صفت‌غه اول سزا و بو صفت انکا سزاوار
دور • جل جلاله و عم نواله و لااله غیرهٔ •

تنبیه) تکبر شیطان ایشی و بیک‌لیک نادان ایشی متکبر تنکری دوستلاری الیدا مطعون و تنکری قاشی‌دا مردود و ملعون . خود پسند ایشی باری ایل‌کا ناپسند بیلیبکی‌کا مغرور بیلور ایل‌کا معیوب و تنکری‌غه مقهور . بت پرستلیغ یخشی‌راق که خود پرستلیغ .

تنبیه) یانا بیر امر عظیم احسان‌دور کیم انینک بیانی‌دا کوب سوز عیان‌دور « الانسان عبیدالاحسان » انکا دال و « هل جزاء الاحسان الا الاحسان » انکا کواه حال . جمیع مذاهب و ملل اهلی قاشی‌دا ثابت دورکیم یخشی‌لیق جزاسی یوق‌دور بجز یخشی‌لیق و نبوت لسان معجز بیانی‌غه داغی بو اشارت اوتوبتورکیم « احسن کما احسن الله الیک » اول حضرت موندای امر ایتیب‌دورکه یخشی‌لیق ییکور انداق که تنکری‌دین سنکا یخشی‌لیق یتیب‌دور . بو امر صفتی‌غه موصوف بولماقغه‌دور موندین عظیم‌راق امرنی نوع بولاالور و یانا انبیا و حکما و اولیا و عقلا و علما داغی مونکا متفق‌لاردور و هیچ کیشی مخالفت قیلمای‌دور و موندین احسن طریق بیتیلمای‌دور . احسان صفتی

سعادت ابد بيل فتنه و افت ياجوجى دفعى غه سد بيل . انسانيت باغى نينك دلپسندراق شجرى احسان دور و آدمى ليغ كانى نينك ارجمندراق كوهرى هم احسان دور . جميع پسنديده صفات و مستحسن حالات احسانغه تابع وانينك ضمنىدا مندرج و واقع دور . و اول بارچه يخشى ليغلارغه جامع و بارى يخشى ليغلار فى الحقيقه انكا راجع .

قطعه

عجب صفت ايرور احسان كه هر شريف صفت
كه كيلسا جنس بشردين انكا ايرور داخل
جواهر انكلا صفات انى جوهرى قفسى
كه بار دور اندا قايو بيرنى ايستاسانك حاصل .

تنبيه) اما بو زمان و دوراندا يا دوران و زمان انقلاب و قصوريدين يا دوران و زمان اهلى خرد و انسانيتى فتوريدين حالا بو ورق ايوريلوب دور و بو قضيه بر عكس بولوب دور . يخشى ليق جزاسى خشونت دين اوزكا و ملايمت پاداشى تكبر و رعونت دين باشقا نقش توتماس و صورت باغلاماس . هر كيم كا بير خدمت قيلدينك اون شدتغه مهيا

تورماك كيراك و هر كيشى كا يوز ملايمت كوركوزدينك
مينك غلظت و كدورتغه صلا اورماق كيراك . انى كيم بير
دعا قيلدينك كوپ قارغيش بيله قوتولماق يوق دور بير
آوكا كه بير مدح ديدينك اون ذم بيله خلاص بولماق
يوقدور بير ساغر مى بيركاندين قدح قدح خوناب
يوتماق كيراك بير قدح نوش ايچوركاندين اياق اياق
زهرغه اوزنى اماده توتماق كيراك . هر خدمتكارليق
قيليب مقابلهدا هم جفا كورسانك يانا خدمت كوز
توتارلار و هر وفادارليق قيليب اوتروداا رنج و عنا
هم چيكسانك يانا عبوديت طمع قيلورلار هر وفاغه
يوز جفا تارتسانك كنهكارسين و هر مهر و محبتغه
مينك درد و محنت قبول قيلسانك تبه روزكارسين
الارغه جان فدا قيلسانك شكرانه جانغه منت قويماق
تيلارلار اكر بو شكرانهنى ادا قيلسانك تكرارغه
شروع قيلماق ايستارلار . يوز مدعالارى حاصل بولوب
بيرى قالسا باشدين اياق مقصرسين مينك ارزولارى
بوتوب كيشى بير عذر اراغه سالسا اياقدين باش
مدبرسين . يامانليغ قيلغانلارى جا اون يخشيليق
قيلسانك سيندين يامانراق كيشى يوق ناز قيلغانلارى جا
مينك نياز كوركوزسانك سينينك ايشينكدين يامانراق

کیشی نینک ایشی یوق · جانینک نی دوستلیغ لاری دا
بیرماسانک دشمن جانینک ایرورلار خاطرلاری اوچون
ناحق قانغه راضی بولماسانک قانینکغه تانوقلوق
بیرورلار · دایم تیلاکان لاری دیک قیلغانینک غه بیر
نوبت تقصیر بولسا عمرونکدا قیلغانلار باری ضایع
و مدام ایستاکانلاری دیک قیلغانینک غه بیر قاتلا
تأخیر بولسا شکایت و تشنیع لاری شایع · پیاپی
الماق الارغه هنر بوزدین بیری کا عوض خیالیدین
کونکل لاری کا ضرر · ایمکاک لاری کا کوپ چیداسانک
اتینک بی ادراک تکلیف لاری دین اکر از باداسانک
ذاتینکغه تهمت امساک · بارجا مالینکنی فدالاری
قیلسانک بیر قاتلا سهودین لقبینک بی مروت
جفالاری مقابله سی دا عذر خواهلیق غه جان بیرماسانک
خطابینک بی حمیت · باشلاری غه کل ساچسانک
الاردین یوزونک کا تیکان سانجیلور اکر اول کل
ساچماغنی بس قیلسانک باغرینکغه چوکور تیکیلور
متعاقب نیازلارغه متواتر ناز پیشه لاری پیاپی
ستم لارغه دمادم لطف و کرم کوز توتماق
اندیشه لاری · بیچاره اول مظلوم که بو ظلم کیش لارغه
کرفتار و بو ستم اندیش لارغه فرمان بردار بولغای ·

بولار جفاسین بو جفاکش جانبدین جور و ستم لاری
جراحت لارینی مجروح بولغان باغری زخمی دین کور ٠

جفالارکیم مینینک جانیمغه بیتمیش دهر خلقی دین
بیری کفاردین کیلماس اسیر اولغان مسلمانغه
نی بیدادی که ایستارلار قیلیب سونکرا اوکش تهمت
داغی بو کلارلار اخر بو جفاکش زار و حیرانغه
بو بیداد اهلیدین کرجان بیریب مخلص ابرور ممکن
قیلیب جانی فدا بالله که منت قویغامین جانغه ٠

(تنبیه سخاوت بابی دا)

سخاوت انسانیت باغی نینک بارور شجری دور بلکه
اول شجرنینک مفید ثمری دور ٠ ادمی لیق کشوری نینک
بحر موج وری بلکه اول موج و بحرنینک ثمین
کوهری ٠ سخاوت سیز کیشی یاغین سیز ابر بهاردور
ورایحه سیز مشک تتار ٠ میوه سیز ییغاج همان اوتون
همان یاغین سیز بولوت همان توتون همان ٠
سخاسیز کیشی بیلا کوهر سیز صدف نینک بیر حکمی بار
دُرسیز صدف بیرلا اولوب قوروغان کشف غه نی اعتبار ٠
بخیل بهشت غه کیرماس اکرچه سید قرشی بواسون

سخی ناموغغه بارماس اکرچه بندهٔ حبشی بولسون ۰
سخی بولوت دور ایشی خرمن بلکه مخزن بیرماك
بخیل موردور دأبی خوشه بلکه دانه تیرماك ۰ همت
اهلی غهٔ دور سخاوت اختصاصی بوایکی شریف صفت
شاه ولایت خاصی ۰ ادمی بدن دور همت انکا روح
همت اهلی دین عالمدا یوز مینك فتوح ۰ همت سیز
کیشی ایر سانی دا ایماس روح سیز بدن نی کیشی تیربك
دیماس ۰ عالی همت شاهبازی دور بلند پرواز بی همت
سیچقان صیادی بورتیجی باز ۰ شونغار مسکنی شاهنینك
بیلاکی بورتیجی مقامی اولوکسه نینك ساسیغ بدن
و سونکاککی ۰ ارسلان ایشی صید اوروب سباعنی
تویغارماق سیچقان ورزشی درم اوغورلاب توکونی
اختارماق صاحب همت مفاسلیق بیله پست بولماس
همت سیز کنج تاپسا بییك لارکا همدست بولماس ۰
چنار ایلکی خالی لیغی دین بییك لیکی کا نی نقصان
توفراقغه نهان کنج لاری بیله نی علو شان ۰ همت
اهلی غه اکرچه بییك کوکبه دور اما سخاوت غه نیچه
مرتبه دور اسراف سخا ایماس و اتلاف نی معنی اهلی
سخا دیماس ۰ حق مالین کویدورکانی دیوانه دیرلار
و باروق کوندا کافوری شمع یاقغانی عقل دین بیکانه

دیرلار • مباهات اوچون بیرماك خود نمالیق و
اینینك بیله اوزین سخی دیکان بی حیالیق • اول که
ایل کورماکونچه بیرماس لئیم دور سخی ایماس •
تیلاب بیرکانینی هم سخادین ییراق بیل ارام بیله
بیرکاندین بیرماکانینی یخشی راق بیل • بیر ته اوتماکنی
ایکی بواوب یاریمین بیراچغه بیرکاننی سخی دی
اوز ییمای باریبنی محتاجغه بیرکاننی اخی دی •

تنبیه سخانی نوع قیلوردا) هنرلارنی تاپماق ییدورماك
دور و عیبلارنی یاپماق کیدورماك دور • محلی دا بیرکان
ایسکی چارتاره تون سخاوت و بی محل بیرکان زربفت
چارقب شقاوت • دیسانك که طعامینك ضایع بولماغای
ییدور و تیلاسانك که لباسینك ایسکیرماکای کیدور •
سخا طریقین مذکور بولغان سوزکا انکلا اما
کرم آیینی و فتوت رسومی اوزکا انکلا •

(تنبیه کرم و فتوت طریقی دا) کرم بیر جفاکش نینك
شدتی یوکین کوتارماك دور و انی اول صعوبت دین
اوتکارماك • بیر آوینینك محنتی خاری حملین قبول
قیلماق و اول تیکان نوکی دین کل دیك اچیلماق و اول
قیلغانی تیل کا کیلتورماماك و اغیرغه الماماق و اول
کیشی کا منت قویماماق و اینینك یوزی کا کوز هم

سالماماق • کرم صفتی اکرم الاکرمین ایشی دور صاحب کرم کیشی حق‌نینک بو نوع صفتی‌غه متابع کیشی‌دور بوورد کرم سبزی‌سی تره فروش دکانی‌دین اوزکا ییردا تاپیلماس و مهرکلی سپهر تیزکوش کلشنی‌دین اوزکا ییردا چیلماس • کرم بشر طبعی‌دا نایاب و نابود دور بو سبب‌دین کرم اهلی ناپیدا و نا موجوددور •

کرم کافین کویا کیمیا ابتداسی‌دین الیب‌دورلار و راسین سیمرغ راسی‌دین و میمین خوب‌لار اغزیدین توتوب‌دورلار چون اوچالاسی معدوم‌دورلار ایل انی اونوتوب دورلار بو جوهرنی عالم اهلی‌دین تیلاماك قویاشنی ذره‌دین تیلاماك‌دور و فلك‌نی سهادین ایستاماك •

(تنبیه مروت بابی‌دا) معدوملوق‌دا مروت کرم‌نینك اوروق قویاشی‌دور بلکه توأم قارداشی • ایکالاسی چون ایل بی‌وفالیغی‌دین اکه بولوب‌دورلار بولاردین قاچیب عدم ملکی سفری‌غه همره بولوب دورلار • صاحب کرم اول نفیس متاعی‌دین ایل‌لورنی صلاح بیلمای‌دور و صاحب مروت داغی اول شریف خلقی‌دین ایرلمای‌دور کیم ایکالاسی قایدا بولسالار

تنکری پناهی‌دا بولسونلار و هم عزت و شرف
ارامکاهی‌دا ٠
(تنبیه وفا بابی‌دا) وفا اول صفت‌دور کیم کرم و مروت
خلق‌نی انسیز کوروب ایتیب‌دورلار و انی تیلاماککا
عدم ملکی ساری کیتیب‌دورلار ٠ جهان‌کلشنی وفا کلی
دین زینت‌سیزدور و بشریت کلی وفا رایحه‌سی‌دین
نکهت‌سیز ٠ وفا شمعی‌دور که دهرنینک خاکدانین
یاروتمای دور و زمان بی‌وفالاری کونکلی بیله الفت
توتمای‌دور و نرکسی‌دور که دوران چمنی‌غه کوز
سالمای‌دور و کونکل‌لاری غنچه‌سی‌دا حقد و حسد
دیک کره‌لرین یازالمای‌دور ٠ محبوبی دور پاک خلقت
جز پاک کونکل‌کا انس و الفتی یوق مطلوبی‌دور
پاکیزه طینت جز پاکیزه فطرتغه میل و رغبتی یوق ٠
دری دور ثمین انسانیت تاجی‌غه زیور کوهری‌دور
آتشین ادمی‌لیق باشی‌غه افسر ٠ و عالمدا انسانیت
نابود و عالم اهلی‌دا آدمی‌لیق ناموجود ٠ وفاغه حیا
بیلا پیوسته‌لیق انداق که حیاغه وفا بیله وابسته‌لیق ٠
(تنبیه) کرم و مروت اتا و انا دورلار وفا و حیا
ایکی همزاد فرزند هر نیچه اول ایکاوکا نور بیله
صفادور بو ایکاوکا اتصال بیله پیوند ٠ هر کونکلنی

کیم وفا مسکن قیلور حیا هم تاپیلور هر مسکن دا کیم
اول تاپیلور بو هم تاپیلور وفاسیزدا حیا یوق حیاسیزدا
وفا و هر کیم دا بو ایکی یوق ایمان یوق و هر کیم دا
کیم ایمان یوق اندین ادمی لیق کیلماک امکان یوق ·
عمر کیم وفاسیز دور اندین امید کوزین یاروتسا بولماس
محبوب که بی وفا دور اندین جاوید وصالی طمع
توتسا بولماس · ایرانلار اهل وفا و خاتونلار بی وفا
کامل لار اهل حیا و ناقص لار بی حیا · وفا و حیا
عالم تیره مکانیدین اوتوب دورلار و لامکان عالی دا مکان
توتوب دورلار قالغان وفاسیز بی حیالار الارنی
اونوتوب دورلار و اوزلارین بیر بیرلاری اووتوب دورلار
هر کیمکا کیم بیر وفا ککور کوزدوم یوز بی وفالیغ
کورماکونجه قوتولمادیم و هر کیم بیله بیر مهر و محبت
آیینی توزدوم مینک جور و مذلت تارتماغونجه
خلاص بولمادیم ·

﴿ بیت ﴾

کیم کا قیلدیم بیر وفا کیم یوز جفاسین کورمادیم
کورکوزوب یوز مهر مینک درد و بلاسین کورمادیم ·
دور بی وفالاری جوریدین داد و دهر بی حیالاری

ظلمی دین فغان و فریاد تا عالم بناسی دور بو وقعه دا
مین کیبی هیچ کیشی اورتانمای دور وتا بی وفالیق
ابتداسی دور بو یالین غه هیچ کیمسه مین دیک
چورکانمایدور زمان اهلی بی وفالیغی دین کوکسومدا
توکان لار و دوران خلق بی حیالیغی دین باغریمدا
تیکان لار هر قایسی غه رقم اورای دیسام صبر ایوب
انکا وفا ایتماس و قلم سورای دیسام نوح عمری دا
تمام غه بیتماس ٠ حق یا الارغه انصاف و رحم
ساری توسل بیرکای یا بو مرحوم جفا کش غه
صبر و تحمل ٠

بیت

یا مرحمت اول خیل ستم کاره غه بیر کیل
یا صبر و تحمل مین بیچاره غه بیر کیل ٠

تنبیه حلم ذکری دا) حلم انسان وجودی نینک
فواکه لیک باغی دور و ادمی لیغ عالمی نینک جواهرلیق
تاغی حلمنی حوادث در یاسی دا کیشی لیک کیمه سی نینک
لنکری دیسه بولور و انسانیت میزانی تاشی غه
نسبت قیلسا بولور ٠ اخلاق شخصی نینک اغیر بهالیق
لباسی دور و اول لباس جنس نینک سنکین دیباسی

مخالف نفس‌لار صرصری اوچورماق‌دین ․ اسراغوچی و منافق بو الهوس‌لار هرزه‌سی تندبادی ساوورماقدین ساقلاغوچی ․ خلایق‌دین کیشی کا موجب تعظیم و اعزاز و اکابردین اصاغرغه باعث التفات و امتیاز ․ نیچه اولوغ کیشی تمسخر و طیبت قیلسا آنینک قاشی‌دا بی شکوه و وقار انجاکه مسن کیشی اهتزاز و خفت کورکوزسا انینک قاشی‌دا بی شوکت و اعتبار ․ اما دوران باغی‌نینک خس و خاشاك آیین‌لاری و یل‌دیك بی ثبات و تمکین‌لاری کوزیکا حلم اهلی اغیرلیق‌غه منسوب و کران جانلیق‌غه معیوب‌دورلار ․ قوبون دیك توفراغنی هواغه ساوورورلار واول سبکسارلیغ بیله باش‌لارین کوککا ییتکورورلار ․ تاغ پیکرین ایاغ استی‌غه الماق ایین‌لاری و دشت اجزاسین هواغه ساوورماق تمکین‌لاری یل دیك هر ایشیکیدین کیرارکا عارلاری یوق اوت‌دیك انشدان‌لیغدین اوزکا شعارلاری یوق ․ یل اکرچه لاله تاجین اوچورغای اما قیا کمری‌غه نیتا الغای اوت اکرچه تاغ ایتاکین کویدورکای اما قویاش اختری‌غه نیچوك یتا الغای خق کوی قوش‌نینک تمکین بیله ذکر ایتوری قاشی‌دا

قارلوغاچ نینک بی ملال یانکشاماغی ملالت کیلتورور و مصحف اوراقین خرد پیری تلاوت قیلوردا لئیم طفل نینک یل یو کوچ بیله ورق نی ساورماغی کدورت ییتکورور ۰ اما یل اکر کوککا ییتسون که سبکباردور و بی مقدار تاغ اکر توفراقغه باتسون که صاحب وقار دور و حلم شعار اینینک ضمنی دا اوتغه یاقیلغودیک خس و خاشاك و مونینک جوفی دا شاه تاجی غه تیکیلکودیك لعل انشناك ۰

﴾ بیت ﴿

اغیرلیق وزنیدین دور سیل دین غم سیرهری تاغی
ییتکیل لیک فرطی دین برباد ایرور قیقاق یافراغی ۰

(تنبیه) تنکری دوست لاری نینک حکایاتی و الار اخلاقی نینک روایاتی افسانهٔ دور کیم اویوغان کونکل لارنی اویغاتور و ترانهٔ دور کیم خیره لیغ دین قاتیقان کوزنی ییغلاتور ۰ یخشی لارغه اریشماك ایت نی پاك لار جرکاسی کا قاتتی ویامان لارغه قاریشماق انبیا اولادین جهنم غه اوزاتتی ۰

تنبیه) انکا کیم یقین کوزی کور دور تنکری دوست لارینی کورا الماس و انکا کیم توفیق اناغی

لنك دور تنكری بولی غه بوكورا الماس ٠ اكر كيشی بادشاه یاساغلیق دور ایشی نینك ایلكاری باروری عنایت غه باغلیق دور ٠

(تنبیه) اكر حق دین عنایت بولسا قول لار قولی شاه لار شاهی و اكر اول بولماسا عالم شیخ الشیوخی عالم نامه سیاهی ٠ لقمان كه بیر قول ایردی حكمت و نبوت بیله فرقین كوككا ییتكوردی جالوت غه اینینك دیك مینك قول ایردی غضب و سیاست تیغی اینینك باشین ییركا توشوردی ٠

تنبیه) مظلوم غه بخشایش كوركوزكه ظالم دین اسایش كوركای سین زیر دست لارغه نفع ییتكور اكر تیلاسانك كه زبر دست لاردین ضرر كورماكای سین ٠ خردمند مخالفت دین قاچار و موافقت غه ملایمت ایشیكین اچار ٠ زنبور غوغای دین نیش متصوردور و عسل سودای دین نوش میسر دور ٠ سعادتمند ییكت دور كه شهوت میلی قیلماس كیم بی سعادت قاری نینك خود ایلیكی دین هیچ ایش كیلماس ٠

تنبیه) درد اهلی نینك نفسی بیر اوت دور كه قاتیغ كونكلنی یومشاتور و قوروغ كوزنی ییغلاتور ٠

سوز اهلی نینك دمی بیر یسل دور کیم انانیت خاشاکین ساوورور و غضب توفراغین سو پورور. عاشق ایشی عجز و نیاز دور و عشق دلیلی سوز و کداز. پروانه غه کویماك و اورتاماك آیین بلبل غه نالهٔ زار و فریاد بی اختیار دین قایدا تسکین. کیجه ایشنار قورت زبانه آتشین قیلماس و کوپلاك پروانه ایشین بیلماس.

بیت

کیشی اونی یاساغان بیرلا بولورمو عاشق
صبح کاذب یاروماس ایلاکه صبح صادق

هر نی کیم بی بقادور تباه دور انکا کونکل باغلاماق خطا دور و اول که اندین اوزکا باری غه معرض زوال دور اول بیربار لم یزل ولا یزال دور. اینینك عشقین بیرك توت اول باقی دین اوزکا باری فانی لارنی اونوت

بیت

انینك عشقینی بیرك توتماق کیراك
یانا یار و یوقنی اونوتماق کیراك.

تذییه) مجازی عشق غه که بیر محبوب بولغای اینینك عشق دا بیخود و مغلوب بولغای حقیقی عشق بی قراری و اینینك تجلی صدمتی نینك بی اختیاری.

قلق و اضطراب دا انکا یاراشا کیراك بولغای
و غلبات جذباتی هم انکا اوخشاشا کیراك بولغای ·

بیت

سهانینك عاشقی چون ناله ایتکای
قویاش بی‌حالی‌غه کور کیم نی یتکای ·

تنبیه) دوست وصالین تیلار بولسانك عاشق
بول اکر اوزلوکونك بیله بولماسانك عاشق‌لار
تیکراسی‌دا ایوروول · اول اوت شعله‌سی اکر سنکا
هوس دور بیر شرر سینیك ساری یوزلانسا بس‌دور ·

قطعه

عشق بیر اوت دور که اینینك شعله‌سی‌دین بیر شرر
توشسا کردون پرده‌سی‌غه اورتار انداق کیم حریر
سین که جسمینك پرده تاریدین داغی بولغای ضعیف
توشا اول یانکلیغ جاقین توزکایمو اول تار حقیر ·

(تنبیه) ایران‌لار خدمتی‌غه اول که عمرین صرف
ایتار اکرچه عمری کیتار اما جاوید عمرغه یتار ·
اوزونکنی بو زمره‌دین یراق توتما باشینك بارسا بو
مدعانی اونوتما · عمر فانی دور و بی وفا اول باقی حیات
و موجب بقا ·

مثنوی

ایرانلار خدمتی‌دین چیکماکیل باش
اکر باشینکغه کردوندین یاغار تاش
که کر اول تاش ایله باشینک اوشـالغای
سعادت خطی‌دور کر زخمی قالغای •

(تنبیه) ولی نعمت‌غه عیب روا کورکوچی قول پیری‌غه مرتد مریددور اتاسی‌غه حرام زاده اوغول • مریدغه پیر و اوغول‌غه اتا خادم‌غه مخدوم حق انداق دور که بنده‌لارکا قادر قیوم حق •

مثنوی

کیم که اتا امری‌غه قویماس بویون
پیرایله مخدوم ایشـین ذیر اویون
بیل که چیکار تنکری یولیدین اباق
تنکری بیـله عاق بولار پیرله عاق •

تنبیه) هرکیم که بیر آو بیـله یاردور یا که یارلیغ دعویسی‌دا باردور کیرالک که اوزی‌کا روا تومماغان‌نی یاری‌غه روا توممـاسا • کوب نیمه اوزی‌کا هم روا تودسا انکا تومماسـا • بس مشقت که اندین روح‌غه الم یتـار کیشی انی اوز جسم و جانی‌غه تجویز ایتار اما

انی اوز یاریغه تخیل قیلا الماس اکر تخیل قیلا السا
وحشتی دین حیاتی قالماس ·

﴾ قطعه ﴿

یار اول دورکه هرنی کیم اوزیکا
ایستاماس یاریغه هم ایستاماکای
اوزی ایستارکه یار اوچون اولکای
انی موندا شریك ایلاماکای ·

(تنبیه) کونکل بدن ملکی نینك پادشاهی دور انکا
صحت مونکا هم صحت انکا تباهی مونکا هم تباهی ·
پس اول که کونکل ملکی نینك صاحب جاهی
بولغای شاهلار شاهی بولغای · بدن صلاح و فسادی
کونکل صلاح و فسادیغه تابع و ملك اباد
و خرابلیغی شاه عدل وظلمی غه راجع · پادشاه ملك
بدنی نینك جانی دور وکونکل تن ملکی نینك سلطانی ·

﴾ بیت ﴿

ملك اوچون سالم کیراك دور خسرو کشور پناه
تن اوچون اول عضوکیم بولدی بدن ملکی دا شاه ·
تنبیه) شاه دین هم لطف مرغوب دور هم سیاست
مطلوب دور اما هر بیری اوز محلی دا خوب دور
بس انکا دوست نی دشمن دین فرق ایتارکا کوب

ملاحظه کیراك و فراست و یارنی اغیاردین تانیرغه
کوب تجربه کیراك و کیاست · نیوچون کیم اندین
باری‌غه بیم و امید بار ضرورت دورکه کورکوزکای
اوزین بنده‌وار · یقین بولغونجا هرقایسی نینك حقیقت
حالی نامناسب امورنینك بار احتمالی ·

بیت

ناکهان کر بی‌تأمل سورسا بیر حکم عنیف
کیم ضعیف اندین قوی یاخود قوی بولغای ضعیف ·

تذبیه) اوکتا حکمی بیر آونی قیلسا نابود اول زمان
پشیمان بولماق نی سود یا محل‌سیز بیر آونی قیلسا عالیشان
یه‌لکاندین سونك پست اینسا اوز شانی‌غه‌دور زیان ·

بیت

تأمل موندا واجب‌دور بغایت
که بولماغای بو نوع ایش بی‌رعایت ·

تذبیه) پادشاه دشمن‌غه انداق غضب سورماماك
کیراك که دوست هم اندین ایمن بولماغای و مخالف‌غه
انداق سیاست کورکوزماماك کیراك که موافق هم
اندین مطمئن قالماغای · بیت

کیراکاس مخالف‌غه انجا عناد
که قیلغای موافق‌نی بی‌اعتماد ·

(تنبیـه) فاسق عالم دانشوری دور اوز نفسی‌غه ظالم غنی بخیل نادانی‌دور اوز زیانی‌غه محیل • بو ایکی کیشی عمر ضایع اوتکاردی‌لار وکورکا حسرت و ارمان الیب باردی‌لار بیری اول‌که علم اورکانورکا رنج تارتتی و عمل قیلمادی بیری اول‌که مال یغارغه ایمکاك چیکتی و صرف قیلورین بیلمادی •

﴿ قطعه ﴾

عالمی کیم علمی ایردی بی‌عمل
یا غنی کیم مالی‌غه بخل ایردی یار
اوالدی‌لار یوز حسرت و ارمان بیله
ایل‌کا بوالدی ایش‌لاریدین اعتبار •

تنبیـه) یامان‌لارغه لطف و کرم بخشی‌لارغه موجب ضرر و الم‌دور موشوك‌کا رعایت کبوترغه آفت‌دور و شغال جانیدین توتماق تاووغ تخمین قوروتماق دوز •

﴿ بیت ﴾

بوری‌نی قوزی بیرلا قیلغان سیمیز
کیمك جمع و خیلی‌غه ذور رحم‌سیز •

(تنبیه) علم اورکانماك دین تقویتی اوچون دور یوق‌که دنیی جمعیتی اوچون • خیرسیز غنی یاغین‌سیز سحاب و عمل‌سیز عالم دابهٔ کیم انکا یوکلارلار کتاب •

بيت

حمال نفیس رخت ایله اورسا قدم
یوق نفع انکا غیر مزد بیر ایکی درم ·

تنبیه) بخیل نینك مالین اسراردین محنتی قاتیغ و حسودنینك فعلی اویاتی دین عیشی اجیغ کیم اول اوز غناسی دین ذلیل دور و بو اوز قیلیغی دین علیل ·

بیت

انکا مالی نینك حفظی رنج و عنا
مونکا فعلی نینك زشتی درد و بلا ·

تنبیه) کیشی مالیدین نی کیم بهره الدی انینك دور و هر نی کیم اسرای اوزکانینك · زحمت بیله تاپقانینك نی اوزونکدین ایاما و محنت بیله ییغا نینکنی دوست لار بیله بی دشمن اوچون اسراما ·

بیت

مال اول دور کیم ایل اندین السا بهره
دشمن اندین تاپسا تینك دور نوش و زهر ·

تنبیه) عقلا سلاطین لطفی غه اعتماد قیلمای دور لار و حکما مجانین قولی غه اعتماد جایز بیلمای دور لار کیم اول بیری صاحب اختیار دور و بو بیری بی اختیار خردمند غه ایکالا سیدین احتراز قیلماق سزاوار ·

بيت

اول چو صاحب اختیار اولدی و بو بی اختیار
ایکیسی دا حزم و حکمت نینك خلافی اشکار ·

تنبیه) هر دشوار ایش که مال صرف ایتماك بیله میسردور قیلماسانك جانغه خطر · مال صرفین غنیمت بیل و سلامت ساری عزیمت قیل ·

قطعه

درم بیله بولا السا ضررنی قایتارماق
خطادورور کیشی اول ایش دا ایلاماك تعطیل
اینك پناهی غه کیر تنکرینی پناه ایلاب
ولیك ایلا بو خیر ایش قیلوردا کوپ تعجیل ·

(تنبیه) هر ایش کفایتی دا کیم سرانجامی دا تشدد بولغای و طبع غه تردد اول جانب نی توت که ایمکاکی ازراق یوز بیرگای و ازاری کم راك خاطرغه کیرگای · دنیاغه تعلق ایش نی سهل توت و دین ایشی دا سود تصوری بیله کونکلنی آووت · نادان پندی دا غلط مقرر دور و دشمن نصیحتی دا فریب متصور · اندین بازی یما و موندین اوزونك کا بازی بیرما ·

بیت

خوش‌دور خردی کوپ ایل سوزی‌کا کیرماک
نی بازی ییماک خوش و نی بازی بیرماک •

تنبیه) نفس‌دین سنکا ظلم یتسا نداءت ایشیکین آچ و تنکری پناهی‌غه قاچ • توبه ایتاکی‌کا ایلیك اور و اول توبه‌نینك اوستی‌دا مردانه تور •

قطعه

نفس کافردین نی کیم یتکای سنکا
توبه ایلاب توبه‌دا مردانه بول
یول ایکی دور جرم بیر دور توبه بیر
اول یول ارباغلاندی آچوق‌دور بو یول •

تنبیه) اکر بد نفس‌دین ظلم یتسا شکر واجب بیل و تنکری حمدین ادا قیل که سین ایماس‌سین ظالم کریز و اول ایماس دور مظلوم عاجز • مظلوم‌لیق ابتلاسی‌دا بولغان یخشی‌راق که ظالم‌لیق بلاسی‌دا •

بیت

کیشی‌مینك ظلم اکر چیکسا کیراك بولماسه قانع
لیك بیر ظلم‌غه مینك نوع کیراك انکلاسا مانع •

تنبیه) زمان اهلی دین اوزین صاحب دل توتقان بالغان آیتور و بیدل توتقان نینك هم سوزی یالغانلیق ساری قایتور ۰ نیوچون کیم اول که صاحب دل بو دعوی ظهوری اندین مشکل و اکر اول کیشی زمان اهلی نینك بیدل لیغی غه یوراك سیزلیق محمل ۰ بو کونکل سین خیال قیلغانك کونکل ایماس صاحب دل یوراکنی کونکل دیماس ۰

بیت ❋ هم انی دجال تاپیب هم نبی
عیسی ایله تینك مو بولور مرکبی ۰

تنبیه) لحم پارهٔ صنوبری اکر کونکل دور صنوبر دیك صاحب دل تاپیلماس و اکر بو قان باغلاغان غنچه پیکری کونکل دور بهاردا کلبن دیك پردل کیشی تخیل قیلیلماس ۰ اما بولارنی کونکل دیماك سزاوار ایماس و کونکل سوز و دردی بولاردا بدیدار ایماس ۰ کونکل معرفت باغی دین وحدت ریاحینی نینك ایسکان نسیمی دور و روحانیت کلستانی دین اشنالیغ کل لاری نینك شمیمی ۰ حسن ملاحتین ادراك قیلغوچی هم کونکل و عشق اوتی یالینی غه یاقیلغوچی هم کونکل ۰ خوبلار حسنی نوری غه کباب لیق قیلغوچی همول و جمال لطافتی کنجی غه خرابلیق قیلغوچی همول ۰ عشق

ملکی ابادلیغی انینك اشکی سیلابیدین وُ شوق شبستانی
یاروغلوغی انینك شعله سی تابیدین کیم اهل دل لار
کونکلی بو عشق شعله سی نوریدین و اول شعله
نوری سروریدین ایریلماسونلار وریایی زهد خیلی غه
قاتیلماسون لار ۰

نظم

مین بیدل غه یارب بو کونکلنی تونغیل ارزانی
انی مین دین آییرما داغی مین سیز تونماغیل انی ۰

تنبیه) اول کونکل کا کیم قاتیغ سوزدین ریش
بولغای اجیغ تیل زهر الود نیش بولغای ۰ کونکل دا
تیل سنانی جراحتی بولماس انکا هیچ نیمه مرهم یرین
تونماس ۰ هر کونکل که تیل سنانی دین جراحت دور
هم یومشاغ سوز و شیرین تیل انکا مرهم راحت دور
ملایم تکلم وحشی لارنی الفت ساری باشقارور
فسونکر افسون بیله ییلان نی توشوك دین چیقارور ۰

بیت

حسن و جمال سیز کیشی شیرین کلام ایسه
صید ایلار ایلنی نکته فصاحت بیلان دیسه ۰

تنبیه) تیلی کا اختیار سیز ایل کا اعتبار سیز ۰ هرزه کوی
که کوب تکلم سورکای ایت دور که کیجه
تانك اتقونجا هورکای ۰ یامان تیل ایلك انداق که

ایل کونکلی کا جراحت یتکورور اوز باشی غه هم
آفت یتکورور. نادان نینک موحش هرزه غه بوغزین
قیرماغی ایشاک نینک جهتسیز قیچقیرماغی. خوشگوی
که سوزنی رفق و مواسا بیله آیتقای کونکل کا یوز غم
کیلا تورغان بولسا انینک سوزیدین قایتقای. سوزدا
هر بخشی لیق دور که امکانی بار موندین دیب دور لار
که نفس نینک جانی بار. مسیحا کیم نفس بیله اولوک کا
جان بیردی کویا که بو جهتدین ایردی. مکروهی که
هرزه سی طویل و آوازی کریه دور اوزی اول صوتی
بیله قوربغه غه شبیه دورور. سعادت بخش روح لار
زلالیغه منبع هم تیل و شقاوت لار نحس کوکبی کا مطلع
هم تیل. تیلی کا اقتدارلیق حکیم خردمند سوزی کا
اختیارسیز لئیم نژند. تیل که فصیح و دلپذیر
بولغای خوبراق بولغای اکر کونکل بیله بیر بولغای.
تیل و کونکل خوبراق اعضادورلار انسان دا سوسن
و غنچه محبوبراق ریاحین دورلار بستان دا. ادمی
تیل بیله سایر حیواندین ممتاز بولور و هم انینک بیله
سایر انسانغه سرفراز بولور. تیل مونجه شرف بیله
نطق نینک آلتی دور و هم نطق انینک دور که اکر ناپسند
ظاهر بولسا تیل نینک آفتی دور. عین القضاة تیل

شرفی دین مسیح گفتار بولدی و حسین منصور تیل
سرعتی دین دارغه سزاوار • ﴿ بیت ﴾
هر نیچه بیم هجر سوزی عاشق اولتورور
وصلت بشارتی یانا جسمی غه جان بیرور •
(تنبیه) تیل دین عذوبت دلپسنددور و لینت
سودمند • جوجوك تیل که اجیغلیق غه ایورولدی
ضرری عام بولدی قندنی که مسکر باده قیلدی لار
حرام بولدی • جوجوك سوز صاف کونکل لارکا نوش
دور بارجا اطفال ملایم طبعی حلوا فروش دور •

﴿ بیت ﴾

خوش سوزکا کیم اولسا مست بیهوش
شربت ارا زهرنی قیلور نوش •
تنبیه) هر کیم که سوزی یالغان یالغانی ظاهر
بولغاج اویالغان • یالغان نی چین دیك ایتقوچی سخن ور
کوموش نی التون بیله روکش قیلغوچی زرکر • یالغان
افسانه لاردا اویقو کیلتورکوچی یالغانچی اویقودا
تکلم سورکوچی • یالغان ایتقوچی غفلت دا اوق دور
سوزنینك اصنافی بغایت چوق دور و یالغاندین یامازاق
صنفی یوق دور • اول که یالغان بیله صرف اوقات

ایتکای انکا بو یامان کیلماکای یانا مباهات ایتکای اکر مستمعین نی غافل تاپقای یالغانین چین کا اوتکارسا مقصودین حاصل تاپقای • زهی تنکری غه یامان بنده نی تنکری دین نی خلق دین شرمنده • مونداق نجس نینک چون ایرور یوزی یامانلیق ساری بو نحوست شعار قوتلوق اوی دین تاشقاری •

بیت

اول کیشی نی قوتلوق اوی دین تاشقاری سورماك کیراك قوتلوق اوی دنیادورور یعنی که اولتورماك کیراك •

بیر اوکه یالغان سوزنی بیر اوکا باغلاغای اوز قارا بولغان یوزین باغلاغای • کبیره کناه دور از سوز که هم اوتروك دور زهر مهلك دور اکرچه که مقداری اوکسوك دور •

بیت

زهر نی از ایرسا مقداری داغی مهلك دور
ایکنه نینك نوکی ضعیف ایرسا داغی کور قیلور •

تنبیه) اول که سوزنی بیر ییردین یانا بیر ییرکا ییتکورکای ایل نینك اوتکان کناهین اوز بوینی غه ایندورکای • نمام لیغ چین سوزکا ممنوع دور اکر ظهور ایتکای خیال قیل که یالغان سوزکا نی ییتکای • سوز تیرکوچی نینك اکر کیچیکی اکر اولوغی بیل که ایرورلار تاموغ اوتی نینك توزوغی •

بیت

کیم سوزنی تیریب ایتقوچی‌نینك اغزیغه بیرکای
مالك انی دوزخ اوتی‌نینك دودیغه تیرکای ·

تنبیه) اول که جز قوت دعویسی اظهار قیلماس کویا که حق‌نینك قوی المتین ایرکانین بیلماس · آدمی که قوت خیالین کونکلی‌کا کیچورور توفراغی دورکه یل اورغاج اوچورور · دنیا دار الحوادث دور انکا کونکل باغلاماقغه غفلت باعث · عالم عمر دیك بی‌وفادور و انینك دولتی‌غه اعتماد قیلماق خطا ·

تنبیه) عمر نینك بوکون تانکلالیغی مفهوم ایماس بلکه بوکون اقشامغه‌جه نی بولوری معلوم ایماس · بشر خیلی دار بقاغه اهل عزیمت‌دور و تیریک‌لیك بیرنیچه کون غنیمت · بو دار فنانی بیش کون غنیمت بیل و دار بقانینك اوزون یولی یراغین قیل · اول یول یراغی صالح عمل‌دور اندین سونکرا اعتماد حق لطفی‌غه عز و جل · عملی که تنکری قبولی‌غه شایسته‌دور هم تنکری توفیقی‌غه وابسته‌دور عمل‌غه هم اعتماد قیلوردین کیچ انینك فضل و کرمی بولماسا علم و عمل هیچ ·

تنبیه) قوش تا تمنای خام غه توشماس صیاد ایلیکیدا دامغه توشماس و انکا تا اجل قفسی ایشیکی اچیلماس صیاد دام و دانه‌سیغه میل قیلماس .

(تنبیه) سلاطین درگاهیدین ییراق و خواقین بزمگاهیدین قیراق بلکه تیکراسیکا هم یاووماغان یخشیراق . بولاردین قاچقیل که الفرار مما لایطاق . بیر اوکه هر نی کونکلی تیلاسه قیلا الغای انکا اوز اختیاری بیله یاقین بارغان اوزینی اوزی بلاغه سالغان . رایی توتسا عیبلار الیدا هنر و هرشایسته هنرلار قاشیدا عیبدین بتر . مونداق مظهر خدمتین اختیار قیلغان مردك خر . کیشی خاصیت اوچون شیر اسرارمین دیکایمو و عافیت تاپار امیدیغه زهر ییکایمو . سلاطین خدمتیغه جرأت کورکوزماك اوز رشته‌ء حیاتین اوزماکدور و اغونی ایچارکا سوزماك و الارغه تقرب تیلاماك اوز قتلیغه بلا تیغین بیلاماکدور . کرلماکلاریدا چاقین حکمی بار یاروغلوغی بی‌اعتبار کویدورماکی وجوددین قوبماس اثار .

قطعه

چاقسین یاروغلوغی مدی سمادین ارضغه‌جه
زمان طولی ایکی لفظ اوقورغه‌جا بیتماس
ولی نی یرکاکه توشتی قاتیغ و کریوشماغ
یریب انی سوغه تا بیتماکای قرار ایتماس ·
تنبیه) حکمـا سلاطین حالی کیفیتین بیلیب دورلار
الارنی اوتغه تشبیه قیلیب دورلار · اوت نفع ییتکورور
یراقدین اندین منتفع بولماق اولی قیراقدین · اتشکاه
اوتی قیراقدین نفع ییتکورور ایچی کا توشکاننی فی‌الحال
کویدورور عاقل انکا یاووماق نامناسب‌دور و انداق
بلادین حذر واجب · اوزین ایسیتودغه آووج اچ
اما کویدورکودیك انکلاسانك کیین قاچ ·
تذبیه پادشاه‌لار ذکری‌دا ·) بعض کریم اخلاق‌لار بیر
دیار پادشاه عالی مقدار کامکاری دریای مدحی‌غه باتیب
دورلار و انی کوپروککا اوخشاتیب دورلار · بومعنی بیله
که کوپروك مخلوقات‌نینك خسیس وشریف یوکین کوتارور
والارنی سو زحمتی‌دین وباچیق مشقت و غلظتی‌دین
اوتکارور · بعضی که توجه اندیشه‌غه قیلیب‌دور انینك
نسبتین بیشه‌غه قیلیب‌دورلار بو مناسبت بیله کیم بارچا
انواع حیوان وانسان وبهایم وسباع بلکه نامحصور

وحوش و طیورغه پناه و ارامگاه بیرور و یماك
و ایچماك لارین یتکورور • بعضی که نفعین عام
و انعامین فاش دیبدورلار بو خاصیتلاردا انی
قویاش دیبدورلار یعنی شهر و بیابان نی روشن ایتار
و ویران و اباداه اندین یاروغلوق بیتار • بعضی که
رفیع و نافع و فلك جناب دیبدورلار بو مناسبتلار
بیله انی سحاب دیب دورلار یعنی قارا توفراقغه درلار
ساچار و نیش ایلك تیکاندین کل لار اچار بعضی ترك
حکماسی و بو قوم عاقل و داناسی اوز طورلاری بیله
که کلام سوروب دورلار انی بوز کیز کا اوخشاتا مثل
اوروب دورلار یعنی که سودین و توفراغدین
یوزی کا نی کیلسا تحمل قیلور و اوزی کا سینکورور •
اکر نیش اورسالار و چوکور سانجسالار سورورغاندین
سونك یوزی کا اثر یتکورماس و اوزی کا کیلتورماس •
و اکر ایکی مخالف جماعت هر قایسی بیر ساری
تارتسا هر ساری اول جماعت مناسبی میل قیلور
ایلیك تارتسالار یانا اوز حالیغه کورا بیغیلور یانا
وصفی اجناسین کیم بیر بیری اوستی کا تیریب دورلار
مناسب نیمه لارکا نسبت بیریب دورلار اما سوز
اختصاری جهتی دین و تطویل وهمی دین نکته اور
ایتیلمادی و سوز کوپراك آیتیلمادی کیم بو مذکور

بولغانجه یوز عادل سلاطین صفاتی‌دا بار و بارچا
ذکر قیلغانجه مینك بیرته‌نینك پادشاهیمیز ذاتی‌دا تأمل
قیلغان تاپار • حق سبحانه و تعالی بو مذکور بولغان
سلاطین‌غه توفراغ حضیضی‌دا قرار بیرکای انکا
سپهر سلطنت اوجی‌دا مدار نصیب قیلغای
تاسینوق‌لار ایشی اندین بوتکای و بیقیلغان‌لارغه
اندین دستکیرلیك ییتکای • ﴿ بیت ﴾

تا قردوز اتی غه نعل او اسون
تا قوباش دور باشی‌غه لعل اواسون •

تنبیه) یالغانچی اونوتقوچی و تأمل واحتیاط یولیدین
کناره توتقوچی • هر کیم که سوزی چین بولماغای
راست‌لار کونکلیکا اول سوز قبول آیین بولماغای •
یالغانچی سوزین بیر ایکی قاتلا اونکارکای اوزکا
نیتکای یالغانی ظاهر بولغاندین سونکرا انکا رسوالیغ
ییتکای و سوزی اعتباری ایل کونکلی‌دین کیتکای •
کونکل مخزنی‌نینك قفلی تیل و اول مخزن‌نی اچار
کلیدی سوز بیل • ﴿ بیت ﴾

کونکل حالتی سوز دیکاچ بیلکوروز
که مخزن‌دا در یا صدف ریزه دوره

تنبیه) چین سوز معتبر یخشی سوز مختصر • کوپ

دیکوبجی ممل مکرر دیکوبجی لایعقل • عیب جوی معیوب عیب کوی منکوب • توز کورکوبجی پاك نظر هنر کورکوبجی راست بصر • اول کیم دماغی دا خبط سوزی دا یوق ربط • دماغی صحیح کفتاری فصیح سوزی حساب سیز اوزی حساب سیز • سوزی دا پریشانلیق اوزی دا پشیمانلیق • سوزکه فصاحت زیوریدین مزین ایماس دور انکا چین لیك زیوری بس دور یالغانجی سوزدا هر نیچه فصیح راق سوزی قبیح راق • چین سوز نیچه که بی تکلف قایل غه عبارت ساده لیغی دین یوق تأسف • کل کا بیر توق لباس دین نی زیان درغه بدشکل صدف دین نی نقصان • یالغان سوز جز نظم دا ناپسند و اینك قایلی ناخردمند •

﴿ بیت ﴾

سوز ایچره که یالغان ایرور نا پسند
چو نظم ایتی لار قیلدی دانا پسند •

تنبیه) نادان ایشاك بلکه ایشاك دین هم کراق • ایشاك کا هر نی یوکلاسانك کوتارور و قایان سورسانك اول یان بارور عقل وتمیز دعویسی یوق بیرماسانك آج دور بیرسانك توق • زبونی دور بارکش خارکش بلکه انبارکش • نادان بو صفت لاردین

مبرا ذاتی بیلیك حلیه‌سی‌دین معرا • ایشی غرور
و تکبر خیالی‌دا یوز فاسد تصور • باری مهملی
اوزی‌کا خوب بارچا مکروه فعلی اوز قاشی‌دا
مرغوب • کونکلی‌دا ایلکا یوز ازارخیالی و جهلی‌دین
اولوسغه مینك ضرر احتمالی • ایشاك اونی‌دین قولاقغه
ازاردور اندین اوزکا نی عیبی باردور • تیکیرماندین
اوبی‌کا اون کیلتورور انی بیشورماککا یازی‌دین
اوتون کیلتورور • مشقتی منت‌سیز و صعوبتی
کلفت‌سیز • نادان‌نی ایشاك دیکان متغیر ایشاك قاشی‌دا
یامان و یخشی دیکان بیر • ﴿ بیت ﴾

بیری‌دا مونجه هنر اول بیری‌دا مونجه عیوب
قایسی‌نینك خوب ایکانین اهل خرد بیلیکای خوب •

تنبیه) شریعت جادهٔ‌دور توز اندا خواه کیجه یور
خواه کوندوز • صراطی دور بغایت مستقیم اندا
ازیقماقدین نی وهم و نی بیم • هرکیم که اول یولغه
عازم بولغای ایکی دنی سعادتی انکا ملازم بولغای •
اندین چیققان ایتتی توز بارغان مقصدغه یتتی
هرسالك که مقصدغه ییتیب‌دور بو یولدین چیقمای
کیتیب‌دور ازیقیب چیققاج ایتیب‌دور • بو صراط
استقامتی انکاکیم دست بیردی « فاستقم کما امرت »

مأموری اول ایردی . قیل دین اینچکا و قیلیچ دین
ایتیك یول دور هرکیم بو یولنی مردانه قطع ایتسه
ایر اول دور . انکا کیم صراط مستقیم دین عبور
بولماس نصیبی جنت دا کوثر و حور بولماس .

﴾ بیت ﴿

جادهٔ شرع بیله کیم که اوزین توز قیلدی
دولت سرمد انکا هر ساریدین یوز قیلدی .

تنبیه) فاسق بی ندامت شوم قیلادورغانی سعادت اهلیغه
مذموم . زهد و فسق ایرکا تقدیری یزداندین دور
اما ایکالاسینی بیر کورماك ناداندین دور . تقوی غه شکر
کیراك و عصیانغه عذر و ندامت بودور توفیق اهلی غه
علامت . هر فسق که پشیمانلیق اوتین یاروتقای اول
اوت تردامن لیق الودهلیغین قوروتقای . جرم اعترافی غه
عذر توفیق نشانهسی وزهد غروریدین تکبر شیطان
فسانهسی . بو زهد شیخ خودپسند ایشی اول عذر
رند نیازمند ایشی . بو بیری امید جاویدغه سرمایه
و اول بیری یأس مؤبدغه پیرایه . ﴾ مثنوی ﴿

هر زهد که عجب ایرور انکا ضم
کونکلوم حرمی غه قیلـه محرم
هر فسق که عذر ایرور انکا یار
اول یان مینی مایل ایلا زنهـار .

تنبیه) یامان قیلیقلیق بد خوی و بات اچیغلیق ترش روی بیر بلاغه کرفتاردور و بیر ابتلاغه سزاوار هر یان بارسا اندین قوتولماس و هر ساری قاچسا اندین خلاص بولماس • غالب دشمنی دور دائم اوزی انکا مغلوب قاهر عدوئی دور همیشه وجودی انکا منکوب •

تنبیه) کولاکاچ یوزلوك خوش اخلاق که نفاق کدورتی دین بولغای ییراق بنقد بهشت ایرور جلوه کاه و مقامی و فردوس اعلادا دور تحرك و ارامی • اچوق یوزیدین خلایقغه نشاط و چوچوك سوزیدین اواوسغه انبساط • مردمایغ بیله کونکللارغه محبوب و انسانیتلیغ بیلا جانلارغه مطلوب • اسوده اندین یار و اغیارکه موندایق کیشی بولسون عمرندین برخوردار •

﴿ مثنوی ﴾

یوزیدین کونکللارکا عیش وطرب
سوزیدین بدنلارغه رفع تعب
اچوق چهرهسی تازه کلدین نشان
حدیثیغه بلبل بولوب جان فشان •

تنبیه) دشمن غرور یدین غم بیمه و مداح خوش امدین چین دیمه کیم انینك غرضی اوز مقصودیغه کام دور و مونونك مقصودی سیندین محقر انعام • اکر ایکالاسی کا

التفات قیلماسانك وقبولین لازم بیلماسانك اول اوز قصدی اجراسیدین معطل و تدبیری مهمل بولور و مونونك مدحی هجویغه مبدل بولور ·

﴾ مثنوی ﴿

بیر یسیکا غرض اوز مدعاسی
بیر یسی قصدی انعام التماسی
چو سیندین تاپسادیلار هیچ پروا
بیری خصم و بیریدور هجو ارا ·

تنبیه) موحش خبر چیندور دیب دوستغه ینکورمه و بیرآونینك عیبی واقع بولسا یوزیکا اورمه · قویغیل کهاول چین خبرنی دشمن ینکورسون و تحمل قیل که اول عیب ماجراسین عدوسی سورسون ·

﴾ مثنوی ﴿

نی سوزدین که یتکای بیر آوکا غبار
نی لازم که سین قیلغاسین اشکار
قویابیر که قیلسون عیان دشمنی
کهباردور عداوت عدونینك فنی ·

تنبیه) خردمند اول دورکه یالغان دیماس اما بارجا چین هم دیکولوك ایماس · بیر آوکه کوزی احول دور چو خلقت خالقدیندور انکا نی مدخل دور ·

بو سوزنی اینینك یوزی کا قیلماق اظهار بر تقدیر که
چین‌دور اما نی لطفی بار . حق صنعی غه اعتراض
دور و ناحق بیر اوکا خجالت اوزونك کا نادانلیق
اظهاری دور و بیر کونکل کا ملالت . بو نوع
وحشت انکیز چین‌دین بول بیراق که ملایمت امیز
یالغان اندین یخشی راق . بیت

بالغـان اولسـا ملایمـت آمـیز
وحشت انکیز چین‌دین انکلا عزیز .

تنبیه) بشر جنسی غه اوز خطاسی دلپذیر دور
و مردود فرزندی ناکزیر یامان شعر دیك که طبع
زاده‌سی دور ایکالاسی بشر طبعی نتیجه و مادەسی دور .
اکر منکوب بولسون یا مرغوب اوزی کا کورونکوسی
دور محبوب . عاقل بو طریقنی شعار قیلماس و یخشی
یامانی حق یارا تقاندین ارتوق واوکسوك بیلماس .

مثنوی

یامان یخشینی تنکریدین انکلاغیـل
یامانی یامان یخشیـنی یخشـی بیـل
یامانی اکـر یخشی قیلسانك کمان
ایرور یخشینی هم دیکان دیك یامان .

تنبیه) قناعت استغنا سرمایه‌سی دور و شرف و عزت پیرایه‌سی · مفلس قانع غنی شاه وگدادین مستغنی طمع مذلتغه دلیل وغنی طامع خوار و ذلیل · طمع بیله اولکه الاالور والماس عدم طمع هیچ سخاوتدین قالماس · بو نوع سخا اهلی کریم و طماع خیلی لئیم ·

﴿ بیت ﴾

خوارلیغلار باشی طمع بیلکیل
دایما عز من قنع بیلکیل ·

تنبیه) بارلیغ که لطف و کرمی عام بولغای یوقسزلیق‌دا انکا بارجا ایلدین کام بولغای · کام بولماسا باری خجالت بولماغای و ایل سرزنشی‌دین ملالت باری بولماغای ·

﴿ بیت ﴾

چو دفع خجالت ایرور کام‌جه
ندامت یوقی ایلدین انعام‌جه ·

تنبیه) بات میسر بولغان کیچ کا تارتماس و اوکمک بیله بهاسی ارتماس · سفال چوچاك که هر داش‌دین مینك چیقار قیمتی بیر درم‌دین ارتوق ایماس و کوندا یوز سینسا کیشی حیف دیماس و تأسف یماس · چینی اپاغ قیمتی پاساردا صعوبتی‌غه کورا دور اسراماغ‌دا اهتمام قیمتی‌غه کورا قیمتی از حرمتی از ·

﴾ بيت ﴿

قایو متاع که از واقع اولسه قیمت انکا
ایرور موافق انینك قیمتی جا حرمت انکا •

تنبیه) صبر بیله کوپ باغلیغ ایش اچیلور ایش‌دا اشوقفان کوب تاپیلور کوپ تاپیلغان کوپ یه‌قیلور • ایش‌دا اشوقماق یاش اوغلان‌لار ایشی‌دور صبر بیله ایش قیلغوجی تجربه‌لیغ اولوغ باشلیغ کیشی‌دور •

﴾ بيت ﴿

هر کیمـه که ایلاماس اشوقاغنی خیال
یافراغنی ایپاك قیلور چیچك برکینی بال •

تنبیه) رذل دنی که هزل قیلیغی بولغای کولدورماك اوچون تابان‌نینك قیجیغی بولغای • فسقه خیلی‌دا مقلدی که غرضی ایل کولکوسی دور کویا فاحشه قحبه نینك کورکانی‌نی کورکوزکان کوزکوسی‌دور • رکیك هزل اشتغـالی که بولغای بیر آونینك موجب انفعـالی یامان‌لارغه نی که شعار دور یخشی‌لارغه اندین عار دور • مطایبه که باعث انبساط بولغای خوش‌دور که موجب فرح و نشاط بولغای • اراسی‌دا رکیك کفتـار یوق بیر آوکا اندین خجالت و ازار یوق • اول ظرافت و اباحت دور اندین که اوتنی سـفاهت دور •

بيت

طبيعت خوش ايرور بولسه حقايقدين انكا زيب
چون بولدی سفاهت نيتار اول سوزنی كيشی ديب ·

تنبيه) می ايچماك نهی ايرور تنكری قولی هر حال بيله انينك ترکی اولی · اشکار وکوپ ايچماکی ناساز شرطی مخفی ايچماك‌دور و از · از ايچماکی حکمت‌غه دال مخفی ايچماکی هوش اهليغه خصال · بخشی ايچماکی خلقتی سالم ايل‌كا حال مطلق ايچماکی عافيت‌غه مأل · اول که ام الخبائث بولغای انكا شيفته بولماقغه هم خبائثی باعث بولغای · ياماناراق ايچکوبجی انکا مغلوبراق هر نيجه يامانليغی ظاهر بولسه انينك قاشی‌دا محبوبراق بدمست‌غه دمادم ايچکاندين نی بهرکه ادمی‌ليغ قتلی‌غه ايچار قدح قدح زهر · اخسوم اوسروك‌لاردين خارج ترانه تيلبه ايت‌لار اولوشقاندين نشانه · مست‌لار اراسی‌دا بير هشيار هشيارلار اراسی‌دا بير مست حکمی بار · منهی دور اول که اشکار طاعت ايتکای اشکار معصيت‌غه کوركيم نی يتکای ·

بيت

کيم کا کيم حق روزی ايلای دور طريق عافيت
اشکارا ايلاماس نی طاعت و نی معصيت ·

تنبیه) کوپ دیکوبجی و کوب یپکوبجی تاموغ
توری‌کا اشوقوب کیتکوبجی . دیما ککا مشعوف و یما ککا
مغلوب حکمت شرفی‌دین دور مردود و مسلوب .
حسود بیماربلکه مهلك مرض‌غه گرفتار فاسق و خمار
زیان‌زده و زیان‌کار . غیبت دیکوبجی بلکه نجاست
یکوبجی . افیونی و بنکی ادمی‌لار تنکی طامع عمری
ضایع و ملالتی شایع . ایرکیشی کوب یاسانسا بیوه بولغای
بو صفت ضعفاغه شیوه بولغای . ﴿ بیت ﴾

ایرکیشی‌کا زیب و زینت حکمت و دانش دورور
بخشی کیماك بیرلا خاتون لارغه ارایش دورور .

تنبیه) قاری که قیلغای رعنالیغ طفلی دورور نا بالغ
کیچیك باش‌لارغه اولوغ‌لار حرکاتی انکا دلیل دور که
نی عقلی بولغای نی اویاتی . قاری که سقالین وسمه بیرلا
بویاغای ییکیت دورکه انی کلاب بیله یوغای .
مفلس بورج السا که بذل قیلغای سقال اراسته قیلورکه
ایل هزل قیلغای اکر بورجی‌غه سود ارتار اوز بوینین
باغلاب زندانغه تارتار . ایرکیشی که کوب یاسانغای
خرد اهلی انینك عقلی‌دین اوسانغای . ﴿ رباعی ﴾

عید اقشامی طفل ایلکی‌کا چپ راست حنا
یا شاهد شوخ ایکنی‌کا خز و دیبا

شایسته دورور قاری بجز دلق و عصا
کورکوزسا سقالیغه کولارلار عقلا ·

تنبیه) غنیغه چپان کیماك انداق دورکه مفلسغه طلس و کتان کیمك · خوب بیرتوق تون بیله هم اخوب کل یاماغلیغ چپانی بیله هم محبوب · زحل بییك مقام بیله مهر خاوری بولماس دیو بهشت حله سین کیماك بیله پری بولماس · کمپیر حرم نازنینی مو بولور کفتار غزالهٔ چینی موبولور · قاری قحبه کلکونه و وسمه بیله یوز وقاشلیق بوزوق مقعه دور شنکرف و زنکار بیله نقاشلیق · خواجه کیم بیپی باری‌دا ددککا ایلانغای بیپی نینك هم عفتی ایتاکی قولغه بولغانغای · ﴿ بیت ﴾

کیشی‌کا بولماسا اوز شانیغه شایسته صفات
قیلماسون عیب اوزی دیکدین داغی انداق حرکات ·

تنبیه) نادانغه سوز دیماك آیغاغ دور وکوب دیماکی بورتاغ دور و از دیماکی ناصح و دیماماکی مصلح · ایل نینك مخفی عیبین پیدا قیلماق اوزین بی اعتماد و اوزی دیك نی رسوا قیلماق دور · یوق که اوزی دیك نی بوزی نینك هم بو نوع عیبین اشکارا قیلماق دور ·

بیت

ایل عیبینی آتورغه بیر او کیم اوزاتور تیل
اوز عیبینی فاش ایلاکالی تیل اوزاتور بیل ·

تنبیه) علم اوقوب عمل قیلماغان کاریز قازیب تخم سالماغانغه اوخشار یا تخم سالیب محصولیدین بهره الماغانغه ·

بیت

علم اوقوب قیلماغان عمل مقبول
دانه ساچیب کوتارمادی محصول ·

تنبیه) اوسروك سوزی کا حکمت مخالفی جواب خردمند ایشی ایماس و تیلبه رمزی کا عقل مقتضاسی دین اوزکا هوشمند نکته دیماس ·

بیت

کیشی کا نیچه کیلسا مشکل حال
حکمت و عقل ایرورانکا حلال ·

تیرنك اتقانغه کیم چبکار بو مروق تونی ییرتوق وورور سقالی یولوق · مشفق ناصح سوزین ایشیتماکان نینك سزاسی تأسف ییمالدور و اوزی کا ناسزا دیماك ·

بیت

خردمند پندینی کورکان اجیغ
سونکیدا پشیمانلیغی نی اسیغ ·

تنبیه) هنرمند قاشی‌دا بی هنر ایلیکی تیبراتماسا
عیب تهمتین انکا یاقار ابتلکوکا توغداری نینك
کوجی ییتماسا سانکغی بیله انی بولغار ۰ ﴿ بیت

بسا عاجزکه خصم استی‌کا یانمیش
اغیز سوبین اینك یوزیکا اتمیش ۰

تنبیه) صیادنینك بالیق‌غه شست سالماغی نفس مدعاسی
اوچون‌دور بالیق نینك‌هم قارماق‌غه کرفتار بولماغی
جوع بلاسی اوچون ۰ ﴿ بیت ﴾

بولدی صیادغه و صیدغه نفس ارزوسی قید
یوقسا نی اول ایدی صیادنی بوایردی انکا صید ۰

تنبیه) از دیماك حکمت‌غه باعث و از ییماك صحت‌غه
باعث ۰ اغیزغه کیرکان نی دیماك نادان ایشی وایلیك‌کا
کیلکان‌نی ییماك حیوان ایشی ۰ ﴿ بیت ﴾

کوب دیماك بیرلا بولماغیل نادان
کوپ ییماك بیرلا بولماغیل حیوان ۰

تنبیه) غالب دشمن زبون بولسا شاد بولمه و ایشی
اندیشه‌سی‌دین ازاد بولماکیم سیاستی‌دا تحمل واجب
دورور و رعایتی‌دا تأمل ۰ ﴿ بیت ﴾

دشمن رجا و خوفی دیسانك کیم فن اولماغای
انداق تیریل که کیمسه سنکا دشمن اولماغای ۰

تنبیه) عالم که جاهل نی مقابله‌غه کیلتوروب الزام قیلماغی هوس بولغای اینینک اوزی‌کا اوشبو اهانت اوق بس بولغای · عالم کیراک که اوز علمی نینک پایه و مقدارین اسراغای و کوهرنی امتحان اوچون تاش‌غه اورماغای · ﴿ بیت ﴾

خاره‌غه هر کیشی کیم در ثمین‌نی اورغای
خرد انکلارکه قایو بیر بیرینی سیندورغای ·

تنبیه) کوهر بالجیغ‌غه توشکان بیله قیمتی اوشالماس واوز بهاسی‌دین قالماس · ایشاک مینجاغین تاج‌غه تیکماک بیله فیروزه ییرین توتماس و هیچ کیم اینینک کم بهالیغین اونوتماس · ﴿ مثنوی ﴾

زیور بیله شکلی خوب بولماس
هرقیرکه ایرور یامان لقالیق
هر نیچه قرانکغو بولسا حجره
شمع اندا بولور فزون ضیالیق ·

تنبیه) قابل‌غه تربیت قیلماغلیق ظلم‌دور و ناقابل‌غه تربیت حیف · انی عدم تربیت بیله ضایع قیلما وبونکا تربیتینک ضایع قیلما · ﴿ قطعه ﴾

قابل‌غه تربیت ایرور اول نوع کیم کهر
توشسا نجاست ایچره بوغای کیمسه انی پاک

کر ایت اوزومی کا کیشی می بیرلا بیرسا سو
بو تربیت بیله قیله الغسایمو انی تاک ٠

تنبیه) هزل غه شروع دین بی حرمتلیق اوق ارتار و هزل نینک نهایتی جدلغه تارتار٠ کوب لهو حیا پرده سین چاک ایتار و ادب و حرمت اهلسین بی باک ٠ سین قیلا الغانچه تعظیم و ادب بناسین ییقما و حیا و حرمت خلوتی دین تاشقاری چیقما ٠ ﴿ رباعی ﴾

ایمانغه ایرور نشان حیا بیرله ادب
حرمت بیله تعظیم سعادتغه سبب
حیی و مؤدب انکاکیم بولسه لقب
مقصودیغه کیچ یتسا عجب انکلا عجب ٠

تنبیه) فاسق باری ملتدا نادان دور و پاک رولار اراسیدا نادان راق و فسق باری طریقدا یامان دور پارسالیق لباسیدا یامانراق ٠ نی ایل کا باراسین اوزونکنی اول نوع توز نیچوک که بارسین اوزونکنی انداق کورکوز ٠ ﴿ مثنوی ﴾

حیا و ادب بیله توز کیل معاش
یانا ایلا تعظیم و حرمت نی فاش
نی ایل یاری بولسانک الار رنکی بول
نیچوک بار ایسانک توتقبل اول ساری بول ٠

تنبیه) سهو و خطا بشریت لازمی‌دور و خطا وسهوین انقلاب، متنبه بولغان سعادتمند ادمی . خطاسین زایل قیلور اول که اعتراف ساری قایتقای و مضاعف قیلور اول که دایل اجرا قیلیب هرزه آیتقای . مبالغه‌سی نیجه کوپراک سهوی پیداراق و مکابره‌سی نیجه ارتوغراق اوزی ایل‌کا رسواراق .

خطاغه تدارک نی دور بی خلاف

عیان قیلماق اوز سهویغه اعتراف

وکر قیلسه سهویغه اجرا دایل

که‌یخشی‌دور ایلار ایکی انجا بیل .

تنبیه) هر غنی که تیریک‌لیکی‌دا احسانیدین کونکل‌لارنی شاد قیلماغای اولکانیدین سونک انی دعا بیله یاد قیلماغای‌لار . احسان تیریک‌لیک‌دا یخشی آت دور و اولکاندا دوزخ عذابیدین نجات .

﴿ قطعه ﴾ کیشی‌دا بارچا اخلاق حمیده

چو جمع اولدی قویارلار اتین احسان

بیری اندین سخا دور بیر مروت

که‌بو کر یوق‌دور انسان‌ایرماس‌انسان .

تنبیه) بخیل‌نینک انداق که بو کون تاپقانی ذخیره بولغای تانکلا قبری‌هم بو کونکی معاشی اوبی دیک

تیره بولغای • زهد و تقوی بارچا وقت‌دا دلپسنددور
ییکیت‌لیك دا دلپسندراق • یخشی‌لیغ و یامانلیغ نی کیم
قیلدی که جزا کورمادی صلاح و فساد تخمین کیم
ایکتی که اورمادی • ﴿ بیت ﴾
یخشی‌لیغ تخمینی ساچغیل کیم بودور دهقانغه سوز
کیم قایو دانه که ایکتینك غیر تونما انی کوز •
تنبیه) عزت اهلی که مذلت‌غه توشتی صنعت ایلی
یوق‌دور و سوال تیلی • انکا ترحم قیلماغنی غنیمت
بیل و ایلیکینك‌دین کیلکانچه احسان قیل • ییکیت
کداکه بیل اورالور و اونون تاشیماغنی بیلور انکا
نیمه بیرکان تنکری مالین ضایع قیلور •
تنبیه) زر بفت کسوت‌لیك دنیا کزین نجاست
اوستی‌دا کی ایلتیراغوجی جبین • متقی پاك‌رو مسجددا
معتکف بولغان چاغی مصحف اوراقی ارا‌سی‌دا کل
یافراغی • ﴿ مثنوی ﴾

بیری بیت الحرام ایچره فرشته
بیری دیر ایچره شیطان بارچا ایش‌ته
نی حاجت شرح قیلماغلیق تفاوت
که بیت‌الله‌دین دور فرق ثابت •

تنبیه) بیلماکان‌نی سوروب اورکانکان عالم وعارلانیب

سورماغان اوزی‌کا ظالم • از از اورکانیب دانا
بولور قطره قطره ییغیلیب دریا بولور • اورکانور
دین قاچقان لوند یوزیکا حیل و بهانه ایشیکین
اچقان بند و ایمکاك تارتیب علم اورکانکان خردمند •

علم‌دین عاری اولوس‌نینك جاهل خودکامه‌سی
اورکانورکا جد و جهد ایتکان جهان علامه‌سی •

تنبیه) کدازادهٔ خردمند اکابر همرازی غنی زادهٔ
لوند ارذال دمسازی • اول علم و دانش یوزیدین
سلاطین‌نی قیلیب حاجتمند بو جهل وعناد فرطی‌دین
خلایق قاشیدا نا پسند • ﴿ قطعه ﴾

بسا یگانهٔ مفلس که ملك سلطانی
علوم مسئله سی‌دا ایرور انکا محتاج
بسا جهالت و بی باکلیك فنی‌دا غنی
کدانی شاه اوز ملکی‌دین قیلور اخراج •

تنبیه) تینج کونکل بیله یاوغان اوماج یخشی‌راق که
تکلف و مشقت بیله قندی کلاج • ایسکی چپان بیله
فارغ توفراغ‌دا اولتورماق یخشی‌راق که زربفت
خفتان کیب بیر آوالیدا تورماق • ﴿ قطعه ﴾

کدالیغ بوریاسی اوزرا مسکین
که خاطر فارغ اولغای هر تعب‌دین

کوب ارتوق کیم بولوب اوزدیك کا مأمور
خز و دیبادا ییر توتسانك طرب دین ٠

تنبیه) کیشی هر قوم نینك کیم سلوك و اهنکین توتار تدریج بیله همول قوم نینـك رنکین توتار هر کیمکا بی رولیغ ایتـار اول متابعت خاصیتی دین اول ییتکان ییرکا ییتار ٠ اکر بو سوز سنکا کورونسا محال اصحاب کهف بیله ایت لار یدین حساب ال ٠

قطعه

نبی اوغلی تاموغنی قیلـدی مسـکن
تاموغ اهلی کروهـین چون ایریشتی
و لیـکن جنت اهـلی پی رو ایت
ییتیشتی قایدا کیم اول ایل ییتیشتی ٠

تنبیه) ادمی شریف الکونین دور و ایت نجس العین اما حق ناشـناس و بی وفا ادم حق شناس وفالیغ ایت دین کم ٠ و فالیغ قوتور ایت یخشی راق کیم وفاسیز خوش برنا ییکیت ٠ قطعه

بی وفا حق ناشناس ایلدین ییراقلیغ ایستا کیم
کیلـادی هرکز الاردین غیر بیداد و جفـا
ایت کا ایت لیك ایلاماك جان وکونکل بیرله بولور
حق شـناس اولسا و بولسا اندا آیین وفا ٠

تنبیه) نفس پروردین هنز کیلماس یمکادین اوزگا و نفس پرستدین نفع یتماس دیماکدین اوزگا · اول بیری باری حرام طعامدین بو بیری بارچا اوزنی تعریفی کلامیدین ·

﴿ مثنوی ﴾

اول بیری لقمه و نواله سوزین
ایتیب انجه که خالی ایلاب اوزین
بو اوز اوصافیغه معرف اولا
ایلاباب بزم و انجمننی تولا ·

تنبیه) تنکری ایل عیبیغه ناظردورور و ساتردورور با وجودکه جزاسیغه قادردورور و تنکری دشمنی انی کورماس و بیلماس اما تهمت بیله فاش قیلوردا تقصیر قیلماس ·

﴿ مثنوی ﴾

تنکری ایشین قیلماق ایرور فرض عین
کیم کوروبان ایلاماماك شور و شین
کورماین اول کیم ایشی بهتان ایرور
بیل که بو خصلت بیله شیطان ایرور ·

تنبیه) خردمندغه ایل خطاسیدین پند یتار و صواب یولیغه عزم ایتار آندین بورون کیم انینك خطاسیدین پند الغایلار و عیبین انینك یوزیگا سالغایلار ·

قطعه

عاقل چو کورسا ایلدا خطا اجتناب ایتیب
اندین صواب یول ساری مایل قیلور اوزین
قویماس اینینك خطاسیغه ایل ایلاب اعتراض
آیتورغه یوزی اوتروسیدا سهوی نینك سوزین ·

تنبیه شباب ایامی ذکریدا) ییکیت لیك عمر کلشنی نینك بهاری دور و حیات شبستانی نینك نهاری · بو بیردین عیش ونشاط کل لاری نینك اچوغلوغی اول بیردین ذوق و انبساط اوی لاری نینك یاروغلوغی · انسان نینك زیب و رعنالیغی اندین و بشر نینك تاب و توانالیغی اندین ·

حواس و قواغه اندین قوت و جوارح واعضاغه اندین صحت · کونکل کا عشق اشوبی اندین حادث وشوخ لار ساری آشفته بولماقغه اول باعث · ییکیت لارکا حسن و ناز طغیانی اینینك مغرورلوغی دین قاری لارغه اشك ونیاز طوفانی اینینك مهجورلیغی دین کوز اوبی مشعلی اندین روشن و یوز باغی انجمنی اندین کلشن · نازنین لار حسنی استغناسیغه سبب اول و عشق ایین لارغه عشق بلاسیدین موجب رنج وتعب اول · زبردست لار باشیدا ملك هواسی

شوری اندین وزبردستلار ایاغی‌دا هم ملك‌دین جلا بواوب قاچماق زوری اندین • چاپك‌لار اینینك نتیجه‌سی‌دین میداندا تکاور چاپیب بلکه اول تکاور هم اینینك نشأسی‌دین میدان‌دا یوکورورکا قوت تاپیب • هم معصیت‌دین نفس‌غه ییکیت‌لیك‌دا کام تاپماق هم عبادت‌دین روح‌غه ییکیت‌لیك‌دا بیك مقام تاپماق خرابات اهلی‌غه رندلیق و مستلیق ییکیت لیك‌دا دلپذیر مناجات اهلی‌غه پارسالیغ و خداپرست‌لیغ ییکیت‌لیك‌دا بی نظیر • ﴿ رباعی ﴾

احباب ییکیت‌لیکنی غنیمت توتونکوز
اوزنی قاری‌لیغ محنتی‌دین قورقوتونکوز
آیین عداوت و حسدین اوتونکوز
هرنوع ایله اوزنی نیجه کون آووتونکوز •

تنبیه شیخوخت ذکری‌دا) شباب میی‌نینك مخمورلیغی قاری‌لیغ و ییکیت‌لیك صحتی نینك رنجورلیغی قاری‌لیغ • شیخوخت ایامی نشاط اهلین ناشاد قیلورکیم ادمی قدین خم قیلیب عمر بیله خیرباد قیلور • هوس وارزولار شاخی کونکل‌دا سینار بلکه پارچا تردد و حرکتلارین کونکل تینار • سر بلندلیق خیالی باشدین چیقار ندامت و حسرت

اشکی سیلی بدن قصری دیوارین ییقار ۰ نامرادلیغلار زندانی بو دورور ونا امیدلیغلار بیت الاحزانی هم بو دورور ۰ قد ایکیلا کی توفراقغه میل ایتماککا دال شاهدلاردین تنفر بومعنیغه گواه حال ۰ ایلیك تیترا ماکی عمر باده‌سی خماریدین کوز یاشارماغی حیات ماتمی اضطراریدین ۰ حافظه اورنیغه نسیان بیر توتوب اورکانماك نی بلکه اونوتماغنی هم اونوتوب ۰ بدنغه صحت دین اثر قالماس و کونکلکا هوش و خرددین خبر قالماس ۰ ییکیتلارکا تحیر اینینك مبهوتلیغی دین اوغلانلارغه تمسخر اینینك فرتوتلیغی دین ۰ هر سر مو یی دین بیر مرض پیدا و مینك علت اینینك ذاتی دین هویدا ۰ عیال و اطفال تاریقیب اینینك محافظتی دین نوکر و چاکر ازیقیب اینینك ملازمتی دین ۰ توراوك توراوك علت بدنی اویی کا اوکولوب عجب مرض کثرتیدین حیاتدین تونکولوب ۰ مأمورلار نافرمانلیغی دین روزکاری قاتیغ و محکوملار بی سامانلیغیدین تیرلیك لیکی اجیغ ۰ اغزی سولاکایی سوزی مزه‌سین اقیزیب مرض کثرتیدین مشفقلاری اغزیغه سو تامیزیب ۰ ایرنی که بیر بیری کا قاووشوب اوز حالیغه کولوب ۰ باشی کوکسی کا

توشوب اغیرنی حقه‌سی دین دانه‌لاری توکولوب. صحت امیدی خیالی کونکلی دین ییراق تیریکلیک دین اولماکی یوز قاتلا یخشی‌راق .

رباعی

چون کیتتی ییکیتلیک و اوزادی قاری‌لیغ
دم ساوودی و قالمادی قان هم ایشیغ
اغیرغه حیات شربتی بولدی اجیغ
اوالک خوش ایرورکه عمر بو نوع قیلیغ .

رباعی

افسوس که عمر نو جوان‌لیغ کیتتی
تن‌غه قاری‌لیغ و ناتوان‌لیغ یتتی
کر یوز ییل اول که کامران‌لیغ ایتتی
چون تاپمادی مرک دین امان‌لیغ نیتتی .

تنبیه) پیشهٔ سالک‌کا بیر ضرور ایرکانیکا آدمی‌زاد وجود ملکیدین خانه‌پرداز دور و عدم کشوریغه سفرساز . بو سفر مخصوص سنکا و منکا ایماس باخصوصیت قیلغاننی کیشی شاه وکداغه دیماس . هر کیم عدم نهانخانه‌سیدین وجود انجمنی‌غه قدم اورو بتور و بقاسیز آرامکاه‌دا بیر نفس اولتور و بتور یانا قایتیب اصلی وطنغه عزم ایتماک کیراک و قایدین که

اشکی سیلی بدن قصری دیوارین ییقار • نامرادلیغلار
زندانی بو دورور ونا امیدلیغلار بیت الاحزانی هم
بو دورور • قد ایکیلا کی توفراقغه میل ایتماککا دال
شاهدلاردین تنفر بومعنیغه کواه حال • ایلیک تیترآماکی
عمر بادەسی خماریدین کوز یاشارماغی حیات ماتمی
اضطراریدین • حافظه اورنیغه نسیان بیر تو توب
اورکانماکنی بلکه اونوتماغنی هم اونوتوب •
بدنغه صحتدین اثر قالماس و کونکلکا هوش
و خرددین خبر قالماس • ییکیتلارکا تحیر اینینک
مبهوتلیغیدین اوغلانلارغه تمسخر اینینک فرتوتلیغی
دین • هرسر مویی دین بیر مرض پیدا و مینک
علت اینینک ذاتیدین هویدا • عیال و اطفال
تاریقیب اینینک محافظتیدین نوکر و چاکر اڑیقیب
اینینک ملازمتیدین • توراوک توراوک علت بدنی اویی کا
اوکولوب عجب عجب مرض کثرتیدین حیاتدین
تونکولوب • مأمورلار نافرمانلیغیدین روزکاری قاتیغ
و محکوملار بیسامانلیغیدین تیرلیکلیکی اجیغ • اغزی
سولاکایی سوزی مزەسین اقیزیب مرض کثرتیدین
مشفقلاری اغزیغه سو تامیزیب • ایرنیکه بیر
بیریکا قاووشوب اوز حالیغه کولوب • باشی کوکسی کا

توشوب اغیزی حقه‌سی‌دین دانه‌لاری توکولوب، صحت امیدی خیالی کونکلی‌دین ییراق تیریکلیک‌دین اولماکی یوز قاتلا یخشی‌راق ·

رباعی

چون کیتتی ییکیتلیک و اوزادی قاری‌لیغ
دم ساوودی و قالمادی قان هم ایشیغ
اغیزغه حیات شربتی بولدی اجیغ
اولاک خوش ایرورکه عمربو نوع قیلیغ ·

رباعی

افسوس که عمر نو جوان‌لیغ کیتتی
تن‌غه قاری‌لیغ و ناتوان لیغ بیتتی
کر یوز ییل اول که کامران‌لیغ ایتتی
چون تاپمادی مرک دین امان‌لیغ نیتتی ·

تنبیه) پیشهٔ سالك‌کا بیر ضرور ایرکانیکا آدمی‌زاد وجود ملکیدین خانه‌پرداز دور و عدم کشوریغه سفرساز · بو سفر مخصوص سنکا و منکا ایماس باخصوصیت قیلغانی کیشی شاه وکداغه دیماس · هر کیم عدم نهانخانه‌سیدین وجود انجمنی‌غه قدم اورو بتور و بقاسیز آرامکاه‌دا بیر نفس اولتور و بتور یانا قایتیب اصلی وطنغه عزم ایتماك کیراك و قایدین که

کیلیب دور یانا اول یان کیتماک کیراک بیش کون بو دار
فنا تیریک ایکیکا مسرور و دولتیغه مغرور بولماماق
کیراک ۰ اولومدین کزیر یوق وهیچ کیم اول مهلکه ده
دستکیر ۰ پس انینک باراغی دا بولماق ضرورت دور
و بارور اسبابین توزاتماک چاره سیز صورت ۰ اول
سفر اسبابی صالح اعمال و حمیده خصال ۰ انینک
ذکری ایکنجی قسمدا تفصیل و ترتیب بیله رقمغه
کیلدی و مشروح بیتیلدی ۰
اما مسافرغه یول صعوبتی نینک سهولتی اوچون
وادی ییراقلیغی نینک دفع شدتی اوچون و یامان
عقبه لارکه ایلدیکا کیلور و عظیم مخاطره لارکه واقع
بولور رهنمابلیغی و مشکل کشایلیغی اوچون بیرنیمه کیم
ناکزیر دور کامل رهنمای پیردور ۰ آنینک ارشادی
بولماییین بو یولغه عزم قیلماقنی اکابر اولیاء قدس الله
سرهم جائز توتمایدورلار بلکه سالك اطواری
سلوکیکا یاوتمایدورلار ۰
هرایینه کیم مسافر کورماکان یولغه قدم اورسا و
بیتماکان وادیغه یوکورسا یول یتورماك احتمالی بار
و بولدین ازماق امکانی ۰ اول عقبات دین واندا
یوزلانکان خطراتدین مسافرنی هادی اوتکارور و کامل
مرشد نینک ارشادی مقصدغه یتکورور ۰

و یانا اهل‌الله که حق یولیغه قدم اوروبتورلار و طلب
مرکبین شوق وادیسیغه سوروبتورلار کامل پیر
ارشادیدین آیرو عزم ایتمایدورلار و بو یولدا هادی‌سیز
مقصودغه یتمایدورلار ٠ اگر احیاناً بوزدین بیر سالك
نینك ظاهر یوزیدین مرشد پیری نابود ایکاندور
اما معنی یولی‌دین موجود ایکان‌دور و یا غایب مرشد
تقویتی بیله یا متوفای کامل روحانیتی تربیتی بیلا عزم
ایتیب‌دورلار و مطلوبغه یتیب دورلار ٠ مقصودغه
نفس بو یولدا دشمن‌دور و شیطان رهزن و هر
قایسی‌سی عظیم مخافت و اولوغ آفت‌دور ٠
تا هادی باشقارمای و مرشد مهلکه‌دین اوتکارمای
بو یول قطعی متعسردور و مقصدغه یتماك متعذر ٠
اوزلوکی بیلا بو وادیغه یتکان و منازلین قطع
ایتکان انانیت گرفتاری‌دور و نفس‌غه تابع
و شیطان مسخره و مهزلی دور رنجی ضایع ٠
مقصودغه بر واسطه بولمای یتماك ممکن بولماس
و مرشد رهنمای بولمای بیر آونینك یتکانین کیشی
دیماس ٠ مریدنی مقصودغه یتکورکوچی حق‌دور
و واسطه هم پیر سالك‌نی مطلوبغه قوشولدورغوچی
حق‌دور و وسیله هم پیر ٠
تمثیل) منقولدور که قطب السالکین و سلطان العارفین

حقیقت اهلی نینك امامی شیخ بایزید بسطامی قدس الله
روحه بیر جانبغه بولوب ایردی عازم و بیر مریدی انکا
ملازم • بیر اولوغ سو ایلایلاریغه کیلدی شیخ الله
دیب اول سوغه قدم اوردی و مریدغه بایزید دیب
قدم اورماق بویوردی • شیخ و مرید الله و
بایزید دیب بارورلار ایردی صبا و نسیم دیك سودین
اوزلاردین اوتکارورلار ایردی • ناکاه مرید خیالی غه
کیلدی که شیخ الله ذکری بیلا بارادور ومینی بو یولدا
باشقارادور مین هم واسطه شیمین اوچورای وحدت
بحریدا الله ذکری بیلا قدم اورای • بو مدعا بیله
اوّلکه قدم قویدی باتتی شیخ دستکیرلیککا قولین
اوزاتدی وایلکین توتوب چیکتی بحر ساحلیغه
و مهلکه غرقابی دین سودرادی امن منزلیغه • دیدی
ای فرزند سین اوّل بایزیدغه یت اندین سونکرا
تنکریغه ییتماك هوس ایت • انکا بو نوع سیاست
سوردی و ارشاد شرطین بجا کیلتوردی • بو یول
هادیسی هر کیمکا نصیب بیردی مونداق هلاك
غرقابلاریداد ستکیردور • مقصود بو که پیر ارشادیدین
آیرو بو یولغه قدم اورماق دور بلکه دم •

رباعی

کیمنی که بو یول قطعیغه سالدی تقدیر
پیرایلکی نی تو تماسا کراکدور تغییر
آنسیز قدم اورسا انکلا مکر و تزویر
ملعون دیسه بهراق که دیکایلار بی پیر .

تنبیه) سفر منافعی ذکریدا) ارض ساکن قایدا سپهر دوار قایدا و تراب ممکن قایدا کوکب سیار قایدا . اول بیری سکوندین خاکسارلار پای اندازی بولدی و بو بیری تحرکدین سرفرازلار سرفرازی . رنج و مشقت مایهٔ تواضع و ادب دور سفر رنج و مشقتغه سبب . سفر کورهٔ کداز و سوز دور و اول کداز و سوز ایرنینك وجودی التونیغه عیار اندوز . سفر مهجورلاری نی مطلوبیغه یتکورکوچی و محروملارنی مرد او یکا کیلتورکوچی . خاملارنی پیشورکوچی و طعاملارنی سینکورکوچی . عالم غرایبیدین بهره یتکورکوچی و آفرینش غرایبیغه اطلاع بیرکوچی . بزرکوارلار مزاراتی فیضیغه مشرف و مکرم بولماق سفردین و فیض آثار ایرانلار خدمتیغه معزز و محترم بولماق سفردین . سالك نینك اطواریغه اندام بیرکوچی سفر و کونکل نینك

هرساری هوا قیلوریغه ارام بیرکوبجی سفر . مسافرنی منازلدین برخبر قیلغوجی اول و مراحلغه راهبر قیلغوجی اول . ایسیغ ساووغدین جانیغه اندباه بیرکوبجی اول آچیغ چوچوکدین کونکلنی اکاه قیلغوجی اول . سفر وادی سیدا مسافر ایاقیغه درد و بلا تیکانی کوب سانچلور ولیکن هرتیکاندین مقصود کلی اچیلور . یول ایمکاکی شدتیدین بدنی کوب تاوشالور و وجودی رهرولار اياقیغه توشالور اعضاسی اول اياغ استیدا اوشالور . اما کونکلی بوزوغلوغلاری یاسالور و ضمیری کوزکوسی حظ و صفا الور . هر کشورنینك ارایشی‌نی و هر منزل‌نینك اسایشی‌نی سفر اهلی‌دین سور و مسافردین کور . سفر قیلماغان ارام فراغتین قایدا بیلسون و غربت چیکماکان وطن‌دا کام رفاهیتین نی‌نوع معلوم قیلسون . دریاکه ساکن‌دور سویدین یوتسا بولورمو و رودکه متحرك‌دور زلالی ترکین توتسا بولورمو . تحرك اهلی‌غه حیاتدین اثردور و جودت خیلی تیریك‌لیك نشاء سیدین بی‌خبر . بو سیر اکرچه ظاهر سیریدین حکایت‌دور اما حقیقت یولی سیر و سلوکیدین کنایت‌دور و اول مخصوص ایماس سکون و حرکت‌غه و مقید ایماس

بطوء و سرعتغه وانی دیب دورلار انجمن‌دا
خلوت و وطن‌دا سیر و حرکت ۰ ﴿ قطعه ﴾

بو جماعت دور که منزلکاه‌دین الماى قدم
کوز هم اچمای اول طرف کیم عالم کون و فساد
بحردین زورقنی تارتارلار تونوب ساحل‌ساری
کیم انی غرق ایتکالی یتکورمیش اولغای تندباد ۰

﴿ رباعی ﴾

یارب بو قوم کیم ایرور خضر قدم
اولکان کونکلی احیاسی اوچون عیسی دم
اولکان ایتکانلارکا قیلیب لطف و کرم
یتکورکان دیک یتکور مینینک باشیغه هم ۰

تنبیه) ادمی‌نینک یخشی‌راغی اول دورکیم پارسا
و پاك بولغای و حق‌سوزنی آیتوردا بی وهم و باك ۰
اوزی پاك و کوزی پاك‌نی انسان دیسا بولور تیلی
اریغ و کونکلی اریغ نی مسلمان دیسا بولور ۰
مسلمان اول‌دورکه مسلمان‌لار انینك تیلی و ایلکیدین
ایمن بولغای‌لار و کوز و کونکلیدین مطمئن ۰
یخشی دین یامان‌لار هم یامانلیغ بیم توتماس و
یخشی یامانلارغه هم یخشی‌لیغ‌نی اونوتماس ۰ یخشی‌لیغ
قیلالماسانك یامانلیغ هم باری قیلما یخشی‌لیغ‌دین

یامانلیغنی یامانراق بیلماسانک یخشیراق هم بیلما ・ یخشیلیغنی بیلماسانک یخشیلارغه قوشول یخشیلیغ تیکراسیکا ایو روللا الماسانک یخشیلار تیکراسیکا ایو رول・

تنبیه) فسق شوملیغیدین اوزونکنی یخشیلاردین هوراتما و یامانلار اراسیغه قاتما ・ اول شوم اگرچه عقلغه مکروه دور اما نفسغه محبوبدور و اگرچه حق یولیدا مذمومدور اما شیطان یولیدا مرغوب دور ・

تنبیه) بیر نیجه جرعهنی بدنغه داخل قیلیب بیر نیجه قطرهنی اندین خارج ایتمه و اول جرعه کدورتیدین صفادین ایریلیب اول قطره خروجیدین بلادریاسیغه بیتمه ・ کیم اول جرعه سیلاب بلادور دین و ایمان اویین یقار و بوقطره کرداب رنج و عنا دورکه انینک بیله حیاتینک نقدی چیقار ・ بدن درجی دین درلارنی که ساچتینک خالی بوالدونک و جسم شیشهسیغه اول جرعهلار یولین که اچتینک نفس و هوا پایمالی بوالدونک ・ اول جرعه مادهٔ فساددور تنینکغه یاوونمه و اول قطره نقد حیاتدور ترکین توتماکیم موندینک قبولیدین شیطان مقبولی و مقصودی سین و انینک ردیدین رحمن مردودی ・ انی ایچماک

جکر قانین ایچماك دور موندین کیچماك بیر جکر کوشه
دین کیچماك دور · اول بیرین یوتماقدین زهر یوتما بو
بیرین ساچماقدین نسلینك تخمین قوروتما ·

تنبیه) دردلیغ کونکل شعله لیق چراغ یاشلیغ کوز
سولوق بولاغ · تیوه قوشین یو کلاب کوچسا بولماس
و چادر قناتین اچیب اوچسا بولماس · اوت ایشی
قاوورماغ و یل ایشی ساوورماغ و سوینك مزه سی
موز بیله و آش نینك طعمی توز بیله ادم یخشی لیغی
سوز بیله · صحت تیلاسانك کوب ییمه و عزت
تیلاسانك کوب دیمه · خاتونغه قوشانمه حیزغه
ایشانمه · یخشی لباس تنغه ارایش یخشی قولداش
جانغه اسایش · طامع دین کرم تیلامه کدادین درم
تیلامه · بخیل دین امانت عجب کریم دین خیانت
عجب · چاقین نینك شیمین اوکسا بولماس یاغین
رشته سین توکسا بولماس · تیلبه قولاغی غه پند قویون
اياغی غه بند ·

تنبیه) بی باك همدم لیق غه یاراماس ناپاك محرم لیق غه
یاراماس · تیرلاکان ایلور اوسورکان تاپیلور · ارینك
قیلیغی سوت نینك ایلیغی · یاسانجاق مردانه بولماس
کوپلك پروانه بولماس · دوست جوریدین اینکرانمه
دشمن بیدادیدین کونکرانمه ·

تنبیه) مال‌لیق نادان‌نینك دیماکی التون جبین‌نینك
بیماکی معلوم· فاسق‌دین حیا تیلامه ظالم دین وفا تیلامه
کولار یوز بیله عطا سخا اوستی‌کا سخا· اریغ‌سیز
ایشی صفا بولماس ایت غنجیسی عصا بولماس·
اینینك که شاه‌لارغه خدمتی چوبراك قورقونچی کوبراك
عشق‌سیز کیساك دردسیز ایشاك· قانع تیلانماس
فرزانه قناعت توکانماس خزانه· ایل‌کا قوشولغان
ارایش تاپتی ایلدین اوزولکان اسایش تاپتی· هر
یو کورکان یاووشماس هر آریلغان قاووشماس·
جهود اوز دینی دین مهجور حسود اوز فعلی دین رنجور
خصم نیچه حقیر بولسه کونکل قوزغاتور خس
نیچه اوشاق بولسه کوز بولغاتور· دشمن سوزی توزمی
ایل‌دین سو حظلاری ییل‌دین· اوشاق‌لار ایشی نیمه
بولماس پسته قابوزاغی کیمه بولماس· دشمن مقالاتی
ینك خیالاتی حیز وفاسیز تاز حیاسیز·
تنبیه) اسایش تیلاسانك عالم اهلیغه همدم بولمه
بخشایش تیلاسانك اوزاوکونك‌کا هم قوشولمه· زمان
اهلی زیان اهلی‌دور هرکیم الارغه یاووشتی حق‌دین
ییراق توشتی هرکیم الاردین ایرو توشتی حق‌نینك
یقین‌لاریغه یواوقوشتی· یخشی بول یا یامان ایکیسی
بولورمین دیکان همان یامان· یامان بیله یخشی

اراسی‌دا کوب فرق‌دور ایکی کیمه‌نینک اوچین
توتقان غرق‌دور ۰ هر قوم آیینی بیله ظهور قیلسانک
الاردین‌سین الار یامان بولسه سین یامان و الار
یخشی بولسا سین یخشی‌لاردین سین ۰ پس اوزنی
یخشی‌لار اراسی‌دا یاشورغان والار ایتاکی کا ایلیک
اورغان یخشی‌راق دور وخوف و بیم‌دین قیراق‌دور ۰
ایت کا ایرانلار صحبتی‌دین ایرانلار حکمی بار و نجس
توزلاقغه توشسا توز حکمی توتار ۰ بسا قابل که چون
یخشی‌لاردین آیریلدی یامان‌لار صحبتی انی ضایع
قیلدی ۰ سید زاده که اولی‌لارغه اونکانکای میمون‌بازلیغ
و دودوک تراش‌لیغ‌دین اوزکانی‌اورکانکای ۰ شاه قصری
کبوتری که صحرایی‌لارغه قوشولغای کیچه قونار
یری چاه تو بیدین اوزکا نی بیربولغای ۰ یامان‌دین
یخشی‌لیق کوز توتماق فاسد خیال‌دور ایت دین
کییک کا و موشوک‌دین کبوترغه شفقت محال ذاتی
دشمن و مخالف‌نی دوست دیمه اوزونک کا بازی‌بیرمه
و بازی یمه ۰ طبیعی دشمن وقتی دوست بولغای که
سو اوت‌نی اوچورماکای و یل توفراغنی ساوورماغای
انسان بیله شیطان اراسی‌دا ذاتی عداوت‌دور و طبعی
مخالفت ۰ بیری اوتدین یارانیلدی و بیری توفراغدین
بو عداوت ارالاریدا دور اول چاغدین ۰ اوت غالب

بواسا توفراغنی کول قیلور و توفراغ غالب بواسه
اوتنی اوچورور . ادم بیله شیطان نینك مخالفتین اونوتمه
اتا دشمنین اوزونك کا دوست توتمه . اتانك نی بهشت
دیك مأمنی دین جلا قیلدی و بیل لار خاکدان
غریبستانی دا ذلیل و مبتلا قیلدی . اتانك اولادیدین
بعضی انکا انتقام توزدی لار و خوار و زبون قیلیب
جفالار کورکوزدی لار . نفس نی تقوی ریاضتی بیله
زیردست قیلدی لار شیطان نی ذلیل لیق بیله یرکا
پست قیلدی لار . سیز نینك بو عداوتینکیز هرکز عدم
بولماس و بو دشمن لیك ارانکیزدین هرکز کم بو
غالب دشمن دین بیر دم غافل قالمه اوچورا الماس
عصیان اوتین اوز خرمنینکغه سالمه .
تنبیه) نادان دوست نی دوست سانی غه کیوورما
خرد شمعین انینك هرزه افسانه سی یلی دین اوچورما .
بسا طفل که عین محبت دین اتا سقالین توکین تارتیب
اوزوب دور سجاده سی محرابی دا بی ادب لیغ لار
کورکوزوب دور بسا مست که نیاز یوز یدین اياغ
اوپکالی ایکیلیب دور و بی اختیار قی دین پاك
دامن لار اتاکین ملوث قیلیب دور . دانا دشمن دین
نفع امکانی بار و نادان دوست دین ضرر امکانی
کوپراك بار . مونکا کورا الار بیله مختلط بولماق کیراك .

تنبیه) بشر جنسی دین وفا کوز توتما و خرد نخاین
فاسد خیال سموی بیله قوروتما بیر وفا قیلسانك اون
جفا تارتارغه مهیا بول مونجه بیله قوتولسانك
جانغه منت قویوب عذرلارین قیل • بو فقاری راق
وفا بیز اهل زمان داستانی اوتوب دور و خرد زمان
ایلی یارلارین وفا آیینی دین معذور توتوب دور •
تنبیه) خوب روح افزا زشت عمرفرسا خوش خلق
نازنین حور بهشت آیین • یامان مزاجلیق زشت
دیو دوزخ سرشت مخنث که نی حشو دیماکای ماکیان
نی نجاست که ییماکای • ایردین سوز هنر اینجی دین بوز
جری اوکونوب بیلك بولماس اوچکو یو کوروب کیلك
بولماس • کونکلی دا خلل لیق غه کولکو حرام شه
بیلدا دشمن لیق غه اویقو حرام • تنکری بارچانی
اوز یولی دا رهزن دین اسراسون و شاه الیدا
دشمن دین اسراسون • ﴿ بیت ﴾

اوز یولی دا تنکری توتسون ایلنی شیطاندین بیراق
شه قاشی دا کیم که شیطان وش دورور اندین قیراق •

تنبیه) عمرنی غنیمت بیل صحت وامنیت غه شکر
قیل غنا طریقین توز فقرغه مباهات کورکوز •
مذهبینك نی اخفالیق بیلا ایل دین بخشی اسرا

و يارماغينك نى يخشى و يامان دين مخفى ساقلا ٠ افتادەليغ بيله خوبى توت شكستەليك بيله كونكلنى آووت ٠ بى فايده سوزنى كوب ايتما فايدەليغ سوزنى كوب ايشيتوردين قايتما ٠ آزديكان از يانكيلور از ييكان از ييقيلور ٠ آج ليغ حكمت سرمايەسى دور و توقلوق غفلت پيرايەسى ٠ توقلوق حرصين كونكل دين يوق قيل اوزونك آج بولوب بير اج نى توق قيل ٠ اوزونكنى زيبا لباس خياليدين اوتكار لباس زيبا ليغين تيلاسانك بير يالانكنى بوتكار ٠ لباس هر نيچه زيبا دور كيكانينك دين كيدوركانينك اولى دور ٠

﴿ بيت ﴾

نيچه كيم تونني رعايت بيرله كيسانك ايسكيرور
چونكه كيدوردونك يالانكغه اى پراماس تون اول ايرور ٠

تنبيه) هر كيشى نى محرم و همرازدور كيم بو متاع عالم اهلىدا آزدور ٠ بشر جنسين رازينكغه محرم بيله بلكه ملك نى اهم اوزونككا محرم قيله و اوزونك اسراردين اكر سنكا ملال دور يانا بير آوانى اسراماق سنكا محال دور ٠ اوز مخزنينك نى اچسانك و مخفى درلارينكنى ساچسانك تيركان كيشى سيپاماى نيدتكاى و اسراديب مبالغه قيلغانينك نى ييركا تيتكاى اوزونك اوز سرينك نى اسراى الماغونكنى يلورسين

یانا بیراو آنی فاش ایتسا عیب قیلورسین · بو اسراماغینک
دین لوحش الله و اعتراض قیلماغینکدین بارك الله ·
کوزنی اوز عیبینکدین الما اوزکالار عیبی غه کوز سالما ·

﴿ بیت ﴾

بیننده دور اولسا کیشی اوز عیبی غه حاضر
کوز اچسا بولورغه یانا لار عیبی غه ناظر ·

تذبیه) چین سوزنی یالغانغه چولغامه چین ایشا الور
تیلنی یالغانغه بولغامه · یالغانچی کیشی ایماس و
یالغان آیتماق ایرانلار ایشی ایماس · یالغان سوز
دیکوچینی بی اعتبار قیلور نیوچون کیم اول کوهرنی
حذف دیك خوار قیلور · اول که چین سوزنی یالغانغه
قاتار در ثمین نی نجاست غه اتار · ﴿ بیت ﴾

کوهری کیم شاه لارغه زیب تاج و تخت ایرور
تاشلاغان آنی نجاست غه عجب بدبخت ایرور ·

تذبیه) تنکری دوست لاری صدق و صفا معدنی دور
یالغانچینی دیب دورلار که تنکری دشمنی دور · تیلینکنی
اختیارینك دا اسراغیل سوزونکنی احتیاط بیرلا دیکیل
محلی دا ایتور سوزنی اسرامه ایتماس سوز تیکراسی کا
بولامه · سوز بار که ایشینکوچی تنی غه جان کیوورور
و سوز بار که آیتقوچی باشینی یل کا بیرور · تیلینك

بیله کونکلونکنی بیر توت کونکلی و تیلی بر کیشی
آیتقان سوزکا بوت . سوزنی کونکلونکدا
پیشقارماغونجه تیل کا کیلتورما هر نی کیم کونکلونکدا
بولسا تیل کا سورما . اکرچه تیلنی اسراماق
کونکل کا محنتدور اما سوزنی سیپاماق باشغه
آفتدور . ایتور ییردا اونوتمه ایتماس ییردا اوزونکنی
متکلم توتمه . ایتور سوزنی آیت ایتماس سوزدین قایت .
عاقل چیندین اوزکا دیماس اما بارچا چیننی هم
دیماك عاقل ایشی ایماس . { مثنوی }

خردمند چین سوزدین اوزکا دیماس
ولی بارچه چین هم دیکولوك ایماس
کیشی سوزنی چین دیسا زیبا دورور
نیجه مختصر بولسا اولی دورور .

تنبیه) اویغاغلیغدا نی الیدینکغه کیلسه قضادین کور
و او یقودا هرنی توشونك کا کیرسا بخشی یور . ایلنینك
سوزی کا هر نی یامانلیغ ساری محمل تاپمه غالب عدو
مغلوبونك بولسه شر طرفین ظاهر قیلیب خیر
جانبین یاپمه . قوی دشمن زبونونك بولسه مروت
قیل غالب عدو مغلوبونك بولسه کرم و عفو
کورکوزکیل . ظالم نی درد صحبتی دا نکته سورما تمام

ونامرد ملایمتی دا دم اورما • دانا ایلیك دین بارغاندین
سوز ایتماس اوتکان ییکیت ایلك ارزو بیله قایتماس •
اوتکان روزکار عدم دور کیلماکان دین سوز آیتغان
اهل ندم دور و حال مغتنم دور • بیر ترك بو معنی دا
دیب ذور کیم دم بو دم ذور • بیت
ماضی و مستقبل احوالین نکلم ایلا کم
نی اوچون کیم دم بو دم دور دم بودم دور دم بودم •

خاتمه

تذنیبه) سودین اسراغولوق دور توفراغ و بالجیغ
او یین و اوتدین اسراغولوق دور یغاج و قامیش او یین
و یل دین اسراغولوق دور یوز او یین توفراغدین
اسراغولوق دور کوز اویین جمیع ما سوی الله دین
اسراغولوق دور کونکل اویین • بیت
نیچوك کیم تورت اوی کا تورت ضد نقصانی شایع دور
بیشینچی اوی داغی اغیاردین اول نوع ضایع دور •
عالم اسبابی نینك توکانماسلیکی دا بو تشبیه دور مثلا
بیر آوکه کیرپیچ دین بیر یرکا فرش توشار بولسا
چون معهود بودور که خشت نی درز بردرز سالماس لار
قراغلارین بیر بیردین اوتکاریب قویارلار اولغی غه
یانداشتورا سالغان ایکی خشت نینك طرف لاری دا

ایکی اولوغ فرجه پیدا بولور که یانا ایکی خشت تېلار
انی سالماق لازم دور ٠ بو قیاس بیله مینك یا ایکی
مینك خشت فرش سالیلسا بو نوع فرجه‌لار
بغایت کوب حاصل بولور هر قایسی سی نینك
اصلاحی‌غه یانا خشت سالغان سایی اول فرجه‌لار
اول خشت‌لارغه کورا کوب ظاهر بولور اکر اول
فرجه ظاهر بولغان تکمیلی اوچون یانا خشت سالیلسا
ارض الله واسعه یوزین بلکه کرهٔ ارض دوره‌سین
تمام خشت سالماق لازم کیلور ٠ باوجود اول که بو محال
خیال‌نی کیشی تعقل قیلسا توکاتماکی‌نینك امکانی
یوق دور کیشی توکاتماکنی فرض قیلسا اول
فرجه‌لار بیرکا مینك بلکه بیرکا یوز مینك
بلکه لانهایه ارتار الارنینك اصلاحینی محال فرض
بیلسا هم تعقل قیلسا بولماس ٠ مونوك علاجی وتدارکی
خشت‌نی زاد قیلماق بیله و اندین هم اوشاغراق
اوشاتماق بیله میسر بولور کیم مدعا قیلغانجه بیرکا
چون فرش توشالدی پیدا بولغان فرجه‌لارغه
خشت سالماغای یا زاد توشاکای یا اول فرجه‌لارغه
کورا خشت‌لارنی اوشاتیب سالغای تا اول دشوارلیغ
اسانلیق بیله ایلای‌دین قوپقای ٠ کیلدوك مشبه‌غه
کیم عالم اسبابی دور ٠ کیشی تیلاسا کیم کونکل

تیلاکان دیك و بشریت طامعه‌سی ، تقاضا قیلغان
دیك اسبابینی توزاتکای نیمه کوپراك کیراك واول
کیراك لیك نیمه‌لاردین هر نیجه‌سی میسر بولسه یانا
انینك اتمامی وتکمیلی‌غه یوز انجه بلکه کوپراك بولور
انینك سرانجامین تعقل قیلسه اول هم موجب زوایدلار
بولور انداق که انینك سرانجامی نینك تصویری
محالات‌غه یوز قویار . مثلا بعض سلاطین دیك
که نیجه اقلیم‌نی الدی‌لار واوزکا اقالیم خیالی
باشلاریغه توشتی . مونونك داغی علاجی وتدارکی
بیر نیجه مدعادین کیچماك وبیر نیجه ارزودین که
بشر طبعی نینك لازمه‌سی‌دور اوتماك بیله حاصل
بولور . ایمدی سوزنینك اصلی‌غه شروع قیلالی .
بو عالم اسبابی مدعا وارزوسین انداق که بیر ار نیمه
خاطردین سلب قیلماق بیله تشویش و تکلیف‌دین
مخلص واقع بولور . اکر بالکل تمام مدعا و ارزودین
کیشی ایلیك تارتسا دنیانینك بارچا آفات وبلیاتیدین
که اشتغالی حق یولی نینك مانعی‌دور ازاد وفارغ
بولماق میسردور کیم بو دولت کوب موفق بنده‌لارغه
دست بیریب‌دور وارادا بارایکان ذورلار وحالا هم
بارایکین‌لار والارکه ارادین چیقیب دورلار ذکرلاری
مشایخ وعلما کتبی‌دا مذکوردور . ایمدی کیلسدوك

مشبه‌غه که فرش توشاماك‌دور اول داغی انداق که
خشت‌نی اوشاتغسان بیله وزاد قیلغان بیله کوب
مشکل‌ایکی اسان‌لیق‌غه یوز قویار اگر بو فرش خیالی
تمام کونکلدین چیقار یلسا کیشی اول محال تصوردین
هم تیثار وخلاص بولور . ایا اوی‌کا فرش بولماسا
نفس تنعماتی و تلذذاتی‌دین نی اوکسوکای و اولیا
قدس الله اسرارهم اخلاق و صفاتی تعریفی‌دا
بلکه انبیا صلوات الله علیهم احکام و شرایعی
ذکری‌دا اوی فرشی سوزی اوتوب مو ایکین . انداق
که اوی فرشی‌غه هیچ ایش وابسته ایماس و اول
هیچ ایش‌کا محتاج الیه ایماس فی‌الحقیقه عالم اسبابی
داغی بیش کونلوك عمردا کیم نهایتی اولماك‌دور بارچا
قان‌لار یوتوب حاصل قیلغان اسبابین یوز حسرت
وارمان بیله قویوب کیتماك دوژ هر کیشی کیم حق‌دین
قبول سعادتی‌غه مشرف بولوب دورانی رد قیلیب‌دور
وباری اهل قبول نینك مردودی بیلیب‌دور چون
انی تمام خاطردین محو ایتیب‌دور اصلی مقصودی‌غه
یتیب دور . اول مشبه بیلا مشبه به اراسی‌دا
تفاوت هم بارکه اول فرش‌غه شروع و ترکی‌دین
فاعلی‌غه سود و زیانی که ایتسا بولغای یوق‌دور
دنیا اسبابی اشتغالی‌دا که حق یولی سلوکی‌دین

مانع دور هر نفس یوز عالم زیان و هر دم بوز فلك
اعظم جا نقصان قویاش دین روشن راق دور ·
تمثیل) هارون الرشید شیخ بهلول صحبتین هوس
قیلدی و اول مطلوب حصولین ملتمس · بهلول غه کیم
بوخبر بیتتی هارون صحبتین مشرف ایتتی خلیفه کیم
بهلول اباغین یالانك کوردی کفش کیم اماکی نینك
کیفیتین سوردی · مجذوب که ییل لار کفش سیز سیر
ایتیب اردی کفش دیکان نیمه یادیدین کیتیب اردی
بیلماج دیدی که کفش دنیی دا موجود بار تبسم
بیله دیدی کیشی انی تیلاسا قایدین تاپار هارون دیدی
کیم بازاردا کوب دور الور انی هر کیشی کیم هر قایسی
اباغی غه جوب دور بهلول سوردی کیم هر کیم انی
الماق میلی قیلورابا بهاسی قایدین تاپیلور هارون دیدی
بهاسین بیز سرانجام قیلالی و سنینك اوچون ساتقون
الالی · بهلول دیدی انی کیکان کاهی اباغیدین
چیقارسا کیم اسرار و کیجه اویوسا کیم ساقلار
هارون دیدی قول بیرالی که اسراسون و سین قایدا
چیقارسانك ساقلاسون · بهلول دیدی اول هم
یالانك اباغ بولسا نیتکای کفش الای دیسا
بهاسی قایدین بیتکای · هارون دیدی انی هم بیز الالی
اول سنکا کیدورکان دیك بیز انکا کیدورالی · بهلول

دیدی اول اچ قالسا نی یکای ویالانک قالسا دردین
کیم کا دیکای • هارون دیدی کیم کیماکین خزانه‌دین
یتکورای ویساکین باورچی خانه‌دین بو بورای •
بهلول دیدی مین اباغ یالانک اورکانیب‌مین
وکفش و اوتوکدین اوسانیب‌مین کفش کیسام شاید
دستار هم چیرماتقای سین و مینی باشدین اباق بلاغه
قالغان‌لارغه قاتغای‌سین واول قولنی هم مشقت‌غه
سالغای‌سین اوزونک هم بو ایکی تکلف‌غه قالغای‌سین
بو سودادین کیچسانک سنکا هم بو محنتدین قوتولماق
دور منکا هم بو باشدین اباق بلادین خلاص بولماق
دور • پیر راه وسالک اگاه مونداق در دیک تکلم
سوردی وبو گوهرلارنی که اینینک قولاغی‌غه اوردی
شاه‌نی اول ماجرادین اوتکاردی و اوز آیاغین کفش دین
تارتتی وباشین دستاردین قوتقاردی • ﴿ بیت ﴾

فارغ ایتتی بی سر و پا قانی اول کفشاردین
هم ایاغین کفش دین هم باشینی دستاردین •

تذنیبه) کفش سیزلیکدین ملول بولماغیل اباقسیزلارغه
باقیب شکر قیل • دستار یوقلوغیدین غم ییه
و باشی یاروق‌لارغه باقیب تنکری حمدی دین اوزکه
نیمه دیمه • تن پوشونک ییرتوق بولسا نن درست

لوغونکغه شاکر بول ایچینک قوتی غدا تاپماسانک
ایچ غرینک یوق شکری کا ذاکر بول ۰ کیسینکدا
اکر درم یوق کونکلونکدا کیسه بردن غم یوق ۰ افلاس
مشقتین بورجونک یوق نشاطی دین اونوت هر
حال دا شکر و قناعت طریقین بیرک توت ۰ اکر اتینک
یوق دور اریه غمی بیماس سین اکر قولونک یوق دور
کیشی نینک قولی خود ایماس سین ۰ قمر قرصی غه ایلیکینک
یتماسا قوغلامه اوتماک هم مغتنم دور زربفت لباسینک
بولماسا فراغت بوریاسی قاچان اندین کم دور ۰ اکر
شونغار دیک باشینکدا زردوزلوق توماغه دین
تاج ایماس دور شکر قیل که کوزونک یاروق دنیی نی
کرکارکا محتاج ایماس دور ۰ اکر شونغار ایکاسی دیک
بیلینکدا بهلیٔ زرنکار یوق هم شکر قیل که
ایلکینک بهلی پنجه سی دیک ناکار ایماس و اندین
سنکا ازار یوق ۰ هر شدت که بیلورسین اندین
قاتیغراق حال باردور و هر صعوبت که کمان
قیلورسین اندین صعبراق کوب کیشی کرفتاردور هر
مشقت که سین دا یوق دور و سنینک دیکدا بار اول
سنکا نعمتی دور شکر ایتورغه سزاوار ۰ هر نعمت که
سنکا بیریب دور و سنینک دیککا بیرمای دور
خداوند موهبتی دور حمد و ثنا ایتورغه کرامند ۰

حق دین بو بی حساب عنایتلارنی بیل و مونکا کورا
بندەلیك فکرینی قیل ۰ هر نیچە طاعت قیلسانك
کونکلونکنی تقصیر قیلغانغە مایل توت و هر نیچە
عبادات قیلسانك تیلینکنی عذر ایتورغە قابل توت ۰
سینی و قیلغانینك معدوم محض وجود حق وجودی
هرنی اینك غیری نابود مطلق و بود اینك بودی ۰
الهی بو اجزا کە یخشی یامان صفاتی اندا مذکور دور
و مقبول و مردود حالاتی اندا مسطور بینکوجیسی
اکرچە یامانلاردین دور یخشیلاردین ایماس اماسین دین
یخشیلیق طمعی غە اوزین یامانلاردین دیماس ۰ انی
یخشیلار اراسی دین هوراتمە و یامانلار خیلی غە
قاتمە تیلی کا کیلکان بیلە کونکلین صادق توت
و قلمی غە یازیلغان بیلە ضمیرنی موافق توت ۰
اوزونکدین اوزکادین یوزین قایتار و اوز
سوزونکدین اوزکا سوزنی کونکلی دین چیقار ۰ اول
یان توت کە سنکا ییتیشکای و اول یولغە یوروت
کە سنکا قاریشقای ۰ تیلی کا اوزونکدین اوزکانی
یاووتمە و کونکلینی اوزونکدین اوزکا بیلە اووتمە ۰
کونکلینی تسلی وصالینك بیلە آووت و کوزینی تجلی ۰
جمالینك بیلە یاروت ۰ بو ضمیری فرزندین کوزلارکا
محبوب ایت و بو باغری پیوندین کونکللارکا مرغوب ۰

رباعی

بو نامه که خامه سیغه قیلدینك مکتوب
قیل اهل قبول الیدا محبوب قاوب
ایل عیب تاپاردین انی قیلمه معیوب
هر کیم اوقسا نصیبی ایتکیل مطلوب

تاریخ

بو نامه‌غه کیم لسانیم اولدی قابل
کل‌کیم تیلی هر نوع ایل ایشی کا
تاریخی چو خوش لفظی دین اولدی حاصل
۹۰۶
هر کیم اوقوسا الهی بولغای خوشدل

رباعی

یا رب چیکیبان کوب رقم جرم و کناه
نامه‌م نی قارا قیلدیم و عمرم نی تباه
رحمت صوی دین یوماسانك اول نامه نی اه
محشر کونی نیتکای مینی نامه سیاه •

توکاندی کتاب والله اعلم بالصواب •

**

*

